

Møte torsdag den 3. juni 2010 kl. 10

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden (nr. 88)

1. Interpellasjon fra representanten Harald T. Nesvik til nærings- og handelsministeren:

«Regjeringen har mange uttalte ambisjoner i energipolitikken. Ny produksjon skal bygges ut, norske selskaper skal ut i verden, strømmettet skal rustes opp og kobles til Europa. I tillegg til gode og forutsigbare rammebetingelser for kraftnæringen er Statkraft og Statnett viktige aktører for å realisere flere av disse ambisjonene. I lys av dette har de to statlig eide selskapene etterlyst en styrking av egenkapitalen uten å få positivt svar. Statnett har bedt sin eier tre ganger på fire år om å styrke egenkapitalen og fått avslag hver gang. Statkrafts forespørsel fra februar 2009 er foreløpig ubesvart. Selskapene kan trolig lånefinansiere sine investeringer, men statens manglende bidrag oppfattes som et dårlig signal av flere i bransjen.

Vil statsråden se på egenkapitalsituasjonen i statlig eide selskaper for å sikre at kapitalbalansen står i stil med de satsinger man ønsker politisk?»
2. Interpellasjon fra representanten Tove Karoline Knutsen til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Samhandlingsreformen som nylig ble vedtatt i Stortinget, peker på de store utfordringene vi vil se på helsesektoren i årene som kommer. Befolkningen blir stadig eldre, og vi vil få en generell økning av livsstilsrelaterte sykdommer. Dette vil kreve økt kompetanse hos helsepersonell i alle deler av helsesektoren. Utviklingen tilsier at vi må utdanne langt flere helsearbeidere enn i dag, og at disse må ha bred helsefaglig kompetanse. Framskrivninger fra Statistisk sentralbyrå viser at vi vil ha behov for mellom 95 000 og 135 000 nye årsverk fram mot 2030, og at behovet blir størst mellom 2020 og 2030 da antall eldre og pleietrengende vil øke sterkest.

Hvilken strategi ser statsråden kan være riktig for å få utdannet tilstrekkelig og riktig personell for framtidens helsesektor?»
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Kjell Ivar Larsen og Oskar Jarle Grimstad om evaluering av lovverket som regulerer bygging av kraftlinjer
(Innst. 286 S (2009–2010), jf. Dokument 8:78 S (2009–2010))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Line Henriette Hjemdal og Borghild Tenden om småkraftverk i overgangsordningen for grønne sertifikater
(Innst. 281 S (2009–2010), jf. Dokument 8:91 S (2009–2010))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Oskar Jarle

Grimstad, Henning Skumsvoll og Ketil Solvik-Olsen om norsk vannkraftpolitikk
(Innst. 283 S (2009–2010), jf. Dokument 8:97 S (2009–2010))

6. Referat

Presidenten: Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:01:13]: Jeg har den glede å fremme forslag på vegne av representantene Henning Skumsvoll, Oskar Jarle Grimstad og meg selv om en stortingsmelding om rikets energitilstand.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen vil framsette et representantforslag.

Olemic Thommessen (H) [10:01:41]: På vegne av representantene Ib Thomsen, Jan Tore Sanner, Dagrund Eriksen, Trine Skei Grande og meg selv vil jeg fremsette forslag om utvidelse av ordningen for skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik vil framsette et representantforslag.

Arne Sortevik (FrP) [10:02:10]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og meg selv har jeg fornøyelsen av å sette frem representantforslag om endringer i beregningsmetode for samfunnsmessig nytte av investeringer i vei og jernbane.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker vil framsette et representantforslag.

Elisabeth Aspaker (H) [10:02:41]: På vegne av representantene Svein Harberg, Henning Warloe, Erna Solberg, Ine M. Eriksen Søreide, Frank Bakke Jensen, Ingjerd Schou og meg selv har jeg gleden av å sette fram et representantforslag om rett og plikt til etter- og videreutdanning for lærere og mer fleksible studietilbud.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:10]

Interpellasjon fra representanten Harald T. Nesvik til nærings- og handelsministeren:

«Regjeringen har mange uttalte ambisjoner i energipolitikken. Ny produksjon skal bygges ut, norske selskaper skal ut i verden, strømmettet skal rustes opp og kobles til Europa. I tillegg til gode og forutsigbare rammebetingelser for kraftnæringen er Statkraft og Statnett viktige aktører for å realisere flere av disse ambisjonene. I lys av dette har de to statlig eide selskapene etterlyst en styr-

king av egenkapitalen uten å få positivt svar. Statnett har bedt sin eier tre ganger på fire år om å styrke egenkapitalen og fått avslag hver gang. Statkrafts forespørsel fra februar 2009 er foreløpig ubesvart. Selskapene kan trolig lånefinansiere sine investeringer, men statens manglende bidrag oppfattes som et dårlig signal av flere i bransjen.

Vil statsråden se på egenkapitalsituasjonen i statlig eide selskaper for å sikre at kapitalbalansen står i stil med de satsinger man ønsker politisk?»

Harald T. Nesvik (FrP) [10:04:39]: Norge er i dag en betydelig aktør i energisektoren til tross for at vi rent størrelsesmessig er et relativt lite land i verden. I all hovedsak skyldes dette selvfølgelig vår aktivitet innen olje- og gasssektoren, som gjør at vi nettopp har fått denne viktige posisjonen som Norge har.

Da jeg fremmet denne interpellasjonen som vi nå har til behandling i salen – det var før øvrig i april – visste man vel kanskje ikke at den kom til å bli så tidsaktuell som den nå plutselig har blitt, knyttet til situasjonen i Statkraft.

Olje, gass og kull kommer også i framtiden til å være den dominerende energikilden, og det kommer til å være tilfellet i svært mange år. Men det framkommer nå en stor vilje, både nasjonalt og internasjonalt, til i tillegg å satse på å bygge ut betydelige mengder fornybar energi. I den forbindelse er det mange tiltak og investeringer som skal settes i verk. Dette gjelder i Norge, men ikke minst internasjonalt – det være seg relativt store vannkraftutbygginger i India, Nepal, Sør-Amerika etc. I tillegg kommer en rekke andre typer prosjekter innenfor bølgekraft, tidevannskraft, småkraftverk, onshore og offshore vindparker etc.

I forbindelse med de store investeringene, og dermed forretningsmulighetene som dette gir, er det viktig at vi som myndigheter gir norske selskaper gode rammevilkår og ikke minst utviklingsmuligheter til å kunne være med på denne utviklingen. Vi har i Norge i dag flere robuste og gode selskaper som er markedsledende innen sine segment når det gjelder fornybar energi. Dette gjelder selvfølgelig private og delvis offentlige, men også rent statlige selskaper, som Statnett og Statkraft. Statkraft har over tid utviklet seg til å bli ett av de ledende selskapene innen fornybar energi i Europa, og har en planlagt investeringsportefølje på 90 mrd. kr fram til 2015.

Dersom både Statnett og Statkraft skal klare å innfri de planene de har for framtiden, vil disse selskapene ha behov for betydelige mengder med frisk kapital i årene som kommer. Det er selvfølgelig flere måter å ordne dette på. Det kan jo være at selskapene må lånefinansiere alle sine investeringer, med de ekstrakostnader og den usikkerhet som dette gir for framtidig lønnsomhet i prosjekter. De kan bli delprivatisert, slik at andre aktører kan komme inn med frisk kapital. Staten kan velge å selge seg helt ut av selskapene, og dermed miste kontrollen med både hovedkontorplassering og ikke minst satsingsområdene, eller man kan velge en annen løsning der staten endrer sin utbyttepolitikk overfor selskapene og i tillegg tilfører selskapene frisk kapital, slik at man kan få realisert planlagte og forretningsmessige lønnsomme investeringer uten å måtte redusere egenkapitalen for mye. Hva som blir den

endelige løsningen, er opp til eieren – det vil i denne sammenhengen si næringsministeren og regjeringen. De må avgjøre dette. Det er selvfølgelig fordi regjeringen har et flertall bak seg i Stortinget.

Det burde være relativt åpenbart hva som kommer til å bli og bør bli løsningen når det gjelder eierskapet til selskapene. Dette vil selvfølgelig være at både Statnett og Statkraft fortsatt vil være heleide statlige selskaper. Det som imidlertid er meget uklart, er hvordan staten som eier i framtiden kommer til å bruke sitt eierskap i disse solide og viktige norske selskaper slik at de får muligheten til å kunne fortsette å foreta lønnsomme investeringer både ute og hjemme. Ikke minst blir spørsmålet hva man tenker å gjøre med utbyttepolitikken og eventuell tilførsel av ny kapital. Jeg vil i den forbindelse bare presisere at jeg ikke stiller spørsmål ved om disse selskapene har en trygg og solid økonomi eller ikke, for det har de. Dette er meget robuste selskaper. Men det jeg viser til, er at dersom de skal kunne fortsette å utvikle seg i framtiden, må vi gjøre noe.

Spørsmålet er hvordan staten da vil opptre som eier i disse selskapene. Det kommer til uttrykk i boken regjeringen ga ut i september 2008, som en følge av behandlingen av St.meld. nr. 13 for 2006–2007, Et aktivt og langsiktig eierskap, jf. Innst. S. nr. 163 for 2006–2007, med daværende næringsminister Sylvia Brustad i spissen. I denne boken, «Regjeringens eierpolitikk», står det bl.a. følgende å lese om Statkraft – og det står på side 37, slik at man enkelt kan finne fram:

«Statkraft skal innenfor EØS-regelverket arbeide for å møte industriens behov for stabil og langsiktig kraftforsyning.»

Det står også å lese:

«Videre sikrer statlig eierskap hovedkontorfunksjoner og utvikling av det norske kompetansemiljøet innen energiproduksjon generelt og miljøvennlig energiproduksjon spesielt, herunder også ny fornybar energiproduksjon.»

Videre er det også interessant å lese hva som står i den nye, reviderte utgaven av Soria Moria-erklæringen. Jeg siterer derfra, under kulepunktet i kapitlet om fornybar energi. Regjeringen vil

«legge til rette for at Statkraft videreutvikles som en motor innenfor fornybar energi.»

Dette er vel helt i tråd med både det Statnett og Statkraft har gjort, og ikke minst hva de har planer om å gjøre i tiden framover. Men, som sagt, til dette trengs det selvfølgelig kapital. Statkrafts styre sendte 4. februar 2009 en forespørsel om en kapitaltilførsel på 8 mrd. kr, med bakgrunn i de planene som selskapet har, til nærings- og handelsministeren. Det er med respekt å melde noe underlig at et heleid statlig selskap, nå 16 måneder etter denne forespørselen ble sendt, ennå ikke har fått et svar fra departementet, særlig når samme eier i dette tidsrommet ikke har hatt problemer med å hente ut svært mange milliarder i utbytte fra det samme selskapet. I perioden 2006–2009 har man fra Statkraft tatt ut utbytte på 29 776 000 000 kr.

Jeg håper at statsråden i sitt innlegg vil fortelle Stortinget at Statkraft vil få svar på sin forespørsel om kapi-

taltilførsel innen statsråden tar ut ferie, og jeg håper også at statsråden vil si noe om hva man har tenkt å gjøre vedrørende statens posisjon som eier i disse selskapene, ikke minst om han har tenkt å legge seg på en litt annen linje når det gjelder utbyttepolitikken i selskapet. For det er åpenbart at man må ha en litt annen linje knyttet til utbytte fra disse selskapene dersom man virkelig mener noe med at disse – både Statnett og Statkraft – skal ha en rolle som utviklere innen fornybar energi, og sørge for at de skal stå for utbygging både ute og hjemme. For hvis de skal være med på å opprettholde kompetansen i Norge, trenger vi nettopp disse miljøene. Da må man få en klarere tilbakemelding om at disse selskapene vil kunne få sitte igjen med mer av den verdiskapingen som disse selskapene får til. For det er lønnsomme selskap, de gjør gode investeringer, og også de prosjektene som er planlagte, viser med all tydelighet at her er det et stort potensial i tiden framover.

Jeg ser derfor fram til statsrådets svar, og ikke minst er jeg veldig spent på om statsråden nå i hvert fall vil kunne love Statkraft et svar på den henvendelsen som er sendt, for det er uakseptabelt at det går mer enn 16 måneder for å få svar på en slik forespørsel.

Presidenten: Presidenten antar at det er interpellanten som har glemt igjen sine briller her – men det politiske synet er vel det samme.

Statsråd Trond Giske [10:14:51]: Det var oppklarende at interpellanten hadde lagt igjen brillene sine, det har også vært mitt inntrykk av og til – det var en spøk!

Vi har en viktig sak på dagsordenen som berører mange aspekter ved det statlige eierskapet. Etter mitt syn er det konkrete spørsmålet om Statkraft skal få et kapitalinnskudd, en sak som bør behandles på en annen måte enn gjennom en interpellasjon i Stortinget. Utbyttepolitikken behandles årlig av Stortinget gjennom statsbudsjettet, men det er en fin anledning til å diskutere det statlige eierskapet og synet på det i litt større bredde.

Som interpellanten peker på, er dette også i sterk berøring med energipolitikken. Dette er et selskap som spiller en stor rolle i Norges energiforsyning, i kraftproduksjon og forsyningssikkerhet, ny fornybar energi og opprustning av infrastruktur. Jeg vil presisere at energipolitikken generelt hører innunder olje- og energiministerens ansvarsområde, og at dette også gjelder for forvaltningen av statens eierskap i Statnett spesielt, som interpellanten også viser til.

La meg innledningsvis vise til at organiseringen av forvaltningen av statens eierskap er godt beskrevet i eierskapsmeldingen fra 2006, som Stortinget våren 2007 sluttet seg til hovedpunktene i. Denne innebærer at nærings- og handelsministeren i all hovedsak har ansvaret for forvaltningen av statens eierskap i forretningsmessige selskaper som skal drives på kommersielt grunnlag. Statkraft inngår som et av disse selskapene. Forvaltningen av statens eierskap i selskaper med klare sektorpolitiske mål, slik som for eksempel Statnett og Norsk Tipping, hører innunder de respektive departementene som også har sektoransvar på området.

Som det er redegjort for i siste eierskapsmelding, er den fundamentale målsettingen med statens eierskap å bidra til en god avkastning på lang sikt gjennom en industriell utvikling av selskapene. I tillegg er det for flere av disse selskapene redegjort for at det statlige eierskapet sikrer at viktige hovedkontorfunksjoner og kompetansemiljøer forblir lokalisert i Norge.

Når det gjelder Statkraft, som er et av de selskapene som interpellanten peker på, og hvor ansvaret for forvaltningen av statens eierskap hører innunder nærings- og handelsministerens ansvarsområde, er dette et selskap hvor regjeringen og Stortinget gjennom eierskapsmeldingen har satt spesifikt definerte mål med statens eierskap i selskapet, utover at selskapet skal gi en god økonomisk avkastning. Dette er mål som skal søkes innfridd innenfor den kommersielle rammen som gjelder for selskapet. Det forventes at man skal ligge i front når det gjelder utbygging og oppgradering av miljøvennlig kraftproduksjon, og at man skal være blant de første som tar i bruk nye miljøvennlige energikilder. I tillegg skal man innenfor EØS-regelverket arbeide for å møte industriens behov for stabil og langsiktig kraftforsyning.

Uansett mål med eierskapet i de ulike kommersielle selskapene er regjeringen en profesjonell eier, som har et bevisst forhold til utfordringer og problemstillinger som selskapene står overfor. Det betyr bl.a. at vi kontinuerlig ser på egenkapitalsituasjonen i selskapene for å vurdere denne opp mot målene med statens eierskap, og at regjeringen og de ansvarlige departementene årlig vurderer og formidler sine utbytteforventninger til styrene i selskapene.

Gjennom sin støtte til kapitalutvidelse i SAS og DnB NOR og til Norsk Hydros oppkjøp i Brasil har regjeringen vist en slik evne og vilje til aktivt å bidra til gjennomføring av strategisk og økonomisk fornuftige grep for å legge til rette for en industriell utvikling av selskapene over tid. Også da staten gikk inn i Aker, var det en slik tankegang som lå bak. Jeg husker ingen jubel fra interpellanten eller hans parti da staten der viste handlekraft for å sikre norsk eierskap.

Som interpellanten peker på, har Statkraft og Statnett henvendt seg til regjeringen med ønske om å styrke egenkapitalen i selskapene. Styret i Statkraft presenterte sin strategi fram mot 2015 for Nærings- og handelsdepartementet i februar 2009. Strategien er en rammeplan som angir en strategisk retning for en videre utvikling av selskapet.

Regjeringen har ikke ferdigbehandlet Statkrafts strategi og tilhørende kapitalbehov. Dette knytter seg til Statkrafts kapitaløkning reiser omfattende spørsmål om Statkrafts rolle både i Norge og i utlandet. Saken har i tillegg betydelige økonomiske og budsjettmessige konsekvenser for staten som eier. Det betyr ikke at Statkraft ikke har fått svar i den forstand at det har gått 16 måneder siden vi snakket med Statkraft – vi snakker kontinuerlig med Statkraft, både med leder og med styret.

Når det gjelder utbyttepolitikken, er det også siden denne henvendelsen gjort vedtak i Stortinget om hvilket utbytte vi skal ta fra Statkraft, slik at dette er det også gitt svar på gjennom politiske prosesser.

Jeg mener det er fornuftig at vi bruker den tiden vi trenger for å treffe en beslutning med så vidtrekkende konsekvenser som i tilfellet Statkraft. Dette dreier seg store milliardverdier, og det er ikke slik at staten, eller fellesskapet, tar penger fra Statkraft når vi tar utbytte og bruker dette til skoler, eldreomsorg, veier, politi, jernbane, helsevesen og alle de gode tingene som overskuddet fra Statkraft, som går inn i statskassen, brukes til. Dette er jo fellesskapets penger. Dette er jo våre penger som vi skal bruke, ikke selskapets penger. Så får vi vurdere om disse pengene som vi skal spare – vi skal spare mye penger, ofte mer enn det Fremskrittspartiet ønsker at vi skal spare – er bedre plassert i Statkraft eller bedre plassert andre steder. Vi må i hvert fall være på solid, trygg grunn hvis vi skal plassere opptil 90 mrd. kr – iallfall mange titalls milliarder ytterligere – i selskapet.

La meg til slutt være tydelig på at regjeringen har et bevisst forhold til den strategiske utviklingen i de selskapene staten er eier i, og til hvordan selskapene er kapitalisert. Jeg synes egentlig interpellanten glitrende beskrev hvor viktig det er at vi har beholdt det statlige eierskapet til Statkraft – ikke bare som en strategisk posisjon i en evigvarende ressurs, men faktisk at mange milliarder kroner har gått inn til fellesskapets beste. Vi skal være lykkelige for at det ikke tidligere i dette storting har vært flertall for å privatisere Statkraft, slik noen har tatt til orde for.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:21:37]: Først og fremst vil jeg takke statsråden for svaret, men dessverre svarer ikke statsråden på de utfordringene jeg gir i min interpellasjon.

For det første: Når vil Statkraft kunne få svar på sin forespørsel? Jeg sa ikke i mitt innlegg – det kan statsråden selv gå tilbake og sjekke i referatet fra min innledning her – at man ikke snakker med Statkraft, og jeg har heller ikke sagt at Statkraft ikke har hørt fra staten. Jeg sa følgende: De har ikke fått svar på sin forespørsel. Det er noe helt annet. Den forespørselen ble sendt 4. februar 2009 til daværende nærings- og handelsminister Sylvia Brustad. Den har man ikke fått svar på.

Så vil jeg rette opp en feil i mitt innlegg; det hadde kanskje vært greit å bruke brillene da jeg sa det. Det er 28 mrd. kr man har hentet ut fra selskapet, og ikke 29 mrd. kr. Sann sett ser det kanskje litt bedre ut for enkelte.

Jeg vil henvise til en artikkel bl.a. i Dagens Næringsliv lørdag 22. mai 2010. Der uttaler Statkrafts konsernsjef følgende når det gjelder denne saken:

«Det ligger i sakens natur at vi er nødt til å legge ting til side, og at vi går glipp av muligheter, i påvente av en avklaring.»

Dette kommer fra konsernsjefen. Vi har sett en rekke forskjellige eksempler der man nettopp sier at man snart må få en avklaring. Det er uholdbart at man ikke får vite hva man har å forholde seg til. Jeg må si at jeg setter et spørsmålsteget ved hvorfor saksgangen her er så treg i departementet. Når Hydro nå, der staten er deleier, kommer og ber om en kapitaltilførsel fordi de skal gjøre et oppkjøp i Brasil – det gjelder fra statens side 4,4 mrd. kr – kommer det veldig kjapt en proposisjon til Stortinget om

den kapitaltilførselen. Da SAS var ille ute her for en stund siden – ikke at det har gått over, det har skjedd to ganger på rad, med to års mellomrom – var det ingen problem for staten som minoritetseier med 14 pst. å komme til Stortinget og be om milliardbeløp totalt til det selskapet, for å tilføre egenkapital. Men når et lønnsomt selskap som Statkraft ønsker å be om en kapitaltilførsel for å kunne fortsette å foreta lønnsomme investeringer – som vil gjøre at også næringsministeren og andre i dette landet vil kunne høste av framtidige inntekter fra utbytte fra disse selskapene – ja, da skal man altså bruke mer enn 16 måneder på å svare. Jeg håper statsråden kan være litt mer konkret i sitt svar, knyttet til når Statkraft vil få svar på forespørselen sin. Jeg skjønner godt at statsråden har jevnlig kontakt, men det hjelper ikke, hvis man ikke får svar på det spørsmålet man faktisk har stilt.

Statsråd Trond Giske [10:24:48]: Sist jeg sjekket, var det heller ingen jubel den gang vi kom til Stortinget med SAS-emisjonen. Så om vi gjør det ene eller det andre, er det altså den samme kritikken – enten er vi for handlekraftige og kommer for raskt med emisjonsforslag og kapitaltilførsel, eller så er det altså for seint. Det er ikke sånn at disse pengene som eventuelt skal settes inn i Statkraft, i dag ikke gir avkastning. Hvis staten skal sette milliarder inn i Statkraft, må det tas fra statens kapitalbeholdning, og den kan jeg forsikre om at forvaltes på best mulig måte for at den kontinuerlig skal gi avkastning. Spørsmålet er da om den gir bedre avkastning eller mer strategisk viktige posisjoner gjennom å bli plassert i Statkraft enn andre steder. Det er den vurderingen vi gjør. Det forslaget som er kommet fra styret til Statkraft om en langsiktig strategi for utvikling av selskapet, er ganske forskjellig fra f.eks. Hydros oppkjøp i Brasil, som er en konkret sammenslåing og et oppkjøp av et gruveselskap og av gruveressurser i Brasil. Det er også veldig forskjellig i forhold til SAS, som var i en akutt situasjon når det gjaldt å betjene sine lån og å ha en egenkapitalsituasjon som var holdbar for driften av selskapet.

Vi skal gi svar til Statkraft når vi har ferdigbehandlet saken, og når vi føler oss rede til å si om den strategien styret i Statkraft har valgt, er en strategi som vi som eier mener det er riktig å skyte kapital inn i.

Ingrid Heggø (A) [10:26:41]: Som handels- og næringsministeren og påpeika, har regjeringa ei bevisst haldning til den strategiske utviklinga i dei selskapa der staten er eigar, og til korleis selskapa er kapitaliserte. Eg vil òg visa til at regjeringa har vist at ho har både vilje og evne til å bidra aktivt til å utvikla selskapa vidare når ein finn dette formålstenleg. Regjeringa vil fortsetja med å vera ein profesjonell eigar og å føra ein aktiv eigarskapspolitikk, og både selskapslovgivinga og allment aksepterte eigarstyringsprinsipp gjev rom for dette i dag.

Ein hovudgrunn til at staten framleis vil vera ein stor eigar, er den viktige rolla mange selskap med statlege eigardelar har i Noreg. Staten vil derfor ha eit langsiktig perspektiv på eigarskapen sin og som aksjonær bidra til selskapa sin langsiktige vekst og deira industrielle utvikling.

Berre dersom selskapa er konkurransedyktige over tid, kan dei vidareføra og vidareutvikla rolla i norsk økonomi og samfunn. Staten må derfor fremja ei langsiktig verdiskaping i selskapa ein er eigar i. Selskapa som skal vera konkurransedyktige over tid, må ta vare på omsyn som går lenger enn kortsiktig profittmaksimering. Men også i ein aktiv eigarskapspolitikk vil staten på vanleg måte stilla marknadsmessige krav til avkasting og utbytte, slik at ein byggjer opp under selskapa si langsiktige verdimaksimering og industrielle utvikling.

Vi har mange eksempel på at statleg eigarskap er særskilt vellukka, f.eks. Hydro og Telenor. Desse selskapa er i front på sine område, og har gjeve kompetansearbeidsplassar til heile Noreg. Samtidig er dei viktige internasjonale aktørar. Der staten er medeigar, vil eg påpeika at det er viktig at selskapa investerer tilstrekkeleg i så vel forskning og utvikling som i kompetanseutvikling av arbeidskrafta. Ein aktiv eigarskapspolitikk inneber at staten formulerer klåre forventningar også på desse områda, og at dette vert kommunisert ope til selskapa. Også høge etiske standardar i alle forhold er viktig for å oppretthalda selskapa sine verdiar og deira legitimitet. Dette gjev ein vesentleg tilleggsdimensjon utover dei alminnelege bedriftsøkonomiske krava til avkasting og utbytte, og det understøttar målet om ei langsiktig verdiskaping og god industriell utvikling. Eg meiner staten oppfyller desse krava som eg her har omtalt.

Statkraft forvaltar vesentlege fellesskapsressursar som det er ønskeleg skal koma heile det norske samfunnet til gode. Mellom anna forvaltar dei all heimfallen kraft. Denne krafta hadde ikkje kome Statkraft og det norske folket til gode hadde Framstegspartiet og Høgre vunne fram og fått avskaffa heimfallsordninga.

Som ministeren påpeika, er ikkje strategien og kapitalbehovet til Statkraft ferdighandsama. Eg er samd med ministeren i at det er fornuftig å bruka den tida ein treng for å ta ei avgjerd, basert på grundige vurderingar av dei aktuelle problemstillingane som ligg føre. Dette er fellesskapen sine pengar, som vi må vera sikre på vert riktig brukte.

Oskar Jarle Grimstad (FrP) [10:30:26]: Styreleiaren i Statkraft gav på First sitt energiseminar i fjørgårs deltakarane ein flott presentasjon av eit selskap som er størst i Europa innanfor fornybar energi.

Statkraft er produsent, og utviklar vasskraft, vindkraft, gasskraft, solkraft, biokraft og fjernvarme. Med andre ord leverer dette selskapet miljøenergi som er etterspurd av nærmast alle i desse dagar. Spørsmålet som naturleg dukkar opp då, er kvifor regjeringa, som har teke mål av seg til å ha dei mest ambisiøse miljø- og klimamåla i verda, ikkje støttar opp om sitt eige selskap og gjer dei i stand til å realisere store energi- og miljøprosjekt som no står på vent. Statkraft har store ambisjonar og planlegg eit investeringsprogram på om lag 90 mrd. kr fram mot 2015.

Det er derfor Statkraft søkte eigaren sin i februar 2009 om utvida egenkapital for å kunne realisere dei planlagde prosjekta. Hittil har ikkje selskapet fått såpass som eit svar, og det blir antyda at det kan gå 18 månader frå førespurnaden til svaret blir gitt. Dette er ikkje god forvaltning av eit svært verdifullt selskap for landet. Nei, i staden oppfører

regjeringa seg som den raaeste kapitalisten og profitøren, og tømmer selskapet for kapital gjennom ein utbyttepolitikk som knapt har sett sin like. Og Statkraft har verkeleg levert. Med ei årleg avkasting på 14 pst. frå 1992 til 2010 utkonkurrerer dette selskapet totalt både norsk børs og internasjonale børsar. Men når selskapet må gi eigaren sin – altså staten – eit utbytte av resultatet på frå 76 pst. som det lågaste, i 2004, til 133 pst. i 2008, seier det seg sjølv at sjølvfinansieringsevna er frårøva selskapet av grådige eigarar – altså 35 mrd. kr frå 2004 til og med 2009.

Dette er svært imponerende og står i sterk kontrast til ein eigar som ikkje eingong klarer å manne seg opp til å gi eit svar på om det er mogleg å styrkje eigenkapitalen. Det er direkte pinleg, spesielt på bakgrunn av at Arbeidarpartiet stemde for ein utbyttepolitikk i samband med eit Dokument nr. 8-forslag i perioden 2003–2004 som hadde som mål å behandle statlege selskap på linje med næringslivet elles når det gjeld utbyttepolitikk. Har Arbeidarpartiet òg i denne saka skifta politikk? Kanskje burde Arbeidarpartiet ta mål av seg til å få på plass ein handlingsregel for utbytte frå statleg åtte selskap i samsvar med argumentasjonen same parti har når det gjeld oljefondet.

3 400 medarbeidarar i Statkraft, med verksemdar i over 20 land, fortener ein meir føreseieleg eigar enn det dei har opplevd så langt. Dette gir ikkje god industriell utvikling for selskapet, slik eigarskapsmeldinga legg til grunn.

Svein Flåtten (H) [10:34:00]: La meg først gi interpellanten ros for å ta opp en særskilt viktig sak, og det er da særlig Statkraft-diskusjonen som har blitt aktualisert her.

Jeg hører statsråden si at interpellasjonsdebatter kanskje ikke er det mest egnede forum for å diskutere hva som skal skje i Statkraft, hvordan man skal styre selskapet og hvordan man skal fundere egenkapitalsituasjonen. Det er jeg enig med statsråden i, men jeg håper at han da er enig med meg i at tilfeldige meglerseminarer nede i byen her heller ikke er noe særlig egnet sted for f.eks. styreleder og representanter for eierne å diskutere hva som skal skje med selskapet.

Jeg er egentlig ikke så bekymret for Statkrafts evne til å bære investeringer med stort behov for kapital, for selskapet har en betydelig egenkapital, opp mot 50 pst. – mye større enn det som er vanlig i norsk næringsliv. Mange ville vært glad – jublet – for å ha hatt den egenkapitalen. Det er ikke det som er poenget. Det som er diskusjonen akkurat nå, er mer selskapets evne, og selskapets organers evne, til å foreta beslutninger. Det er bekymringsfullt.

Jeg hører at statsråden sier at man snakker kontinuerlig med Statkraft, og det tror jeg så gjerne. Jeg forsto av innlegget hans at man selvsagt vurderer når man skal bruke 8 mrd. kr, men jeg oppfattet også at man fortsatt var i vurderinger om hvorvidt strategiplattformen er riktig – og den medfører jo mange titalls milliarder med investeringer. Jeg ser i årsberetningen for Statkraft for 2009 at man skriver om denne investeringsplattformen, og om de tre delene av plattformen, at man skal være en industriell utvikler i Norge, at man skal være en såkalt europeisk svingprodusent, og at man skal være en grønn global utvikler, som det heter. Jeg går ut fra at generalforsamlingen den

30. juni skal ta stilling til årsberetningen. Da oppfatter jeg at man faktisk også godkjenner den strategiplattformen. Riktignok står det ikke noe om investeringenes størrelse der, men allikevel vil det være et sterkt signal om at man godkjenner det.

Jeg bemerker også at i den samme beretningen, eller i hvert fall i forslaget til beretning, står det noe om styrets utålmodighet med å få en avgjørelse, og at det for selskapets del haster.

Så er det ikke slik at Statkrafts eneste mulighet til å gå videre med dette er at man får 8 mrd. kr i ny egenkapital av staten. Det finnes flere muligheter. Vi har pekt på disse mulighetene flere ganger, og interpellanten var også inne på det. Selskapet kan delprivatiseres, man kan bruke f.eks. en Statoil-modell, hvor man legger noe inn som heliet av staten, og noe annet som kanskje er mer operasjonelt markedsmessig, som kan legges ut til børsoptering og til annen type eierskap.

Så har Statkraft i sin egen balanse betydelige verdier. Hvis man går litt tilbake i regnskapene, ser man at det er nesten ingen endringer i balansen. Man selger aldri noe i Statkraft. Så kan man si: Nei, skal de selge noen ting? Ja, av og til er det kanskje fornuftig å omgruppere sine aktiva. Det er et tankekors at det ikke blir gjort. Man har betydelige verdier i børsopterte selskaper i Tyskland. Kunne de vært brukt på en annen måte i forbindelse med den nye strategien? Hva med de betydelige krysseierskapene som ligger i norsk vannkraftselskaper? Kunne det vært noe man kunne omgruppert?

Det jeg savner, er egentlig signaler mellom eierne og styret om at styret også kunne tenkt i en annen retning enn å sitte i snart halvannet år og vente på et svar på bare den ene delen av dette i stedet for å få et «go»: Tenk friere, vær mer kreative, og kom tilbake med andre ideer.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:39:16]: Statkraft er eit viktig selskap, og det er ein viktig reiskap for den norske staten. Selskapet sikrar staten og fellesskapen kontroll over naturressursar og store naturverdiar i form av naturmiljø. Selskapet har også ein viktig funksjon i industriell samanheng. Selskapet er eit av dei selskapa som har tung industriell kompetanse. Dei gjer ting som skaper underleverandørar, og dermed er dei med på å halde oppe ein industriell kompetanse i industrisektoren som Noreg er heilt avhengig av viss vi skal vidareutvikle den industrielle tradisjonen vi har.

Det som i tillegg er viktig med Statkraft, er at den energiindustrielle kompetansen dei har, har dei i tide gått over til også å bruke på ny fornybar energi, miljøvennlige energiformer, og det er ei utvikling som er veldig viktig for Noreg. Vi treng ei industriell utvikling der store, tunge selskap kan bidra til at skogen av underleverandørar gradvis går over i ein grønn teknologi som skal erstatte den svarte teknologien som vi bygger altfor mykje på i dag. Difor er det veldig viktig at Statkraft har gode, skikkelege rammevilkår.

Men så er det også sånn at i eigarskapsmeldinga står det at Statkraft skal bidra til å sikre at avkastinga av naturressursane i samfunnet vårt kjem fellesskapen til gode.

Avkastinga av naturressursane er ikkje berre eit resultat av kompetanseselskapet. Avkasting av naturressursar er fellesskapen sin eigedom, det er grunnrente som det selskapet har fått lov til å disponere. Dei har disponert det godt, men uansett er det resultat av fellesskapen sine verdiar, som må brukast inn i fellesskapen.

Det er heilt legitimt at staten tek dei verdiane som kjem av norske naturressursar, og bruker dei til å bygge samfunnet, bygge kompetanse, bygge utdanningssystem som gjer at Statkraft også i neste generasjon kan få høgt kompetente ingeniørar, økonomar og miljøekspertar. Difor er det veldig viktig at vi har ein brei debatt om balansen mellom industriell utvikling og samfunnsutvikling når vi skal disponere verdiane som naturressursane i Noreg har lagt grunnlaget for.

For Sosialistisk Venstreparti er det viktig å styrkje den statlege eigarskapen, slik at vi har moglegheit for å diskutere balansen mellom den industrielle utviklinga og samfunnsutviklinga. Dersom Framstegspartiet hadde hatt makta, hadde vi ikkje hatt ein statleg eigarskap som vi kunne ha hatt denne typen diskusjon om her i denne salen. Difor er det interessant at den typen samfunnsutvikling som Framstegspartiet er imot, er dei mest opptekne av å kritisere når andre tek ansvaret for henne.

Elles er det litt interessant, synest eg, at Høgre har ei anna tilnærming enn Framstegspartiet, der dei stiller ein del utfordringar til selskapet, f.eks. resonnementet som går på om gass i Tyskland nødvendigvis er det optimale av alle dei disposisjonane Statkraft har gått inn i. Det er ein spennande diskusjon.

Irene Lange Nordahl (Sp) [10:43:11]: Innledningsvis vil jeg vise til at den rød-grønne regjeringen har solide ambisjoner i energipolitikken. Dette knytter seg til økt kraftproduksjon, forsyningssikkerhet, ny fornybar energi og opprusting av infrastruktur. Jeg viser også til det utfyllende svaret som statsråden ga interpellanten.

Interpellanten peker på at Statkraft og Statnett har henvendt seg til regjeringen med ønske om å styrke egenkapitalen i selskapet. I svaret viste statsråden til at regjeringen ikke har ferdigbehandlet Statkrafts strategi og tilhørende kapitalbehov. Dette knytter seg til at Statkrafts kapitalsøknad reiser omfattende spørsmål om Statkrafts rolle både i Norge og i utlandet. I tillegg har saken betydelige økonomiske konsekvenser for staten som eier. Statkraft forvalter betydelige fellesskapsressurser som det er ønskelig kommer hele det norske samfunnet til gode.

Jeg vil videre vise til at Statkraft er Europas ledende fornybarselskap og en døråpner i internasjonale markeder med høy forventet vekst i fornybar energi, noe som gir store muligheter for den norske kraftklyngen. Statkraft finansierer og bidrar til forskning om miljøvennlig energi innen vannkraft, bioenergi, havenergi og gasskraft. Statkraft er også en pådriver i Norges voksende klynge innen energi og miljø. Fornybar energi vil være et stort vekstområde i årene framover og avgjørende for å møte klimautfordringene. Fornybar energi representerer i tillegg store industrielle muligheter for norsk næringsliv.

Statsråden viste til i sitt svar at regjeringen har et be-

visst forhold til den strategiske utviklingen i de selskapene staten er eier i. Regjeringen har gjennom å ta del i konkrete eierdisposisjoner vist at den har vilje og evne til å bidra aktivt til å utvikle selskapene videre, når forutsetningene for å gjøre dette er til stede. Imidlertid er det ingen motsetning mellom det å være en aktiv og konstruktiv eier og det å gjøre grundige og tidkrevende vurderinger av de aktuelle problemstillinger som foreligger, som i tilfellet Statkraft.

Terje Aasland (A) [10:45:42]: Aller først: Jeg synes det er viktig med en debatt som understreker hvor viktig staten er som eier i store deler av norsk næringsliv. Staten er eier, og har mange særdeles viktige eierposisjoner, i mange viktige selskaper. Statkraft er ett av disse selskapene.

Når debatten nå blir litt spisset, i en situasjon hvor selskapet har bedt om kapitalutvidelse, og hvor en har lagt fram en strategi som ennå ikke er behandlet, er det litt viktig å ta med seg at Statkraft har hatt en formidabel utvikling de siste årene. Statkraft har på 10–15 år gått fra å være en tradisjonell forvalter av norske naturressurser til å bli en betydelig aktør innenfor fornybar energi. Det er ikke på tross av, men på grunn av eierskapet. Den historien er helt borte for dem som ønsker å spisse seg inn i denne debatten.

Det er faktisk slik som representanten fra Høyre, Flåtten, sa: Dette er et selskap med en særdeles god egenkapital, på over 50 pst. Det gjør at selskapet selvfølgelig har et visst handlingsrom. Det handlingsrommet har de siste årene blitt brukt til å innta en formidabel posisjon innenfor energiproduksjon, innenfor fornybar-begrepet i Europa. Det er dette både eierskap og selskapsutvikling handler om, selv om en ut fra Fremskrittspartiets tilnærming til denne debatten kunne få inntrykk av noe helt annet. Det forundrer meg.

Jeg er rimelig trygg på – med god grunn, på bakgrunn av historien om Statkraft, som jeg omtalte – at den tiden regjeringen og statsråden nå bruker på å vurdere strategien og eventuelt framtidige behov for kapitaljusteringer eller -tilførsler til selskapet, brukes nettopp på bakgrunn av at selskapet fortsatt skal ha en betydelig posisjon i europeisk kraftforsyning, innenfor fornybar-begrepet.

Noe som derimot ville ha gjort meg særdeles utrygg, var hvis Fremskrittspartiets tilnærming til eierskapspolitikken skulle være gjeldende. Er det noe som er totalt uforståelig, er det hvordan det partiet tilnærmer seg statens eierrolle. Det er ikke lett «å stå opp om morran» og vite hva Fremskrittspartiet måtte mene om den norske stats eierskapsutøvelse. Når det gjelder et selskap som Statkraft, med betydelig egenkapital, med en betydelig utvikling gjennom de siste ti årene, et selskap som har inntatt en dominerende posisjon, skriker Fremskrittspartiet etter handling, mens et selskap som SAS, som var i en svært anstrengt situasjon, og som sårt trengte kapitaltilførsel for å berge de verdiene som var i selskapet, skal selges og ikke tilføres kapital. Dette viser, etter min mening, Fremskrittspartiets tydelige holdning til eierskapsutøvelse. Det er mer basert på politikk enn på eierskap.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:49:45]: Statkraft er et svært viktig selskap innenfor en bransje som jeg trodde var svært viktig for alle partier på Stortinget – i hvert fall høres det slik ut i alle energi- og miljødebatter. Regjeringspartiene gjør dette til en debatt om hvem som skal eie Statkraft, og hvordan en skal forvalte naturressursene.

Det er riktig at Fremskrittspartiet gjerne ser at det kan være private eiere i Statkraft, ikke fordi en skal selge seg ut, som enkelte hevder, men fordi en kan selge seg ned. Hvorfor vil vi dette? Jo, vi tror at ved å få inn private, eksterne, eiere – eller gjerne andre statlige, offentlige, selskaper – vil en få mer proffe eiere, slik at alle beslutninger ikke kan gjemmes hos en statsråd så lenge han selv finner det for godt, men at han faktisk må forholde seg til en forespørsel som kommer, og diskutere med andre eiere hva han egentlig vil med selskapet.

Jeg synes det er helt meningsløst å høre representanten Aasland si om dagens status quo-situasjon for egenkapital at alt er bra. Med den tilnærmingen skulle regjeringen ikke ha brydd seg om at Hydro kom og sa: Vi vil noe mer med Hydro, vi vil kjøpe et gruveselskap for å kunne utvikle oss i framtiden. Det kunne en ikke gjort med den egenkapitalen som Hydro hadde da. Selv om den var tilfredsstillende når det gjaldt eksisterende drift, ville den ikke ha vært tilfredsstillende for det selskapet en ønsket for framtiden. Og det er det som er poenget med det Statkraft ønsker.

Statkraft er i dag et formidabelt selskap, sannsynligvis litt for dominerende i det norske markedet, men ikke stort i det europeiske markedet, selv om det innen fornybar energi er dominerende også i europeisk sammenheng. Men Statkraft ønsker noe mer. Derfor har de sagt at selv med god egenkapital trenger vi tilføring av mer egenkapital, og vi trenger en annen utbyttepolitikk, hvis vi skal kunne realisere disse prosjektene.

Regjeringen er jo selv veldig flink til å skryte av at Statkraft – ikke regjeringen, men Statkraft – har fått til kontrakter på Doggerbank, at Statkraft kjøper svenske vannkraftselskaper, at Statkraft kjøper seg opp andre steder og bl.a. er med i SN Power og over hele verden investerer i fornybar energi. Men når Statkraft kommer til regjeringen, eieren, og spør om de kan få mer egenkapital, fordi de vil enda mer, får de ikke svar. Det er problemet i denne sammenhengen.

Det er rart at denne regjeringen, som retorisk hevder at den er verdensmester når det gjelder klima, i praksis gjør noe helt annet. Når SAS, som er et fossil-energi-selskap, kommer, når Hydro, som primært er et fossil-energi-selskap, kommer, og når Aker, som driver med fossil-energi-aktiviteter, kommer, får de altså de egenkapitaltilskuddene de trenger for å holde seg i live og for å utvikle sin næring, men når Statkraft, som primært sett er et 100 pst. fornybar-energi-selskap, får de ikke pengene. Når regjeringen hevder at det er fornybar energi som er fremtiden, henger ikke dette sammen med den eierskapspolitikken og egenkapitalpolitikken som den fører.

Vi vet i dag at Statkraft har måttet trekke seg ut av fornybar energi-prosjekter rundt i verden, nettopp fordi egenkapitalen ikke er tilstrekkelig solid til at vi kan gjøre de store løftene det handler om. Når det gjelder investeringe-

ne på Doggerbank, snakker man om hundretalls milliarder kroner. Da kan man ikke sitte og si at dagens egenkapitalsituasjon er tilfredsstillende. Den er det ut fra dagens aktivitet, men ikke ut fra framtidens aktivitet. Hvis vi ønsker noe med Statkraft, må vi ha en mye mer offensiv tilnærming. Den offensive tilnærmingen har Fremskrittspartiet. Spørsmålet er om regjeringen har det. Da nytter det heller ikke å snakke om at hvis Fremskrittspartiet hadde fått styre, hadde vi solgt oss ned – som om det er enden på norsk vannkraftsituasjon. Vannkraftressursene eksisterer uavhengig av hvem som utvinner dem.

Jeg synes det er rart at regjeringen synes det er greit at italienske statseide selskaper og amerikanske privateide selskaper skal få lov til å være med og utvinne olje og gass på norsk sokkel uten at det er et ideologisk problem, mens det plutselig er et kjempeproblem hvis et utenlandsk selskap hadde gjort det samme når det gjelder norsk vannkraft. Hvorfor det? Det er jo gjennom skatte- og avgiftspolitikken man styrer disse ressursene økonomisk, og det er gjennom konsesjonspolitikken man styrer hvordan de blir utvunnet. Slik fungerer det på norsk sokkel, og alle er veldig fornøyd. Arbeiderpartiet har faktisk gått inn for at man skal ha mer privat engasjement på denne sokkelen, men i vannkraftpolitikken går dette altså ikke an. Der handler det om politikk, og ikke om hva som er pragmatisk fornuftig.

For oss er dette altså ikke en debatt om å ville selge seg ut. Det er en debatt om å få en profesjonalisering av eierskapet. Dette handler ikke om hvordan man forvalter norske ressurser. Dette handler om hvordan Statkraft i større grad skal konkurrere internasjonalt om å bli et stort energiselskap, der selvsagt også utbyttet vil komme den norske befolkningen til gode. Men skal man kunne drive Statkraft videre, bør man lytte til dem som styrer selskapet til daglig, som definerer behovene, og som kommer med prosjektene. Hvis regjeringen ikke ønsker noe mer med Statkraft enn å ha det som en melkeku, slik det har vært så langt, er det greit, men da bør regjeringen si det, framfor å gi inntrykk av at Statkraft skal gå ut og finne prosjekter, men som de ikke får kapital til å realisere.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:55:06]: Først av alt, takk for en god debatt. Men jeg må få lov til å si at det har nærmet seg et norgesmesterskap i vikarierende argumenter. Når du hører representanten fra Sosialistisk Venstreparti forklare hvorfor dette må ta tid, og at Statkraft kanskje må se på sin portefølje, eller når representanten Heggø fra Arbeiderpartiet nærmest prøver å skape et inntrykk av at Fremskrittspartiet ønsker å transportere fossefall fra Norge til utlandet, begynner det å bli relativt merkelig.

Så vidt jeg vet, har Norge solgt seg ned i bl.a. Telenor – apropos det å få inn privateiere. Så vidt jeg vet, går det fortsatt an å ringe i Norge, selv om Telenor er et delvis privatisert selskap. Så vidt jeg vet, driver Statoil fortsatt sin virksomhet i henhold til det staten ønsker, til tross for at man har solgt seg ned i selskapet.

Man må ikke bare bruke vikarierende argumenter her, men prøve å se på den faktiske interpellasjonsteksten og hva jeg stiller spørsmål om. Jeg stiller spørsmål om følgende: Når kan Statkraft få et svar på sin forespørsel? Jeg

har ikke sagt noe om hvor mye egenkapitaltilførsel som bør komme til selskapet, men jeg har sagt at staten som eier må i hvert fall kunne gi et svar til en av Norges største og viktigste bedrifter innenfor fornybar energi. Det er jo det profesjonelle eierskapet det dreier seg om.

Når representanten Terje Aasland henviser til SAS-saken, er ikke den saken noe kroneksempel på glitrende eierskap fra statens side. Nei, SAS er jo et selskap som har turet godt framover, der vi flere ganger har fått nye forespørsler om å tilføre ny kapital fordi man i selskapet ikke har lyktes med omstillingsprosessene.

Ellers stiller jeg meg fullt ut bak det bl.a. representanten Svein Flåtten henviste til. Ja, vi må kunne se på kapitalsituasjonen for Statkraft også på andre måter. Derfor framstilte jeg i mitt innlegg en rekke forskjellige måter man kan gjøre det på, hvis det er det man ønsker. Men problemet er at selv om statsråden sier at de snakker med Statkraft, kan det se ut som om det er forskjellige signaler som kommer – ikke minst når budskapet som statsråden sender, kanskje ikke blir mottatt på den måten statsråden ønsker. For selskapet selv sier jo at de mest sannsynlig ikke har gått inn i en del prosjekter som følge av at man mangler en avklaring. Det er jo avklaringen som nå må komme. Det er ingen vesentlig forskjell mellom situasjonen knyttet til Hydros oppkjøp av Vale S.A. og den situasjonen som Statkraft faktisk står oppe i. Begge to ønsker og trenger en avklaring, og det minste staten kan gjøre, er å bruke kortere tid og gi styret sitt svar på forespørselen.

Statsråd Trond Giske [10:58:23]: Jeg tror jeg ga svaret også i mitt forrige innlegg.

Vi kommer til å gi Statkraft svar når vi har bestemt oss. Vi har bestemt oss når vi har gjort disse analysene grundig nok, og når vi vet om disse milliardene er best plassert slik Statkraft vil, eller ei. Det er jo virkelig slik at ethvert selskap har til enhver tid prosjekter – investeringsmuligheter – som egenkapitalen eller situasjonen i selskapet tilsier at man ikke kan gjennomføre. Det er en ordinær situasjon i alle selskaper at man vurderer ulike investeringsmuligheter. Noen finner man særdeles lønnsomme, noen skaffer man seg kapital til å gjennomføre, og andre er ikke gjennomførbare selv om de kanskje er lønnsomme. Dette er en normal situasjon. Det er ikke slik at fordi Statkraft har investeringsplaner, så må de få milliarder av fellesskapet. Dette må gjennom en vurdering som vi som eier må ta. Jeg kommer ikke til å være den statsråden som kaster milliarder etter de selskapene som ber om det, og risikerer å spille med statens penger, eller med fellesskapets penger.

Jeg ble av en av Fremskrittspartiets talsmenn her karakterisert som å stå for en beinhard kapitalistpolitikk. Jeg vet ikke om det var en kompliment, eller om det var kritikk. Men jeg kommer i hvert fall til å være like beinhard på lønnsomhetsvurderinger og ansvarlighet i plasseringen av pengene som om det var våre egne private penger vi investerte. For det er våre egne penger. Dette er fellesskapets penger. Hver krone vi eventuelt tuller bort på feilinvesteringer, er en krone mindre brukt på helse, omsorg, skole, veier, politi og alle de andre tingene som Fremskrittspartiet er svært ivrig på å bruke penger til.

Det samme ville det vært om vi hadde solgt dette selskapet eller solgt oss ned. I porteføljen til Statkraft befinner det seg et selskap som heter Trondheim Energiverk. Det sørget Fremskrittspartiet og Høyre for å selge den gangen de styrte Trondheim by. Der har Trondheim bys befolkning tapt 5–6 mrd. kr bare på den verdiøkningen som har vært av det selskapet siden det salget. Den type politikk kommer ikke denne regjeringen til å stå for. Vi skal ta vare på folks penger på en mye bedre måte. Hvis det er god kapitalforvaltning, god kapitalisme eller å være en god kapitaleier – så gjerne for meg!

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Sak nr. 2 [11:01:02]

Interpellasjon fra representanten Tove Karoline Knutsen til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Samhandlingsreformen som nylig ble vedtatt i Stortinget, peker på de store utfordringene vi vil se på helsesektoren i årene som kommer. Befolkningen blir stadig eldre, og vi vil få en generell økning av livsstilsrelaterte sykdommer. Dette vil kreve økt kompetanse hos helsepersonell i alle deler av helsesektoren. Utviklingen tilsier at vi må utdanne langt flere helsearbeidere enn i dag, og at disse må ha bred helsefaglig kompetanse. Framskrivninger fra Statistisk sentralbyrå viser at vi vil ha behov for mellom 95 000 og 135 000 nye årsverk fram mot 2030, og at behovet blir størst mellom 2020 og 2030 da antall eldre og pleietrengende vil øke sterkest.

Hvilken strategi ser statsråden kan være riktig for å få utdannet tilstrekkelig og riktig personell for framtidens helsesektor?»

Tove Karoline Knutsen (A) [11:02:21]: Denne interpellasjonen tar utgangspunkt i de utfordringer vi allerede nå kan se når det gjelder å få tilbud og etterspørsel av tjenester til å gå i hop innenfor framtidens helsevesen. Med andre ord: Det dreier seg om hvorvidt vi vil makte å utdanne tilstrekkelig med mennesker med riktig kompetanse til å møte befolkningas behov for helsetjenester i de kommende årene.

Dette er et spørsmål som Stortinget har debattert tidligere. Regjeringa har ved flere høve og på ulike måter tatt opp disse problemstillingene – først i St.meld. nr. 25 for 2005–2006, Mestring, muligheter og mening – om framtidens omsorgsbehov, som ble lagt fram for Stortinget høsten 2006. Her finner vi også Kompetanseløftet 2015, som beskriver mål og tiltak for å skaffe til veie tilstrekkelig fagkompetanse til den kommunale omsorgssektoren. Også St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, fokuserer på framtidens behov for helsepersonell. Jeg regner med at statsråden vil gi oss en god og grundig redegjørelse for regjeringas politikk på dette feltet så langt, med et strategisk blikk på framtida.

Grunnen til at jeg har valgt å bringe helse- og utdanningsspørsmålet i dagens interpellasjon, er at St.meld. nr. 47 for 2008–2009, Samhandlingsreformen, og Stor-

tingets behandling av denne tidligere i vår peker på at vi ikke bare har en utfordring når det gjelder å få mange nok til å utdanne seg innenfor helseområdet, men at reformen også foreskriver en annerledes vektning når det gjelder ressursinnsatsen sammenliknet med hva som har vært tilfellet så langt. Dette må nødvendigvis få konsekvenser for måten vi utdanner folk på innenfor sektoren ut fra hva slags kompetanse vi kommer til å trenge innenfor helsevesenet.

Samhandlingsreformen trekker fram tre hovedmomenter som må vektlegges når vi skal fordele ressursene i framtida:

- den geografiske dimensjonen, som bl.a. må dreie seg om ressursfordeling i forholdet nord–sør, tettbygd–spredtbygd, by–bygd eller som noen vil si, sentrum–periferi
- forholdet mellom fagområdene, f.eks. mellom høyspesialisert medisin, sykehjemsmedisin, allmenntilrettelagt, rehabiliteringskompetanse osv.
- forholdet mellom nivåene i helsesektoren blir også viktig, mellom spesialisthelsetjeneste og primærhelsetjeneste og nivåene som måtte befinne seg et sted mellom der

Heile innretninga på den helsereform som Stortinget nå har vedtatt, dreier seg om å tenke annerledes og nytt rundt disse spørsmålene.

En samlet helsekomité konkluderte i merknadsform og under debatten i Stortinget 27. april i år med at den retnings Samhandlingsreformen foreskriver, vil utfordre utdanningssystemene våre. Komiteen peker på at dagens medisinske forskning, og også utdanningene, først og fremst fokuserer på spesialisthelsetjenestens behov. Dersom vi skal få vridd helsetjenestene i den retninga Samhandlingsreformen tar til orde for, og som det er stor enighet om, må vi prioritere langt sterkere behovene i primærhelsetjenesten, f.eks. blant kronikergrupper, og vi må bli bedre på det generelle folkehelsearbeidet.

Vi veit også at vi i de kommende årene sannsynligvis vil se en økning av antallet mennesker med rusproblemer og psykiske lidelser, noe som vil kreve betydelig innsats og tverrfaglig kompetanse i forebygging, behandling og rehabilitering.

Ikke minst må vi ha et helsepersonell som er forberedt til å møte den store veksten av eldre vi kommer til å ha, særlig etter 2020. Sjøl om mange eldre i framtida etter alt å dømme, og forhåpentligvis, vil være friske og raske og kanskje stå lenger i arbeid enn hva tilfellet er i dag, er det høyst sannsynlig at når gruppa av eldre over 80 år øker, vil det innebære at vi får flere mennesker med demens og flere som i tillegg har andre og sammensatte lidelser. Vi har i dag verken god nok forskning eller tilstrekkelig spisskompetanse innenfor eldre- og sykehjemsmedisin. Noen av de største utfordringene vil komme nettopp på dette feltet i framtida.

Når regjeringa i samhandlingsmeldinga vektlegger så sterkt at vi må satse på forebygging, tidlig intervensjon og større innsats nær der folk bor, veit vi at disse målene blir utfordret av noen demografiske trekk i tida. Vi har lenge sett at byer og større tettsteder svært ofte vinner drag-

kampen om folk og kompetanse. Mange små kommuner har store problemer med å få tilstrekkelig med helsearbeidere, særlig når det gjelder personell med høyere utdanning. Kampen for å få rekruttert nok folk til helsevesenet kan bli tøffere i årene som kommer. Dersom vi ser på de statistiske framskrivningene for helsesektoren f.eks. i 2030, viser mange av beregningene at vi kan komme til å ha en underdekning på mellom 35 000 og 50 000 årsverk – dersom vi legger til grunn dagens utdanningstakt for helsepersonell. Dette vil først og fremst gjelde sykepleiere og særlig helsefagarbeidere. Men vi kan også få et underskudd av fysioterapeuter, ergoterapeuter, aktiviteter, bioingeniører, helsesøstre og jordmødre, for å nevne noen. Derfor må vi intensivere arbeidet med helseutdanningene, dersom målet om likeverdige tilbud av helsetjenester for alle skal kunne innfris. Utdanning av tilstrekkelig med folk, med riktig kompetanse, i kombinasjon med gode, treffsikre fordelingsmekanismer er nødvendig for å unngå de mest dystre scenarioer vi kan se for oss når det gjelder vår framtidige helse- og omsorgssektor. Derfor må vi identifisere og styrke de faktorene som fører oss i den retninga vi ønsker.

Et av de viktigste virkemidlene for å oppnå likeverdige tilbud for alle er å få desentraliserte utdanningstilbud, både når det gjelder grunnutdanning, videreutdanning og etterutdanning. Vi har sett at nærhet til utdanningssted gjør at folk i større grad blir værende på, eller nær, det bostedet man har i utdanningsperioden. Derfor må vi ytterligere styrke dette elementet i helseutdanningene, i kombinasjon med ulike andre gode rekrutterings- og stabiliseringstiltak.

Det er også viktig å analysere og agere når det gjelder det frafallet vi ser i videregående skole. Dette kan komme til å bli et stort problem for arbeidslivet generelt, og helsesektoren spesielt, hvis utviklinga går i retning av at store grupper unge mennesker blir stående utenfor et yrkesaktivt liv. Dersom mange unge som skal starte sitt liv som voksen, havner på utsida av arbeidslivet, som langtidssyk-meldte eller uføretrygda, vil vi ikke som samfunn kunne makte å opprettholde og utvikle en bærekraftig velferdsstat. Derfor er det flott at Kunnskapsdepartementet har tatt tak i problemene i videregående skole, i samråd med hvert enkelt fylke. Det er viktig at vi handler nå, og at vi handler langs mange linjer.

Også innretninga i de ulike helseprofesjonsutdanningene må gjennomgås og endres i tråd med den utviklinga vi ser komme. Jeg har allerede nevnt utfordringene med en stadig større eldre befolkning og at vi må ha et mye sterkere fokus på forebyggings-, behandlings- og rehabiliteringskompetanse når det gjelder kroniske sykdommer, som f.eks. muskel- og skjelettlidelser og livsstilssykdommer som kols og diabetes. Vi må ha bedre kunnskap og kompetanse på områder som rus og psykiatri. Vi må utdanne leger som ikke bare har kurativ kompetanse innenfor de mest vanlige somatiske sykdommer, men også leger som er samfunnsmedisinere og spesialister innen folkehelse og allmenntilmedisin. Vi må rett og slett ha helsearbeidere som i større grad kan ha det forebyggende og breie perspektivet på helse og helsearbeid. Så tror jeg at vi som politikere må bli flinkere og modigere, sånn at vi våger å

se at de mange kompliserte spørsmålene knyttet til helse, helsekost, eller ulikhet, ikke bare handler om hva vi foretar oss innen helsevesenet isolert sett, men at de må forstås og håndteres på tvers av samfunnssektorer.

Jeg ser fram til en spennende debatt om et viktig og gjennomgripende tema.

Statsråd Tora Aasland [11:11:33]: Representanten Tove Karoline Knutsen etterspør strategi for å utdanne tilstrekkelig og riktig personell for framtidens helsesektor, bl.a. fordi Samhandlingsreformen viser til at aldrende befolkning og økning av livsstilsrelaterte sykdommer medfører nye utfordringer for helsesektoren.

Jeg er glad for at dette viktige spørsmålet blir stilt. Jeg er også opptatt av å sikre tilstrekkelig antall helsepersonell med riktig og oppdatert kunnskap og teknologi som skal sikre at vi får et godt og effektivt helsevesen – også i framtiden. Jeg kan forsikre om at jeg har tatt opp utdanningsspørsmålet både med tidligere og nåværende helse- og omsorgsminister, så grunnlaget for å tenke sammen om dette skulle være godt.

Regjeringen vektlegger i Soria Moria II at alle velferdsordningene skal være bærekraftige og robuste for å møte demografiske utfordringer og voksende helse- og trygdebudsjetter.

Gjennomføring av Samhandlingsreformen skal bl.a. bidra til å dempe veksten i forbruk av sykehustjenester ved tidlig innsats, forebygging, som representanten snakket om, bedre oppfølging av pasientene og at en større del av tjenestene blir levert fra kommunene. Dette er endringer som krever personell med kunnskap til å arbeide mer lokalt og ikke minst arbeide forebyggende. Samhandlingsreformen medfører derfor også store kompetanseutfordringer.

Framskrivningene fra Statistisk sentralbyrå gir samtidig et noe mer nyansert bilde av framtidens behov enn det Knutsen viser til. Ifølge byrået utdanner vi det vi trenger av personell med universitets- og høyskoleutdanning, men vi trenger flere med helsefaglig utdanning. Det positive bildet vil langt på vei holde seg fram mot 2020. Men på sikt, altså i perioden 2020–2030, trenger vi også flere med sykepleierutdanning. Det er min oppfatning at vi må forberede oss på behovene som møter oss om 10–20 år, og bl.a. utnytte de mulighetene som økte ungdomskull de nærmeste årene gir oss. Det er jo en god ting at vi kommer til å få økte ungdomskull framover, og det gir gode muligheter til å rekruttere unge mennesker også inn i helsefagyrkene. Regjeringen har derfor allerede satt i gang viktige tiltak for å møte utfordringene.

I revidert nasjonalbudsjett for 2009 økte regjeringen antall studieplasser ved sykepleierutdanningene med over 400 plasser. I budsjettet for 2010 fulgte vi opp med ytterligere 400 studieplasser. Selv om det var noe nedgang i antall søkere gjennom Samordna opptak til sykepleierutdanningene, er det fortsatt to søkere per plass. Så plassene vil bli fylt opp.

Jeg vil også følge utviklingen på dette området nøye framover. Med større ungdomskull kan vi forvente flere søkere totalt sett til høyere utdanning, og vi vil komme tilbake til dette i de årlige budsjettforslagene til Stortinget.

Med endringene som følger av Samhandlingsreformen, og også moderniseringer av utdanningene, som jeg straks vil komme tilbake til, vil vi også måtte vurdere nye og oppdaterte framskrivninger av behovene for hva utdanningene faktisk skal inneholde.

Spørsmålet til representanten Knutsen handler om mer enn å utdanne flere. Vi må også jobbe smartere og mer effektivt enn vi gjør i dag. Vi må ha mer kunnskap og mer målrettet forskning om hvordan vi kan jobbe mest mulig effektivt, og vi må ta i bruk innovasjoner og ny teknologi.

Den teknologiske utviklingen har gitt oss mange nye muligheter. Også innen helsevesenet vil det i framtiden være muligheter for å kunne utføre oppgaver på en smartere måte enn vi gjør i dag. Vi må stimulere til innovasjon og nytenkning i hele sektoren.

Det er etablert en femårig satsing mellom Nærings- og handelsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet på behovsdrivet innovasjon og næringsutvikling i spesialisthelsetjenesten, i samarbeid med Forskningsrådet, Innovasjon Norge og InnoMed. I regjeringens innovasjonsmelding, St.meld. nr. 7 for 2008–2009, Et nyskape-nde og bærekraftig Norge, er det foreslått en videreføring og en utvidelse til en tiårig satsing samt at forskningsbasert innovasjon vektlegges i tillegg til behovsdrivet innovasjon. Det ble nedsatt et offentlig utvalg med mandat til å utrede innovasjon i omsorgssektoren i 2009. Dette utvalget ledes av Kåre Hagen.

Jeg la i 2009 fram forskningsmeldingen Klima for forskning. I denne meldingen er helse et av de sentrale satsingsområdene. Forskning innenfor medisin og helse og velferdsstatens utfordringer er fagområder som har vokst raskest i Norge etter 2003, spesielt gjennom styrkingen av det som har skjedd i helseforetakene. Regjeringen ønsker fortsatt å prioritere dette området. Det blir imidlertid viktig å identifisere hvordan forskning kan bidra til å realisere Samhandlingsreformen, og ikke minst hvordan vi kan styrke forholdet mellom forskning, utdanning og yrkesutøving.

Regjeringen følger nå opp Samhandlingsreformen og Stortingets behandling av denne. Gode utdanninger rettet mot helsesektoren er helt sentralt i dette arbeidet, og Kunnskapsdepartementet deltar derfor aktivt. Jeg vil prøve å bidra til samordning og utvikling av en samlet nasjonal kunnskapspolitik for framtidens helseutdanninger.

For å møte utfordringene i Samhandlingsreformen må vi, som interpellanten også var inne på, se nærmere på innholdet i utdanningene og legge et grunnlag for å oppdatere innhold og få en helhetlig og effektiv styring og strukturering av disse utdanningene. Sammen med utdanningssektoren og praksisfeltet må vi se på en rekke elementer.

Jeg vil peke på noen eksempler her.

Vi må identifisere grunnleggende kompetanse som vil være bærekraftig over tid, og som studenten kan bygge videre på i løpet av sitt yrkesaktive liv.

Vi må også se på hvordan vi kan oppdatere kunnskapen hos alle dem som allerede jobber i helsesektoren. Gode ordninger for etter- og videreutdanning som sikrer kontinuerlig kompetanseheving, er trolig nødvendig for at reformen skal lykkes.

Vi må finne balansepunktet mellom grunnutdanning og hva som skal være arbeidsgivers ansvar. Vi vil vurdere nærmere hvilket nivå i utdanningssystemet – videregående skoler, fagskoler, universiteter og høyskoler – som best kan kvalifisere for ulike funksjoner i yrkesfeltene. Hva slags kompetanse trengs for å utføre morgendagens helsearbeid?

Vi må fortsette arbeidet med å bedre samspillet mellom forskning, utdanning og yrkesutøving og vurdere nye virkemidler som fremmer praksisnær forskning, som VAM – velferd, arbeidsliv og migrasjon – som nettopp er et handlingsrettet program der det forventes at forskningen skal gi kunnskap som kan anvendes i utformingen av politikk og i forvaltningen av offentlige ordninger.

Så må vi tenke rekruttering. Vi må rekruttere nytt personell, spesielt til helsefagutdanningene. Vi må også se på ordninger for å kvalifisere og godkjenne personell som kommer til Norge fra andre land med relevant utdanning. Beregninger viser at vi langt på vei har tilstrekkelig med personell med utdanning fra universiteter og høyskoler, men at vi trenger flere med helsefagutdanning, som også nevnt tidligere.

Praksis i utdanninger rettet mot helsesektoren er helt nødvendig for å forberede studentene på arbeidslivet. Endringene i utdanningen betyr at vi også må se nærmere på om vi har de rette ordningene for praksis i utdanningene. Er dagens ordninger gode nok til å møte det som er morgendagens utfordring? Vi har jo god erfaring her når det gjelder omlegging av lærerutdanningen til å integrere praksisen på en helt annen og forhåpentligvis mye mer effektiv og god måte enn slik det var tidligere. Dette er også svært viktig for de utdanningene vi snakker om her.

Det kan også være nødvendig å se nærmere på styringsmodeller, organisering og roller som ulike aktører må ha for at morgendagens personell utdannes i henhold til de utfordringer som helsesektoren står overfor.

Vi har til nå ikke hatt en samhandlingsreform å forholde oss til, og det har ikke vært ønskelig fra min side å utvikle en kompetansepolitikk på dette feltet før meldingen har blitt behandlet av Stortinget, men vi har, som sagt, gjort noen forberedelser. Nå er reformen behandlet, og regjeringen er i gang med oppfølging. Jeg vil nå følge dette viktige arbeidet i dialog med helse- og omsorgsministeren og med andre for å få fram gode analyser, ikke bare når det gjelder kapasitet, men også når det gjelder innhold i utdanningen.

På bakgrunn av dette ønsker jeg å utvikle en kompetansepolitikk for helseutdanningene som nettopp skal sikre framtidens behov for kvalifisert personell. I Kunnskapsdepartementet har vi erfaring med dette i det vi nettopp har gjort for å reformere lærerutdanningene. Dette har vært et krevende arbeid, men det er også fordi vi har inkludert fagfolk og et stort felt i arbeidet. Det tror jeg også er viktig i et lignende arbeid når det gjelder helsepersonell.

Jeg ser fram til å fremme gode tiltak for Stortinget, tiltak som skal sikre at vi får utdannet tilstrekkelig og riktig personell i framtidens helsevesen. Jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når vi har kommet enda lenger i arbeidet med å utvikle en mo-

derne og framtidsrettet utdanningspolitikk for helsefagene.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:21:22]: Jeg vil takke statsråden for svaret og vil understreke hvor viktig det er at Kunnskapsdepartementet har tatt tak i de utfordringene som Samhandlingsreformen innebærer for helseutdanningene. Jeg er glad for at statsråden her tar til orde for at hun vil komme tilbake til Stortinget med viktige tiltak som samlet kan utgjøre en målrettet helseutdanningspolitikk, i tråd med framtidens kompetansebehov.

Statsråden har rett i at de statistiske framskrivningene når det gjelder behovet for helsepersonell, ikke er entydige. Det er mange variabler som kan påvirke forholdet mellom etterspørsel av helsetjenester og det antall helsearbeidere vi til enhver tid kan tilby. Men som også statsråden sa, peker alle statistikker i retning av at vi om ca. 20 år får et betydelig større behov for arbeidskraft i sektoren enn det vi har i dag, ikke minst når det gjelder helsefagarbeidere, og den gruppa må vi kunne utdanne desentralisert. Det vil være den beste måten å oppfylle Samhandlingsreformens hovedidé på, at en større del av helsetjenestene må gis i kommunene, så nær som mulig der folk bor.

Så er jeg glad for at statsråden legger vekt på forskning og utvikling innenfor helsefeltet, og at man har etablert et tverrdepartementalt samarbeid for en flerårig satsing på forskningsbasert og behovsdrivet innovasjon. Det er også betryggende å høre at helseforskning er det fagområdet som har hatt størst vekst de seineste årene.

Jeg er ikke i tvil om at statsråden har et svært viktig poeng når hun understreker at vi må jobbe smartere og mer effektivt enn det som gjøres i dag. De fleste må vel være enige om at bruken av moderne teknologi i helsesektoren ikke er god nok. Snarere er det vel sånn at man ligger etter andre samfunnsområder på dette feltet.

Jeg tror det er mye å hente når det gjelder både bruk av teknologi til å understøtte og lette praktisk arbeid i helse- og omsorgssektoren og bruk av IKT som det vanlige kommunikasjonsredskapet. Det vil kunne revolusjonere forholdet mellom pasient og behandler og åpne for at ulike nivåer, institusjoner og virksomheter kan snakke sammen på en langt bedre måte enn man gjør i dag – dels fordi vi har et lovverk som ikke tillater det i dag, og dels fordi vi ikke har fått en tilstrekkelig brei, gjennomgripende satsing på kommunikasjonsteknologi og kompetanse.

Men regjeringa la i 2008 fram en nasjonal strategi for elektronisk samhandling i helsesektoren. Det er en plan som vil kunne gi oss gode verktøy for nettopp å jobbe smart innenfor alle nivåer i helsevesenet.

Statsråd Tora Aasland [11:24:19]: Jeg synes interpellantens tredeling, eller de tre dimensjonene som hun nevnte, er en veldig fruktbar tilnærming til den saken vi snakker om, nemlig at det er noen geografiske forhold her. Det er forhold når det gjelder fagets innhold – hvordan skal utdanningene være i framtiden – og det er et forhold mellom nivåene. Jeg vil også understreke at selv om vi er enige om at byråets prognoser forteller oss at det er først om en del år vi vil få et mer akutt behov for sykepleie-

re, er det viktig å holde bevisstheten der, å holde på dem vi har, og ikke risikere at det blir en nedadgående tendens når det gjelder f.eks. å søke seg til sykepleieryrket.

Vi har gode erfaringer i dag med at høyskolene er flinke på desentralisert utdanning. Det er mange gode eksempler på det i mange deler av landet, og det betyr at man får tak i studenter, kandidater, som ønsker å bo der de bor, som ikke er av de aller yngste, men som også blir veldig trofaste innenfor sitt fagområde når de er ferdig utdannet. Jeg tror det er det vi trenger å styrke. Jeg har lyst til å nevne det spesielt.

Jeg har også lyst til å nevne at med overføringen av ansvaret for fagskolen til fylkeskommunen har vi en god mulighet – også på det nivået som fylkeskommunen representerer, med både voksenopplæring og videregående opplæring – til å se det helsefaglige under ett, slik at det ikke blir preget av at noen gjør det ene og ikke vet om det de andre gjør, men at man ser sammenhengen i helse- og sosialfaglig utdanning og det som begynner i videregående – jeg er helt enig med interpellanten i at der er det viktig å forhindre frafall og få dem til å fullføre – og at fylkeskommunene kan se dette i sammenheng med det de gjør innenfor både voksenopplæring og ikke minst fagskolene.

Så har jeg lyst til å framheve den prosessen som våre universiteter og høyskoler i dag er inne i, som vi kaller for SAK, altså samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon. Der er det, for å heve kompetansen og kvaliteten i helsefagutdanningene, utrolig viktig at man klarer å få til både spiss og bredde – altså både spesialiseringen, som kanskje må skje på universitetene eller i alle fall på høyskolene, og bredden, som er den brede utdanningen som først og fremst foregår på høyskolene. Noe foregår også på fagskolen, men først og fremst foregår den helsefaglige utdanningen på høyskolene. Det behovet som Samhandlingsreformen peker på, er behovet for kompetanse i førstelinjen, nært kommunene. Der har vi en viktig utfordring nå når vi skal diskutere disse fagenes innhold framover.

Vi trenger spiss, vi trenger bredde, og vi trenger at dette skjer over hele landet, men det må være på en kvalitativt god måte.

Tor Bremer (A) [11:27:34]: Eg trur at interpellanten Tove Karoline Knutsen har heilt rett i at tilgangen på nok helsepersonell med rett kunnskap er ei av dei store utfordringane som denne salen må ta omsyn til, viss Noreg òg i framtida skal vera heilt i front innanfor velferdstenester.

I Arbeidarpartiet har me, som alle veit, høge forventningar på vegner av folket, også på dette området. Dette er for så vidt ikkje noko nytt fenomen, men er ei historisk erkjenning som difor er godt forankra i regjeringa.

Når eg startar slik, er det ikkje fordi me er sørgjeleg på etterskot, eller at det ser svært mørkt ut – tvert imot. I dei siste to åra er t.d. talet på studieplassar ved sjukepleiarutdanninga auka med 800. Eg er trygg på at dei auka ungdomskulla som me veit kjem i tida framover, også vil koma helsesektoren ytterlegare til gode.

I denne samanhengen vil eg, frå Stortingets talarstol, arrestera opposisjonen for over tid å ha drive ei systematisk og repeterande svartmåling av norsk helsevesen. Dag-

leg kan me høyra om kor langt forfallet på sjukehusa og i helsesektoren er kome. Eg vil seia det slik at det er lite kledeleg for oppegåande folkevalde som har teke mål av seg til å koma i regjeringsposisjon.

Det er dessutan riv ruskande gale, og det er ikkje minst urettferdig overfor alle dei dyktige fagfolka som kvar dag gjer ein kjempejobb for sjuke og pleietrengande menneske. Det einaste opposisjonen oppnår med dette, er å snakka ned tilliten til helsevesenet vårt.

Eg for min del vil bruka tida til å peika på alt det gode arbeidet som dagleg blir utført, og om korleis me kan gjera dette endå betre når behova faktisk forandrar seg. Når det er sagt, vil eg understreka at ja, det er utfordringar i helsevesenet, og me skal så definitivt gripa fatt i dei.

Så til interpellanten sitt hovudpoeng om kva som vil vera rett strategi for å utdanna nok personell med rett kunnskap. I den nære framtida ser det ut til at det ikkje er den aller største utfordringa, men ser me problemstillinga i eit 15–20-årsperspektiv, er utfordringa så definitivt der. Det brukte talet på 95 000–135 000 nye årsverk i helsesektoren kan i utgangspunktet gje uttrykk for at ein kan utfordra privat sektor på deira behov for ny arbeidskraft. Den skal som kjent bidra til ei verdiskaping som skal erstatta og utfylla ein sårbar oljerelatert økonomi. Dette behovet på over 100 000 årsverk er stipulert til å utgjera 44 pst. av all ledig arbeidskraft på dette tidspunktet. Dette høyrest urovekkjande mykje ut, men etter mitt syn må det sjåast i samanheng med ein forventta og naudsynt innovasjon og teknologiutvikling i både privat og offentleg sektor.

Industrien vår vil av mange grunnar måtte ta i bruk ny teknologi i staden for arbeidskraft, som då i større grad kan erstatta eller setjast inn i offentleg velferdsproduksjon.

På helseområdet har det skjett mykje, og endå meir vil skje i tida framover. Samhandlingsreforma vil intensivere dette behovet. Helsesektoren vil trenga mange og nye typar fagfolk. Difor må all helseutdanning i framtida i større grad sjåast i samanheng. På same måte som lærarutdanninga har fått sin gjennomgang, må også helseutdanninga få ein full gjennomgang og i større grad tilpassast framtida sine behov, som interpellanten, Tove Karoline Knutsen, heilt rett påpeikar. Det er difor bra at statsråd Aasland signaliserer frå talarstolen at ho vil sjå nærare på dette.

Det ser ut til at sjukepleiarutdanninga er i rute i den nære framtida, men det blir ei utfordring å få legane ut i landet, der folk bur. Det er dessverre ikkje alltid prioritert nummer ein hos dei nyutdanna legane. Det er av ein eller annan grunn meir stas å vera spesialist på eit stort sentralt sjukehus. Dette fenomenet beskreib interpellanten på ein utmerkt måte tidlegare i sitt innlegg. Det blir difor ei politisk utfordring å lykkast med ei god geografisk spreing av spesielt legetilbodet.

Eg er veldig komfortabel med statsråden si tilnærming til utfordringa. Det er naudsynt med ein full gjennomgang og fornying av helse- og sosialutdanningane. Det blir difor spennande å sjå kva nettopp Hagen-utvalet konkluderer med i si innstilling, som kjem om ca. eitt års tid.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [11:32:55]: Det er et viktig tema som interpellanten tar opp, selv om jeg fortsatt

har store problemer med å se at Stortinget har vedtatt en samhandlingsreform, for det som kjennetegner en reform, er at den skjer i fredelige former, i motsetning til en revolusjon, som skjer ved hjelp av makt. Opposisjonen ble som kjent enig om 42 punkter, som vi ønsket å forhandle med regjeringspartiene om, men vi ble blankt avvist og fikk høre at makta rår.

Et annet kjennetegn ved en reform er at det gjerne er en forandring til det bedre. Nå var det veldig lite konkret som kom ut av Stortingets behandling, og et vesentlig element som finansieringen ble løftet ut av Stortinget og inn i et statssekretærutvalg. Historien har vel vist oss at det er nærmest ensbetydende med å legge en sak død. Så om vi står overfor en forandring til det bedre, vil bare framtiden vise.

Derfor har jeg også merket meg at mange av regjeringspartienes representanter ikke lenger snakker om Samhandlingsreforma, men om samhandlingsmeldingen. Det er litt trist at vi ikke har kommet lenger, fordi St.meld. nr. 47 for 2008–2009 på en utmerket måte skisserer de store utfordringene vi står overfor. Det viktige nå er å få de virkemidlene som gjør at vi kan møte dagens og morgendagens utfordringer når det gjelder å kunne gi pasienter og brukere av helsetjenester rett behandling på rett sted til rett tid.

I dag har vi 260 000 i helsekø, vi har 5 000 rusmisbrukere i kø, vi mangler 18 000 sykehjems plasser, og vi har et etterslep på vedlikehold på 80 milliarder kr i helsesektoren. Vi vet at morgendagen vil bringe oss langt flere eldre med flere ulike sammensatte diagnoser, en økning i livstilsrelaterte lidelser og et økende krav og en forventning i folket med tanke på kvalitet og omfang av helsetjenestene. Vi har et meget fragmentert helsevesen, fordelt over tre forvaltningsnivåer. Vi har en jungel av lover og forskrifter som selv juridiske eksperter kan slite med, og som fører til at helsepersonell har store problemer med å oppfylle sin veiledningsplikt overfor brukerne. Vi har uklare ansvarslinjer og et innfløkt finansieringssystem, med mange aktører som alle gjør sitt ytterste for å slippe å måtte dekke kostnadene for den behandlingen de faglig sett vurderer at pasienten har behov for.

I spørretimen i går gjentok kommunalministeren det som ofte blir sagt, nemlig at vi lever stadig lenger, og det skal vi være glade for. Det er riktig at levealderen øker. Det går flere år før døden kommer til oss, men den kommer til oss alle til slutt. Men det betyr samtidig at langt flere av oss vil leve i mange flere år, med mange sammensatte og ulike lidelser. Det betyr at mange flere av oss i flere år vil være avhengige av å få behandling, lindring, pleie og omsorg. Det betyr at mange flere av oss i enda flere år vil være avhengige av hjelp fra andre. Er vi da så sikre på at vi kan si at det skal vi være glade for?

Interpellanten peker på kompetansebygging som et viktig virkemiddel for å møte utfordringene i helsevesenet framover. Jeg mener at både kapasitet, kontinuitet og kompetanse er helt vesentlig. Derfor har Fremskrittspartiet skrevet side opp og side ned med forslag og merknader om behovet for utdanning, voksenopplæring, etterutdanning, videreutdanning, spesialisering, kompetanseoverfø-

ring osv., med fokus på at ansvaret for store og viktige utføreroppdrag skal flyttes fra et forvaltningsnivå til et annet sted. Vi snakker om tverrfaglighet, samarbeid og samhandling. Det er mange fine ord, men vi må ikke glemme hva som er utgangspunktet, nemlig pasienten. Hvordan skal vi innrette våre helsefagutdanninger framover? Kan vi lære noe av det vi tidligere har gjort? Kan vi lære noe av andre?

Fremskrittspartiet har flere ganger tatt til orde for å få på plass flere hospiceplasser, uten å bli hørt. Jeg synes vi skal se mer på selve hospicefilosofien. Den har en tilnærming til hele mennesket. Jeg skulle ønske at det var det som lå til grunn for framtidens helseutdanninger. Vi ser dessverre at økt spesialisering, enten den har vært drevet fram på grunnlag av faglig utvikling eller som et ledd i en lønnskamp, har ført til at tilnærmingen til pasienten har blitt fragmentert. Samtidig ser vi en reduksjon i sykepleiefag og sykdomslære når vi ser på fagutvikling fra hjelpepleier til helsefagarbeider.

Legeyrket hviler på tre pilarer: Det er å behandle, lindre og trøste. Hvis man spør noen i dag om hvem som driver med omsorgsyrker, hvor mange er det da som ville peke på legestanden?

Det er også min oppfatning at praktikanttjenesten, som tidligere var obligatorisk før en tok fatt på en helseutdanning, var et positivt element som hindret senere frafall. I dag er det flere som slutter enn som begynner, ifølge bladet Sykepleien.

Det er også viktig å legge til rette for utstrakt bruk av praksis i utdanningsløpet. Det er i møte med pasienten under kyndig veiledning at en helsearbeider kan lære å observere og utvikle et klinisk blikk. Det må gis muligheter for etter- og videreutdanning. Her burde fagskolene hatt en viktig rolle som et reelt alternativ til universitet og høyskoler. Men manglende fagskolefinansiering og det grepet som ble gjort i forbindelse med regionsreformen, var et skritt i feil retning. Derimot er jeg av den oppfatning at det når anestes-, barne-, intensiv-, operasjons- og kreftsykepleieutdanningene gikk fra oppdragsfinansiering til et høyskoleansvar, var det et riktig skritt. Vi har behov for mye og kompetent personell i tiden framover. På 1970-tallet etablerte vi sykehjem uten å definere oppgaver, kvalitet og innhold. Jeg tror fortsatt vi i dag sliter med ettervirkningene med hele 30 pst. ufaglærte og utstrakt bruk av deltid. Det er ikke holdbart med den komplekse pleien som skal utøves.

Så til slutt et personlig hjertesukk i disse lønnskamp-tider etter 30 år i helsevesenet. Når du er født som mann og det står på lønsslippen din at du har fått kvinnetillegg, så gjør det noe med selvbildet ditt, og en lurer faktisk på om det var riktig å velge utradisjonelt. Vi må huske at vi trenger helsearbeidere av alle kjønn og at gode fagmiljøer i seg selv er rekrutterende. Først når en vet hvor en vil, er det mulig å komme dit. Det er det som er regjeringens utfordring.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:38:17]: For Høyre er utdanning av faglært personell en investering i framtidens velferd. Vi har derfor gått inn for å øke bevilgningene til

utdanning og forskning med om lag 1 mrd. kr, slik at vi kan sikre at vi har fagfolk nok også i fremtiden. Samtidig vil dette gi et nødvendig løft for kvaliteten i tilbudet til brukerne.

De største faggruppene innen helse- og omsorgssektoren er sykepleiere og helsefagarbeidere, og det er også innen disse faggruppene at underskuddet på personell vil bli størst.

Helsedirektoratets beregninger viser at det om 20 år kan mangle 13 000 sykepleiere. Disse tallene forutsetter at det utdannes like mange som i dag. For legemarkedet viser beregningene tilnærmet balanse, forutsatt at det ikke gjøres vesentlige endringer i oppgavefordelingen. Dersom hver lege skal betjene færre pasienter, vil det være et underskudd også her.

Det er i dag om lag to primærsøkere bak hver studie-plass for sykepleiere, så utdanningskapasiteten må økes med 20 pst. for å oppnå tilnærmet balanse i arbeidsmarkedet for sykepleiere. Dette tilsvarer 800 nye studie-plasser.

Det er også viktig å sikre nok praksisplasser, og her kan både kommuner og helseforetak gjøre en bedre jobb. Vi må ikke bare være opptatt av kvantitet, men legge like mye vekt på kvalitet. Vi vet at ressursmangel fører til at praksisperioden ikke gir studentene tilstrekkelig veiledning og trening i tråd med utdanningskravene. Sykepleiernes eget studentforbund har tatt opp dette, og Høyre har bedt regjeringen sørge for at praksisperioden gir studentene den kompetansen de har krav på under utdanningen.

Til tross for at den kommunale helse- og omsorgstjenesten står overfor stadig mer faglig utfordrende oppgaver, er andelen ufaglærte i sektoren på 30 pst. Dette er ansatte som gjør en formidabel innsats, men som pålegges for mye ansvar for å dekke opp mangel på fagfolk. Denne utfordringen forsterker seg i lys av at kommunene skal ta et større ansvar for helse- og omsorgstjenestene i fremtiden, i tråd med målene i Samhandlingsreformen.

Regjeringspartiene vil dessverre ikke stille seg bak målsettingen om at ansatte som driver pasientbehandling i pleie- og omsorgssektoren, skal være faglærte. I stedet måler de resultatene i helse- og omsorgstjenesten gjennom kvantitative mål om antall ansatte. Flere ansatte er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å sikre gode tjenester i dag og i fremtiden. Vi trenger flere fagfolk med kompetanse til å gi gode tjenester til brukere med sammensatte behov.

Hvis kommunehelsetjenesten skal bli en attraktiv arbeidsplass for helsepersonell, må det imidlertid også være større fagmiljø og bedre muligheter for faglig utvikling.

Det er mange gode tiltak i Omsorgsplan 2015, men de er for små og kraftløse. Det holder ikke å vise til at det er etablert undervisningssykehjem og undervisningshjemmetjeneste i alle fylker, eller at det bevilges 5 mill. kr til forskning på demens, som rammer om lag 70 000 mennesker.

Høyre vil investere mer i kompetanseutvikling for ansatte, slik at de er rustet til å ta et større ansvar og samtidig opplever arbeidsplassen som faglig stimulerende.

I tråd med målet om å styrke den kommunale helse- og

omsorgstjenesten bør en større andel av midlene til forskning og fagutvikling gjøres tilgjengelig for ansatte i denne sektoren. Dette vil bidra til økt kunnskap og en mer faglig attraktiv arbeidsplass, og vil dermed heve kvaliteten i tilbudet.

Høyre har foreslått betydelig økte bevilgninger til kvalitets- og kompetansetiltak i våre alternative budsjetter, og vi har prioritert midler til å styrke tilbudet om undervisningssykehjem og undervisningssykepleie. I tillegg har vi påpekt behovet for en særskilt satsing på kompetanse om habilitering og rehabilitering, samt omsorg ved livets slutt.

Mange etter- og videreutdanningsprosjekter gir gode resultater for ansattes kompetanse og kvalitet i tjenestene. Om lag 1 600 personer gjennomførte etter- og videreutdanningstilbud på fagskole- eller høyskolenivå i 2008. Vi mener dette tilbudet må styrkes ytterligere, særlig med tanke på at ansatte i kommunen i fremtiden skal gi pasienter med sammensatte behov et bedre tilbud.

I evalueringen av etter- og videreutdanningsprosjektet i Hordaland påpekes det at det mangler system som sikrer at kompetansen blir tatt i bruk i kommunene. Dette må politikerne ta et større ansvar for, bl.a. ved å etterspørre kvalitet, ikke bare kvantitet og økonomisk styring i tjenestene.

Det er også viktig – som statsråden var inne på – å sikre at fagskolene kan opprettholde et desentralisert, fleksibelt og faglig variert tilbud.

Helt til slutt: Representanten Bremer beskylder opposisjonen for svartmaling. Det er faktisk pasientene, pårørende, fagfolk og Statens helsetilsyn som påpeker mangler når det gjelder kompetanse i deler av helsesektoren, men spesielt helse- og omsorgssektoren. Det tar opposisjonen inn over seg – i motsetning til representanten Bremer.

Geir-Ketil Hansen (SV) [11:43:36]: Hvordan en skal utdanne tilstrekkelig og riktig helsepersonell i fremtiden, blir en av de virkelig store utfordringene de nærmeste 15–20 årene. Etter at Stortinget har behandlet Samhandlingsreformen og med det staket ut en langsiktig kurs i helsepolitikken, prioritering av tidlig innsats, prioritering av forebygging, så framstår det som helt klart at avgjørende for om vi skal klare å møte de framtidige utfordringene i helsesektoren, er at vi makter å utdanne nok helsepersonell og makter å utdanne riktig personell i fremtiden.

Interpellanten understreket i sitt innlegg at vi vil få behov for mellom 95 000 og 135 000 nye årsverk innen 2030. Dagens utdanningskapasitet vil holde de nærmeste ti årene, og så vil den være sprengt.

Jeg er helt enig med statsråden i at vi må utnytte den muligheten som økte ungdomskull de nærmeste årene gir oss. Vi må øke kapasiteten på utdanningen før det har gått ti år. Vi må gjøre det i løpet av de nærmeste årene, og det er veldig positivt at bl.a. kapasiteten innenfor sykepleierutdanningen har økt. Det er en faggruppe som det vil bli stor mangel på i fremtiden.

Vi må også sette fokus på at vi skal utdanne riktig, altså slik at vi får helsepersonell til det vi trenger, og der vi trenger dem. Et eksempel er utdanningen av leger. Vi kom-

mer til å få et stort behov for leger i primærhelsetjenesten – fastleger og kommuneleger.

Den største veksten i legeårsverkene de siste ti årene har imidlertid kommet i spesialisthelsetjenesten, på sykehusene. Antall legeårsverk i spesialisthelsetjenesten økte med 1 140, til 11 000 i perioden 2002–2007. Samtidig økte den bare med 250, til 4 000 for samme periode i kommunehelsetjenesten. Det illustrerer utfordringen. Det betyr at legeutdanningen i sterkere grad må innrettes på kommunehelsetjenestens behov enn den gjør i dag. Der synes jeg eksemplet med medisnutdanningen ved Universitetet i Tromsø er godt, der de nå legger opp til en utdanning der studentene i større grad praktiserer i kommunehelsetjenesten – der hvor de i fremtiden skal arbeide – under utdanningsløpet.

Det samme gjøres også ved den nye tannlegeutdanningen i Nord-Norge, i Tromsø. Fylkeskommunen har bygd ut tannklinikker som er spesielt innrettet på å ta imot studenter, hvor både studenter og utdanningspersonell under utdanningen praktiserer ute, nær pasientene, der de i fremtiden skal jobbe.

I tillegg til at dette gir oss gode leger og tannleger, får vi også helsepersonell som er motivert til å jobbe i kommunehelsetjenesten, motivert til å jobbe i distriktene.

Jeg har nevnt legeutdanningen spesielt, men dette gjelder for alle faggrupper. Min konklusjon blir derfor at Samhandlingsreformen forutsetter også en kompetansereform innenfor helsevesenet om vi skal lykkes med målsettingene. Om det betyr en ny kompetansereform eller en tilleggsreform til den vi allerede har, skal ikke jeg gi svar på, men det er den dimensjonen over utdanningen. Helsesektoren, utdanningssektoren og i tillegg kommunesektoren må inngå et forpliktende samarbeid, både når det gjelder innretningen av de forskjellige fagutdannelsene, og når det gjelder kapasitet.

Derfor mener jeg at en naturlig konklusjon må være at Stortinget får dette som en egen sak til behandling. Det er en utfordring og dimensjon på utfordringen som egentlig handler om hvordan vi skal sikre velferdsstaten i fremtiden. I første omgang trenger vi kanskje en egen stortingsmelding.

Jenny Klinge (Sp) [11:47:50]: Representanten Knutsen reiser ein viktig debatt. Det skal ho ha ros for.

Som interpellanten beskriv i innlegget sitt, står helsesektoren og velferdsstaten overfor store utfordringar framover. Vi lever lenger, og vi held oss dermed friskare lenger, men det er framleis slik at vi gjerne på eit eller anna tidspunkt blir merkte av tidas tann. Samstundes har vi utfordringar knytte til vår livsstil blant den noko yngre garde, som fører til at forebygging blir eit viktigare tema.

Samhandlingsreforma er eit av svara på korleis vi tenkjer å møte desse utfordringane framover, men Samhandlingsreforma medfører samstundes eit behov for omstilling og krav til kompetanse.

Utfordringane velferdsstaten står overfor, vil derfor få store konsekvensar for utdanningane som er retta mot helsesektoren. Det er derfor nødvendig å gå nærare inn på

sentrale forhold knytte til utdanningane og, ikkje minst, samspelet mellom forskning og praksis.

Senterpartiet tok i sine innlegg i debatten om Samhandlingsreforma til orde nettopp for behovet for å utdanne fleire helsefagarbeidarar. Når ein ser på søkjartala til helsefag for det neste studieåret, ser vi ein liten nedgang, mens fjorårstala viste ein oppgang. Det betyr at det kontinuerleg er behov for å motivere fleire til desse fagretningane for å oppfylle behovet for helsearbeidarar, slik interpellanten viser til.

Eg tykkjer det er viktig at vi òg tar inn over oss at det ikkje berre er dei som søkjer utdanning rett etter vidaregåande, som det er viktig å rekruttere i så måte. Helsefag appellerer i stor grad òg til vaksne som anten ønskjer å formalisere sin kompetanse etter å ha arbeidd som ufaglært i sektoren i mange år, eller som ønskjer å skifte beite. Då er det viktig at det finst tilbod om utdanning i nærleiken av der dei bur, slik at høgare utdanning kan la seg kombinere med omsorgsoppgåver og deltidsarbeid.

Samhandlingsreforma gjev oss utfordringar, men ho gjev oss òg moglegheiter. For Senterpartiet er kompetanse ein viktig føresetnad for at Samhandlingsreforma skal kunne bli gjennomført etter intensjonane. Det blir fleire som skal ha opplæring, oppfølging og behandling nær der dei bur. Det krev kunnskap.

Teknologi gjev òg nye moglegheiter innafor helsesektoren. Det ligg derfor spennande moglegheiter i ulike utdanningsinstitusjonar som både tilbyr helsefag og tekniske fag. Korleis kan ein ved hjelp av teknologi gjere det tryggare for den enkelte brukar å t.d. bu heime lenger, samstundes som ein har direkte kontakt med helsepersonell på ein endå betre måte enn i dag.

At høgskolar, som t.d. Høgskolen i Gjøvik, ser moglegheitene dei har for framtidige utdanningar på tvers av faggreinene, er nettopp eit svar på det statsråd Aasland peika på i sitt innlegg, at vi må arbeide smartare og meir effektivt enn i dag, og vi må utvikle ny teknologi og drive innovasjon.

Ein strategi for utdanning av framtidige helsefagarbeidarar er eit godt tiltak. Senterpartiet ser fram til regjeringa si oppfølging av dette. Rekruttering både til grunnutdanninga og etter- og vidareutdanninga blir viktig. Det same blir òg rekruttering til forskning og innovasjon.

Som ein del av debatten om rekruttering og strategi for fleire helsefagarbeidarar vil eg raskt til slutt gå innom debatten om «motmakt», som leiaren i Senterpartiet har trekt fram denne vinteren. Debatten har vakt harme i enkelte lag sentralt i Oslo, men motmakt handlar ikkje berre om å vere mot Oslo – i høgaste grad ikkje om å vere mot Oslo – men om at landet vårt blir sterkare av å dele på definisjonsmakt, kompetanse og innovasjon.

Ein strategi for helsefagleg kompetanse gjev moglegheiter for nettopp kompetanseutvikling, innovasjon og forskning over heile landet til institusjonar som nødvendigvis ikkje er i Oslo, men som er på Gjøvik, i Tromsø, i Bergen eller andre plassar.

Laila Dāvøy (KrF) [11:52:16]: Jeg vil først takke interpellanten for å ha reist denne viktige debatten. Jeg er

enig med interpellanten i at mer forebygging i helseutdanningen er viktig, og at vi trenger flere innenfor de ulike gruppene, både helsefagarbeidere – som også statsråden var inne på – og ikke minst innen høyere utdanning og spesialutdanning, som vil være min vektlegging i dag.

Diakonhjemmets Høgskole og Lovisenberg diakonale høgskole har fått 68 søknader til ca. 30 plasser på master i helsetjenester til eldre. Det er svært gledelige tall når vi kjenner de demografiske utfordringene som venter i fremtiden. Det viser at mange helsepersonell ønsker å jobbe med eldre. Det viser også at de ønsker å ha en enda sterkere faglig kompetanse som helsepersonell. Det må vi benytte oss av. Derfor skulle jeg ønske at skolene i sterkere grad hadde hatt kapasitet og mulighet til å ta imot enda flere kvalifiserte studenter.

Også på videreutdanning i palliasjon, eller lindrende behandling til døende, har Lovisenberg diakonale høgskole svært god søkning. Kristelig Folkeparti mener at tilbudet om livshjelp til døende mennesker må styrkes. Dette gjelder både på sykehusene og i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Kompetanse i lindrende behandling må styrkes på alle typer avdelinger der mennesker dør – også i hjemmetjenesten og på sykehjemmene. Kristelig Folkeparti har tidligere fremmet et forslag om en egen plan for livshjelp.

Tradisjonelt forbinder mange lindrende behandling med kreftrammede, men alle pasientgrupper må få tilbud om livshjelp i livets slutfase. Med den demografiske utviklingen vil vi bl.a. få stadig flere eldre som vil ha behov for det.

Videreutdanningen i palliasjon er dessverre ikke et masterstudium i dag. Lovisenberg diakonale høgskole har et ønske om å kunne tilby denne utdanningen som en master, men det finnes dessverre små ressurser til å kunne utvikle et masterprogram. Jeg mener at statsråden bør se på mulighetene for å sikre ressurser til denne type utviklingsarbeid, og håper det, for det er viktig. De private høyskolene har høy kompetanse og ikke minst vilje til å satse på dette. Uavhengig av om en skole er privat eller offentlig, gir det en unik mulighet som statlige myndigheter bør benytte seg av.

Mastergrad stimulerer også til utvikling og forskning, senere doktorgradsarbeid, lederutvikling, evaluering og dokumentasjon. Det innebærer en sterk kompetanseheving som helsesektoren vil være avhengig av i fremtiden. I en tid hvor det blir knapphet på ressurser, vil krav til god ledelse og effektive arbeidsmetoder og strategier stå sentralt. Jeg vil svært gjerne høre statsrådens vurdering av en slik utvikling.

Så har jeg lyst til å kommentere innlegget til representanten Tor Bremer. Jeg tror kanskje han ikke er her lenger, men jeg gjør det likevel, for jeg ble ganske opprørt over det. Han startet sitt innlegg med å gå rett i strupen på opposisjonen og si at vi svartmaler helsesektoren. Så går han videre og snakker om helsepersonell. Jeg er helt enig med representanten Bremer i at helsepersonell gjør en fantastisk jobb. Ingen partier i opposisjonen har noen gang kritisert helsepersonell for å gjøre en dårlig jobb. De gjør en fantastisk jobb. Det synes alle brukerne også.

Vi har mye bra i helsesektoren i Norge, men vi har også store utfordringer. På noen områder går vi nesten baklengs inn i fremtiden, og jeg skal begrunne det: Jeg ser på meg selv som en ombudskvinne for ulike enkeltmennesker og brukerorganisasjoner i dette landet. I denne uken har jeg hatt møte med to brukerorganisasjoner. En av dem var Mental Helse, som har en stor bekymring i disse dager etter at opptrappingsplanen er avsluttet, øremerkingen er tatt bort, og vi ser at kommuner og spesialisthelsetjenesten bruker mindre og mindre penger på psykisk helse. Dette er en stor bekymring for brukerne våre.

Det andre området jeg vil nevne, er muskel- og skjelettlidelser. Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus la mandag denne uken, altså for få dager siden, ned sitt fysikalske institutt inkludert sitt terapibasseng. Mer enn 1 000 pasienter rammes. Det er stor fortvilelse. De sier at de kommer til å bli sykmeldt, de kommer til å bli uførepensjonert. Dette skjer fordi staten har trukket seg fra det økonomiske samarbeidet med Haugesund kommune – et samarbeid som er helt i tråd med samhandlingsmeldingen. Bjarne Håkon Hanssen sa da han var på besøk der 1. desember 2008, at dette er jo glimrende, det er jo akkurat slik vi skal ha det i den nye samhandlingsreformen. Endringen i finansieringsordningen for fysioterapeuter i en del poliklinikker har gjort at flere terapibasseng er nedlagt, eller kommer til å bli nedlagt. Jeg forstår det ikke. Dette er å gå baklengs inn i fremtiden.

Bente Thorsen (FrP) [11:57:37]: Det er et viktig tema som representanten har reist her.

Selv om representanten Bremer helst ikke vil snakke om utfordringene som Norge har og også kommer til å ha framover ikke bare i omsorgssektoren, men i hele helsesektoren, så er det faktisk det som er realiteten. I dag har vi unødvendig mange mennesker i kø for å få nødvendig helsebehandling, med den forlengelsen av lidelser som dette medfører. Mye av dette skyldes faktisk regjeringens aversjon mot å ta i bruk private leverandører av helsetjenester. Jeg vil anbefale dem som bare vil snakke om alt det positive, å snakke med og lytte til dem som er i helsekø. Jeg vil også påpeke at Fremskrittspartiet slett ikke kritiserer helsepersonellet, tvert imot vil vi skryte av dem!

Interpellanten viste til viktigheten av å få utdannet nok og godt faglig utdannede helsearbeidere til omsorgssektoren. Selv om ministeren sier at det har vært dialog med helseministeren, viser regjeringens partiene hittil liten samhandling i forhold til Samhandlingsreformens behov for å øke tallet på og finansieringen av studieplasser innen helsefag.

De fleste fylkeskommuner i landet, som er ansvarlige for helse- og sosialfagutdanningen, melder om at de har liten mulighet til å øke elevtallet i 2011 i forhold til dagens elevtall, innenfor de økonomiske rammene som er gitt. Stådig å måtte øke elevtallet i klassene uten å ha midler til flere lærere vil kunne svekke innholdet og kvaliteten i utdanningen. Dersom Samhandlingsreformen skal fungere, må det også føres en helhetlig politikk på områdene helse og utdanning.

Det er også tankevekkende at tall fra Statistisk sentralbyrå så sent som den 22. mars 2010 viser at kun 10 pst. av de nyuteksaminerte fra helse- og sosialutdanningen på høyskolene begynner å arbeide i pleie- og omsorgssektoren. Dette er virkelig tankevekkende og viser at det er helt nødvendig å prøve å gjøre sykepleierutdanningen mer attraktiv for å få folk til å bli i yrket. Lønn er selvsagt en ganske vesentlig del av dette, men ikke det eneste. Fremskrittspartiet mener at man ved å tilby flere heltidsstillinger får mer fleksible arbeidstidsbestemmelser, og at det å øke den faglige kvaliteten i omsorgstjenesten vil bidra til at utdanningen og yrket blir mer attraktivt.

Fremskrittspartiet mener også at et annet viktig grep er å slippe til private tilbydere av omsorgstjenester. De vil da konkurrere om å tiltrekke seg helsearbeidere. Det kan bidra til bedre arbeidsforhold og en markedstilpasset lønn, som i sin tur vil føre til at flere vil søke seg til omsorgssektoren.

Som et apropos må det nevnes at sykepleierne i Sverige oppmuntres til å bli selvstendig næringsdrivende av sitt eget fagforbund, Vårdförbundet – tilsvarende Norske Sykepleierforbund. De har etablert et eget selskap som rettleder og hjelper til med etablering og drift for dem som vil etablere seg for seg selv. Dette bør være et eksempel til etterfølgelse. I tillegg må det opprettes flere studieplasser innen helsefag, og det må også være økonomi til å ansette flere lærerkrefter.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Aksel Hagen (SV) [12:01:44]: Takk for interessant interpellasjon, et godt statsrådssvar og mange gode innlegg fra salen for øvrig! En blir klok av å lytte til slike debatter. Som medlem av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen er jeg særlig glad for alle debatter i denne salen som understreker at utdanning er viktig, og at kompetanse er viktig i samfunnet vårt.

Det summen av slike debatter forteller oss, er at det nær sagt innenfor alle yrker, sektorer eller næringer blir meldt fra om at det trengs mer utdanning og bedre utdanning for å sikre nok og god nok arbeidskraft. Det har kommet veldig godt fram her i denne debatten om helsesektoren.

Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland har helt rett i at det her virkelig trengs en bred tilnærming, og at det trengs mange ulike svar for å besvare spørsmålet: Hvordan utdanne tilstrekkelig og riktig personell?

Jeg vil reflektere litt over en delproblemstilling, og det går på rekruttering, både rekruttering inn i denne utdanningen og rekruttering inn i ulike typer helsearbeidsplasser. I den forbindelse er det for det første veldig viktig at vi hever statusen og omdømmet, og framhever betydningen av å ha en god helsesektor i samfunnet vårt. Vi har hatt en del debatter der en har nærmet seg denne sektoren på en måte som om den nærmest er en «et nødvendig onde»-aktivitet i et moderne velferdssamfunn. Det er den virkelig ikke. Den er en nødvendig forutsetning for at vi skal få til og videreutvikle et velfun-

gerende samfunn, inkludert et velfungerende arbeids- og næringsliv.

For det andre, og det har også kommet godt fram her, er kompetanse og utdanning viktig. De som velger å gå inn i et slikt yrke, skal vite på forhånd, før de går inn i jobben, at de skal få god nok utdanning, og at de underveis, mens de står i jobb, skal få nødvendig påfyll av kompetanse. Da blir etter- og videreutdanning, desentralisert utdanning og at det skal gjøres på en fleksibel måte, som flere har nevnt her, veldig viktig.

For det tredje er selvsagt lønn, absolutt inkludert den likelønnsdebatten som vi har særlig i disse dager, veldig viktig. I den forbindelse, når vi snakker om rekruttering, er det veldig viktig at heltid skal være en rettighet og deltid bare en mulighet dersom vi skal få økt rekruttering.

Det er veldig viktig at ikke dette yrket eller denne sektoren, disse arbeidsplassene, blir utsatt for litt av det samme problemet som vi nå ser mange andre plasser i samfunnet, at midlertidig ansettelse begynner å bli en regel og faste stillinger et unntak. Det må være motsatt. Det er midlertidig ansettelse som skal være unntaket.

For å ta hele arbeidsmiljøproblematikken generelt – vi har allerede vært inne på flere ting som har med et godt arbeidsmiljø å gjøre – må det ikke være slik at helsearbeidsplasser viser seg å være helsefarlige. Det må ikke være slik at folk innenfor helsesektoren må sykmelde seg oftere og for lengre perioder enn andre i arbeidslivet for øvrig, og at folk innenfor helsesektoren som ikke klarer å stå løpet ut, enten må gå ned til deltid på slutten av arbeidslivet, eller på et vis må uføretrygde seg ufrivillig. Særlig dramatisk, og det må vi ta med oss her, blir dette hvis en får gjennomslag for det pensjonssystemet som jeg tror ikke minst partier på høyresiden i Norge nå ivrer for. Der blir en nærmest straffet hvis en ikke klarer å stå tiden ut fram til pensjonsalder.

Oppsummert: En nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for å lykkes med det vi alle i denne salen nå ønsker, er å gjøre det mer attraktivt og populært å velge slike utdanninger og yrker. Da må vi gjøre noe med de faktorene som jeg har nevnt her, og her er det fortsatt veldig mye ugjørt.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:06:06]: Jeg vil takke alle som har deltatt i denne interpellasjonsdebatten, ikke minst statsråden, som på en utmerket måte har redegjort for regjeringas strategi med mange gode tiltak, slik at vi skal kunne ha tilstrekkelig mange og kompetente helsearbeidere i framtida.

Så noterte jeg meg at Fremskrittspartiet fremdeles baler med å ta avstand fra samhandlingsmeldinga, som både er ei melding og en reform som Stortinget har vedtatt, og som Helse-Norge og brukere over hele landet er helt enig i. I den forbindelse tror jeg at jeg vil slutte meg til representanten Bremer, som tok til orde for at vi må slutte å baksnakke helsesektoren, samtidig som det er helt rett at både politikere og andre skal se og handle når noe er galt. Men skal det være interessant for unge mennesker å velge et yrke innenfor helsesektoren, må vi kanskje bytte ut baksnakking med det jeg vil kalle for framsnakking, dvs. at vi

må tale vel om helsesektoren, fortelle at det er interessant å arbeide her.

Alle har med rette understreket at vi må utdanne flere mennesker til å arbeide i helsesektoren fra nå av og framover, og at behovet vil stige fram mot 2030. Det er mange faktorer som vil spille inn i forholdet mellom tilbud av helsetjenester og behov i befolkninga. Det er nevnt bedre forskning og nyvinninger innen medisinsk behandling som kan bidra til bedre effektivitet. Det er også viktig at de som ønsker heltidsjobb, kan få det, som representanten Hagen nevnte. Forebyggingsarbeid i breie folkegrupper vil også ha betydning for forholdet mellom tilbud og etterspørsel, og mange har pekt på at vi har et uutnyttet potensial når det gjelder å ta i bruk moderne teknologi.

Samtidig må vi kanskje tenke litt mer overordnet på hva definisjonen av «god helse» skal være. Hvilke krav skal vi kunne stille til framtidens helsevesen etter hvert som nye og viktige milepæler blir nådd i sykdomsbehandlingen? Vil vi stadig kunne forvente eller kreve at moderne medisin skal gjøre oss friske? Og hva innebærer nå egentlig det?

Jeg har sagt det før, og jeg gjentar det gjerne: Vi bør skygge unna Verdens helseorganisasjons definisjon, for her snakker man om god helse som komplett fysisk, psykisk og sosialt velvære, uten sykdom og lyte. Jeg tror at vi skal prøve å ha en annen tilnærming. Sorg, smerte og sykdom er en del av livet, av det å være menneske på jorda. Men vi må sørge for å ha et helsevesen som er der for alle når vi trenger det. Vi må hegne om den urokkelige ideen at penger og status aldri skal ha forrang, og at vi aldri må fire på kravet om lik tilgang til helsehjelp for alle, uansett geografisk, økonomisk, sosialt eller etnisk ståsted.

Statsråd Tora Aasland [12:09:11]: Også jeg takker for debatten, og tar med meg de innspill og synspunkter som er kommet, i vårt videre arbeid med en utvikling av helsesektorens yrker.

Jeg har merket meg ønsket om en helhetlig tenkning omkring dette fra regjeringens side, og jeg er absolutt ikke uenig i det; jeg synes det er veldig fint å ha fått det understreket av opptil flere talere i denne debatten.

Det som trengs, ved siden av et fortsatt arbeid for få etablert både studieplasser og forskning, dvs. utdanning på master- og doktorgradsnivå, er en gjennomgang og en fornying av helse- og sosialfagutdanningene opp mot både Samhandlingsreformen og de utfordringene vi ser framover.

Jeg har lyst til i dette siste innlegget å peke på noe som flere av talerne har vært inne på, nemlig fylkeskommunenes rolle – som er en del av den geografiske fordelingen vi har. At fylkeskommunene mangler finansiering til å ta vare på fagskolene, er direkte feil. Vi har overført nøyaktig det samme til fylkeskommunene i årets budsjett som fagskolene fikk i fjorårets budsjett, for nettopp å videreføre de viktige fagskoletilbudene.

Så er det jo en unik mulighet for fylkeskommunene å se fagskoleutdanningen også innenfor dette området – helsefag, ikke minst – i sammenheng med å få elevene gjennom videregående, også med de samme spesialiseringene, og i sammenheng med voksenopplæring, som også

kan være en god måte å drive etter- og videreutdanning på.

Jeg er helt enig i det flere har vært innom, at det er viktig å være til stede over hele landet med denne type utdanning. Det ble snakket om motmakt her, og jeg vil jo si at hele vårt høyere utdanningssystem er motmakt, fordi vi har et høyere utdanningssystem som befinner seg over hele landet. Vi utdanner sykepleiere og helsefagarbeidere over hele landet, og det skal vi fortsette å gjøre. Gjennom våre høyskoler, som er overalt i landet, skal vi drive desentralisert utdanning, slik at vi kommer fram til den enkelte. Det er vel ikke noe fagområde som er mer desentralisert, men som likevel har den kvalitetssikringen som ligger i en høyskole, enn nettopp sykepleier- og helsefagutdanningen. Det måtte kanskje være lærerutdanningen man kan sammenligne med.

For å gi Dávøy et svar: Jeg er opptatt av at vi i tillegg til profesjonsutdanningene selvfølgelig også skal ha utdanning på masternivå. Det er opp til den enkelte høyskole stein for stein å bygge opp relevante mastertilbud. For noe av det gode ved vårt høyere utdanningssystem er at vi skal ha forskningsbasert utdanning. Det betyr at mastergrad og doktorgrad også er viktig. Men profesjonsutdanningen er det aller viktigste.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [12:12:26]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Kjell Ivar Larsen og Oskar Jarle Grimstad om evaluering av lovverket som regulerer bygging av kraftlinjer (Innst. 286 S (2009–2010), jf. Dokument 8:78 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tor-Arne Strøm (A) [12:13:32] (ordfører for saken): I årene som nå står framfor oss, skal det investeres titalls milliarder kroner i energinett rundt omkring i vårt langstrakte land, alt fra nye linjeframføringer til vedlikehold og oppgradering av eksisterende nett. Dette mener vi er svært bra. Ved å videreutvikle og øke nettkapasiteten bygger vi landet for fremtiden, vi bygger stein for stein. Vi skaper verdier og arbeidsplasser samt sikrer og utvikler bosetting over hele landet.

Alle vil ha energi, men det er få som vil ha instal-

lasjonene og linjenettet som hører med. Det har vi flere eksempler på. Dette er en felles utfordring for oss alle sammen. Vår viktigste oppgave er å sikre en stabil, trygg og god energiforsyning til hele landet. Enkeltprosjekter vil ofte være kontroversielle og gjenstand for diskusjon og strid. Vår oppgave må være å evne å se helheten i denne problemstillingen. Dette vil kreve tøffe avgjørelser, men vi må evne både å ta og stå sammen om disse avgjørelsene.

I forrige periode behandlet Stortinget en strategi for økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningsaker. Forslagsstillerne etterlyser nå plutselig klare føringer. Hvor var de for et år siden da dette ble behandlet i Stortinget? Jeg bare spør. Det kan vel ikke være sånn at vi her i Stortinget skal behandle nye retningslinjer årlig. Kraftledningsstrategien ble vedtatt av et samlet storting, hvis jeg ikke husker feil.

Å utforme et sentralt detaljert direktiv for den konkrete utformingen av landets linjer mener jeg ikke er riktig vei å gå. Lokale forhold og utøving av skjønn fra prosjekt til prosjekt er nok den mest fornuftige måten å gjøre dette på. Av den grunn er jeg overbevist om at det regelverk og de retningslinjer som ble behandlet for ca. et år siden, og vedtatt i Stortinget kort tid tilbake, er mer enn tilstrekkelig.

Arbeiderpartiet og regjeringen har som mål at Norge skal samles til ett energirike. I framtiden skal vi ikke operere med mange ulike prisområder, men kun ha ett eneste prisområde i hele vårt langstrakte land. Det må være en målsetting. Av den grunn må vi bygge ut nettkapasiteten over hele landet – og spesielt mellom landsdelene. I tillegg bygges det – og skal bygges – mange nye og fornybare energiinstallasjoner. Da trengs det også nett.

Det er derfor lett å se at vårt land vil preges av mye nettutbygging i årene framover. Samtidig er det slik at denne utbyggingen selvsagt skal foregå så skånsomt som mulig med hensyn til miljø og andre samfunnsinteresser. Den jobben skal vi klare i lag. Vi har, som jeg tidligere har vært inne på, allerede i dag et godt og oppdatert regelverk på dette området. La oss gå sammen og videreutvikle energinettet i vårt langstrakte land!

Oskar Jarle Grimstad (FrP) [12:17:07]: Framstegspartiets utgangspunkt med dette representantforslaget er å få ein debatt og ei klarare føring for når kabling vis-à-vis ordinær linjeføring er aktuelt. Framstegspartiet meiner det er viktig å leggje til rette for eit robust og sikkert overføringsnett av elektrisk kraft over heile landet, som også har kapasitet til å ta imot ny energi – og det hastar!

Fleire prisområde i landet er ein klar indikasjon på at det er noko som er gale når det gjeld fordeling av straum. Og når saksordførar Strøm spør kvar opposisjonen var for eit år sidan då dette var aktuelt, er svaret at opposisjonen faktisk etterlyste denne debatten for eit år sidan også. Men det verkar som om posisjonen ønskjer å ha eit handlingsrom, som dei i alle fall brukte under valkampen. Det er svært bekymringsfullt at viktige avgjerder om nye nettutbyggingar dryger i tid, dels på grunn av endelausa lokale debattar rundt traséval og moglegheitene for kabling i staden for luftlinje.

Mange har merka seg at ei rekkje stortingsrepresentan-

tar har teke del i desse debattane lokalt – utan at det har ført til noko initiativ på Stortinget, slik vi også såg i valkampen i Møre og Romsdal hausten 2009. Det verkar ikkje spesielt truverdig i dag når utsegnene frå den valkampen ikkje resulterer i noko konkret her i denne salen.

Alle forstår at det er viktig å ha eit presist og føreseieleg lovverk som foreiner behovet for ei sikker kraftforsyning med å vareta dei verdfulle naturverdiene. Det er mange naturverdiar, og vurderingar må gjerast – i tillegg kjem lokalt skjøn i forhold til busetnad og andre ting. Så Framstegspartiet meiner derfor det er viktig å få avklart ei meir presis grensedraging for val av luftspenn kontra jord- eller sjøkabel, som også kan vere aktuelt – dette fordi korkje kraftbransjen eller det politiske miljøet er tent med at kvar einaste linjebygging endar i store konflikhtar, slik vi ser i dag.

Framstegspartiet søkjer med dette forslaget å få ein meir formalisert debatt i Stortinget rundt prinsippa for grensedraging for kabling av sentralnettet, slik at kvart prosjekt ikkje blir unødige forseinka ved at temaet om kabling – land eller sjø – blir uforpliktande lyfta opp gong etter gong. Det er derfor veldig beklageleg at fleirtalet i Stortinget meiner at spørsmålet om grensedraging for kabling av høgspennlinje blei tilstrekkeleg behandla i samband med Ot.prp. nr. 62 for 2008–2009.

Mange vil meine at debatten om kraftlinje til Midt-Noreg og Bergen viser noko heilt anna. Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 62 kom i svært liten grad inn på regelverket for sentralnettet, og det var ikkje nokon prinsipiell debatt eller gjennomgang av grensedraging for kabling av sentralnettet. Derimot kom ein inn på regjeringas synspunkt på kabling i det lokale distribusjonsnettet. Det er også svar til representanten Strøm.

Vidare har Framstegspartiet bede statsråden kome til Stortinget for å greie ut om framdrift i kraftlinjeprosjekta frå Sima til Samnanger og frå Ørskog til Sogndal. Men statsråden har avvist dette i brev til Framstegspartiets stortingsgruppe, og han viser til at avslaget er teke med den grunngevinga at

«avgjørelse i kraftledningssakene vil bli fattet så snart (...), avveiningar er gjort på en forsvarlig måte som lovverket krever».

Framstegspartiet er klar på at dei nemnde prosjekta, og statsråden sitt svar, er eit godt eksempel på at regelverket og dei politiske retningslinjene ikkje er tydelege nok. Det er derfor behov for ei slik sak i Stortinget, og vi beklagar det dobbeltspelet som representantar for regjeringspartia stod for hausten 2009.

Bjørn Lødemel (H) [12:21:25]: Høgre ser det som positivt at Framstegspartiet foreslår ein gjennomgang av lovverket for bygging av kraftlinjer, deriblant ei drøfting om grensedraging for val av luftspenn kontra jord- eller sjøkabel. Dei har gitt ei god grunngeving for det her i dag.

Høgre har også ved fleire høve hatt liknande framlegg, og det er skuffande å sjå at regjeringa ikkje ønskjer å følgje opp dette. Høgre har bl.a. føreslege ein ny politisk retningslinje for kabling, fagråd for ny teknologi og fortgang i arbeidet med eit europeisk supernett, som vil

vere heilt avgjerande for at Noreg kan eksportere fornybar energi.

Bygging av kraftlinjer er svært konfliktfylt, og det store engasjementet mot kraftlinjer vi ser over heile landet, burde fått regjeringspartia til å ta inn over seg at dagens regelverk er forelda. Den sterke og aukande motstanden er ein viktig grunn til at viktige utbyggingar stoppar opp.

Det er stort behov for ein fullstendig gjennomgang av nettpolitikken, både innanlands og mot Europa. Dersom vi ønskjer at Noreg skal vere ei energistormakt på rein fornybar energi, og at dette skal vere eit satsingsområde i åra som kjem, må vi ha eit nett som er godt tilpassa denne målsettinga. Det har vi ikkje i dag.

Kraftlinjer er kontroversielt både når det gjeld 420 kV og lågare spenningar. Mange lokalsamfunn og enkeltpersonar protesterer når store luftspenn kjem nær busetnad og viktige landskapsområde. Dei norske fjordlandskapa er kåra til verdas fremste reisemål, og UNESCO har peika ut nokre av fjordane på Vestlandet til verdsarvområde.

Dei planlagde linjene i Hardanger og mellom Ørskog og Fardal får svært negative konsekvensar for miljøet og livskvaliteten til mange innbyggjarar.

Høgre meiner at regjeringa sin passivitet og manglande vilje til nytenking er ei svært viktig årsak til at vi står fullstendig i stampe både når det gjeld nettförsterking og vidare utbygging av nettet. Gamaldagse haldningar og forelda retningslinjer for nettpolitikken er katastrofalt for viktig utbygging av nettkapasitet.

Eg vil gje nokre konkrete eksempel på forelda tenking når det gjeld nettpolitikk, frå min heimkommune, Hornindal. Ei ny 132 kV-linje gjennom Hornindal skapte mykje motstand bl.a. på grunn av at ho gjekk rett forbi barnehagen. Etter sterkt press frå lokalmiljøet var utbyggjaren villig til å leggje delar av strekninga i jordkabel for å redusere dei negative konsekvensane med luftspenn forbi barnehagen.

Trass i at dette ikkje kosta meir enn 2–3 mill. kr, fekk ikkje utbyggjaren løyve til å gjere dette, korkje i NVE eller då saka vart anka til Olje- og energidepartementet. Stivbeinte reglar hindra ei fornuftig løysing.

Få år seinare kom det fram planar om ei ny 420 kV-linje gjennom kommunen. Hornindalsvassdraget vart utbygt i 1960-åra og seinare verna i 1970-åra. Då Statnett kom med planar om ei 420 kV-linje gjennom bygda, hadde vernestatusen liten verdi. Dei ulike statlege vernevedtaka er med andre ord på fullstendig kollisjonskurs.

I Hardanger ser vi stor motstand mot ei ny 420 kV-linje gjennom eit av dei viktigaste fjordlandskapa på Vestlandet, og det er stor mistillit til statleg byråkrati både når det gjeld utbyggingar og forvaltningsorgan.

I Bergens Tidende blir det vist til at det finst fleire alternativ til nytt luftspenn mellom Sima og Samnanger som manglar fullstendige utgreiingar, og at trusselen om mørklegging av bergensområdet blir brukt som eit hovudargument for å presse fram denne linja.

Etter at Statnett vart pressa til å offentleggjere viktig bakgrunnsinformasjon om utbygginga, kjem det også fram at det vil vere positivt å vente til 2015 med å ta endeleg

avgjerd om bygging av linja i Hardanger for å få betre oversikt over forbruksutviklinga i området. Dette stiller Statnett og NVE i eit underleg lys, og det gjev mistillit til behandlingsrutinar i slike saker.

Når Bergens Tidende og andre hevdar at det er så mange feil og manglar i grunnlaget for avgjerd om utbygging av linjenettet, skapar det stor mistillit, og det hindrar ei rask og effektiv utbygging av straumnettet. Derfor er det svært beklageleg at regjeringa ikkje støttar framlegget om evaluering av regelverket for bygging av kraftlinjer der kabling kan vere eit avbøtande tiltak som gjer at utbygging kan skje raskare.

Høgra tek opp framlegget frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti og vil i tillegg støtte det framlegget som er omdelt i salen – forslag nr. 2, frå Venstre.

Presidenten: Representanten Bjørn Lødemel har tatt opp det forslaget han refererte til.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:26:22]: Som vi har diskutert flere ganger denne våren, er behovet for høyt fokus på forsyningsikkerhet og kapasitet en veldig viktig debatt for Stortinget. Vårt eget klima, den dårlige forsynings situasjonen i deler av landet, et deregulert og ikke alltid like velfungerende kraftmarked – alt dette er årsaker som medvirker til at debatten om forsyningsikkerhet og kraftlinjer har hatt en litt høyere profil i år enn den kanskje har hatt tidligere. I tillegg diskuteres stadig den svært omstridte Sima–Samnanger-linja med høy temperatur og stort lokalt engasjement i offentligheten, og vi ser det samme vedrørende Ørskog–Fardal. Begge er saker som representanten Lødemel var inne på.

Men det er også mer som spiller inn. Behovet for en forsyningspolitikk som muliggjør flyt av ny fornybar energi er en like viktig faktor i framtiden. Og dette behovet synliggjør avveininger i miljøpolitikken som vi alle må delta i, og som er vanskelige: forholdet mellom viktige natur- og miljøvernerinteresser, artsmangfold og estetiske verdier på den ene siden og behovet for inngrep i naturen for å sikre kraftforsyning og ny fornybar energi på den andre siden. Dette er veldig vanskelige diskusjoner som bare vil tilta i styrke etter hvert som Norge transformeres – kan vi stryke transformeres, det heter forandres, ikke sant – fra et fossilt samfunn til et i enda større grad fornybart samfunn.

Som statsråden har skrevet i sitt svar til komiteen, er det allerede vedtatt en kraftlinjestrategi i et enstemmig storting. Dette gjør opposisjonens forslag til litt av et demonstrasjonsforslag, selv om jeg er enig i opposisjonens bemerkninger om at det er viktig å legge til rette for et robust og sikkert overføringsnett av elektrisk kraft i hele landet som har kapasitet til å ta imot nye energi. Det er den målsettingen jeg tror hele Stortinget kan samles om.

Jeg frykter likevel at forslaget ikke er helt veloverveid. Forslagsstillerne omtaler det som et problem i seg selv at slike tunge og vanskelige prosesser tar tid, og omtaler dem endog i innstillingen som «endeløse debatter». Det kunne vært fristende å minne opposisjonen på verdien nettopp av grundige prosesser, med solid demokratisk forankring og ryddig saksgang. Hvis en spør lokalbefolkning-

gen i Hardanger, tror jeg ikke deres hovedinnvending mot Sima–Samnanger-saken, som nå er til behandling, er at saksbehandlingen har tatt for lang tid, jeg tror tvert imot de setter pris på å få tid til å gjøre sin mening kjent og hørt, og tid til å kontakte og påvirke lokale og sentrale myndigheter.

Derfor vet jeg heller ikke om det er mulig eller hensiktsmessig at Stortinget helt rigid skal slå fast i hvilke tilfeller henholdsvis jordkabling og luftspenn skal benyttes ved utbygging av sentralnett. For en vil ikke i slike saker kunne unngå å måtte ha grundige prosesser som tar hensyn til hver enkelt trasés egenart, hva det folkelige engasjementet lokalt vektlegger, hvilke spesifikke naturverdier man eventuelt påvirker i hver enkelt utbygging, osv.

Til slutt: Vi må i alle disse debattene vi har om kraftlinjeutbygging – og dem begynner det å bli en del av allerede i år – aldri glemme at en kilowattime spart alltid er bedre enn en ny kilowattime utbygd. Potensialet for energisparing i dette landet er enormt og må hentes ut, og er ikke noe vi må glemme i iveren etter alltid å bygge ut mer. Vi kan spare oss for veldig mange smertefulle konflikter mellom ulike miljøinteresser i tiden som kommer, om vi klarer å utnytte enda mer av dette energisparingspotensialet.

Presidenten: Det er selvfølgelig greit at representanten ønsker å forandre ordet transformere til forandre, men begrepet «transformator» kommer nok fremdeles til å bli brukt innenfor dette saksområdet.

Erling Sande (Sp) [12:30:27] (leiar i komiteen): Eg er einig med presidenten. Eg anbefalar representanten Valen å la omgrepet stå i akkurat denne debatten.

Utbygging av kraftlinjer rører ved minst fire saker som er viktige for Senterpartiet: forsyningsstryggleik, miljø, naturforvaltning og lokalsamfunn. I Senterpartiet er vi opptekne av å ha ei sikker kraftforsyning i heile landet. Vi er opptekne av at innbyggjarar og industri skal ha tilstrekkeleg med kraft. Og vi er opptekne av at produksjonen av fornybar energi skal auke. Skal ein realisere potensialet for fornybar energi, må kraftutvekslinga mellom ulike delar av landet styrkjast.

Den regjeringa som Senterpartiet er ein del av, arbeider aktivt for å styrkje satsinga på fornybar energi. Satsinga på energiomlegging og fornybar energi gjennom Enova er meir enn tredobla i den perioden regjeringa har sete ved roret. Grunnfondet er styrkt. Satsinga på fornybare energikjelder, forskinga på og utviklinga av dei er styrkt. Arbeidet med styrkte linjenett er i gang, og vi har fått på plass ei intensjonsavtale med Sverige om grøne sertifikat.

Eit godt utbygt linjenett er nødvendig for at fleire av prosjekta for produksjon av fornybar energi kan realiserast. Det er viktig og nødvendig å ha tilstrekkeleg fleksibilitet og forsyningsstryggleik i heile landet.

Utbygging av kraftlinjer har samtidig ofte konfliktar med seg i form av naturvernspørsmål og busetjing. Store inngrep i naturen er ikkje berre ei utfordring for reiselivet, som tidlegare nemnt her, men òg for dei lokalsamfunna som får desse inngrepa tett inn på seg. Både kabling under jord, kabling på sjøbotnen og kraftlinjer i høgspenmaster

medfører naturinngrep. Derfor må vi arbeide for at traseane blir skånsamt lagde, og at ein tek omsyn til både graden av naturinngrep, busetjing og estetikk. I retningslinjene står det at kabling skal vurderast i dei enkelte tilfella, og at det skal brukast i aukande grad ved lågare spenningsnivå. Det er verdt å minne dei ivrigaste kablingsentusiastane på at alternativet med kabling på land, og særleg ved høge spenningsnivå, ofte er noko av det som gjev dei største varige naturinngrepa.

Nokre regionar og lokalsamfunn blir råka i større grad og sit igjen med større ulemper enn andre for at resten av landet skal få fordelane med eit godt utbygt overføringsnett. Sakene har – med god grunn – skapt betydeleg engasjement lokalt, og derfor er ordningar for å dempe desse ulempene viktige. Vi har snakka om kabling. Fjerning av eksisterande unødvendige linjenett og avbøtande tiltak i traseane må vere sentralt når denne utbygginga skjer.

Når Bjørn Lødemel frå Høgre etterlyser at kabling skal vurderast som ein del av ein ny strategi, er i alle fall det på plass i den strategien som regjeringa har utarbeidd. Det må då vere andre ting representanten Lødemel tenkjer på som må fremmast i ein eventuell ny strategi.

Senterpartiet sluttar seg til fleirtalsinnstillinga. Denne saka har vore drøfta i denne salen før, og regjeringa har lagt fram ein strategi som nettopp inneheld dei momenta som her er beskrivne. Eg er litt overraska over at Framstegspartiet ynskjer eit meir rigid system, med sentralstyring framfor lokalt skjønn og omsyn til regionale forskjellar. Men meistaren i å ri to hestar i denne salen når det gjeld nettutbygging, er partiet Høgre og representanten Lødemel, som gjekk til val i Sogn og Fjordane på ikkje å bygge linja Ørskog–Fardal i luftspenn. Han har ikkje fremma noko forslag i denne sal om å leggje ho i kabel. Det er det mange i Sogn og Fjordane som framleis venter på at han skal foreslå. Den linja vil vere heilt avgjerande for å realisere det potensialet vi har for fornybar energi.

Seinare i dag skal vi drøfte tilhøva for småkraftverka i denne sal. Då er det verdt å minne representanten Lødemel på til den debatten at i Sogn og Fjordane fylke, som vi begge representerer, blir det ikkje bygt eit einaste nytt småkraftverk før den linjekapasiteten er på plass. Så det hadde vore greitt å få ei avklaring av Høgre sitt syn på linja Ørskog–Fardal, om ho bør byggjast, med den framdrifta som er tenkt, eller om ein bør stoppe arbeidet og leggje ho i kabel, slik representanten Lødemel tok til orde for i valkampen.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [12:35:37]: Kanskje er ikke nettutbygging en vintersak for oss politikere. Desto mer viktig er egentlig nettutvikling og utbygging av nettet vårt, fordi i det samfunnet vi har lagt til rette for, er vi helt avhengig av at vi har et nett som fungerer. Det er viktig at vi har et robust nett. Det er viktig at vi har et sikkert overføringsnett, og at hele landet får kraft til enhver tid. Det er viktig at vi har kapasitet på nettet til å ta inn ny, ren energi.

For meg henger det sammen med to hovedpunkter: Dette stortinget har sagt at vi har som en målsetting å bli et lavutslippssamfunn. Skal vi bli et lavutslippssamfunn, må

vi ta noen grep overfor noen av sektorene våre som slipper ut for mye CO₂. En av de sektorene er transportsektoren. Vi må få flere av bilene våre over på et annet drivstoff enn fossilt, og da vil el være et viktig bidrag i denne sektoren. Men det er også viktig at vi har et nett å få mer kraft inn på. Og vi må løfte blikket ut over vårt lands grenser og være med på den klimadugnaden det er å rense Europa for den kullkraftverkenergien som brukes der.

Så er jeg sikker på at hele denne salen er enig i representanten Valens poeng når det gjelder energiøkonomisering. Det er det viktig at vi alltid tar med oss, også i denne debatten. Jeg er også nesten overbevist om at de fleste av partiene her i salen kan skrive under på Senterpartiets og representanten Sandes fire hovedpunkter, som han tar med seg inn i denne debatten: kraftforsyning, bosetting, miljøforvaltning og naturforvaltning. Så er det nok ulike vektninger, men for Kristelig Folkeparti har vi ikke så stor vektforskjell i forhold til det som representanten Sande brukte sin taletid på.

Men da er jeg over på mitt andre hovedpoeng, som er å finne balansepunktet mellom ulike ting som drar i forskjellige retninger. For Kristelig Folkeparti er det viktig at vi har et presist og forutsigbart lovverk på plass, som sikrer kraftforsyningen, og som samtidig tar vare på verdifull natur. Derfor er det for oss viktig å ha økt oppmerksomhet rettet mot den teknologiske utviklingen som skjer når det gjelder kabling. Det er godt at det er noe som går framover, og utviklingen gjør det bl.a. på jord- og sjøkabler. Men jeg skal også være en av de første til å si at det er utfordringer når det gjelder kabling. Ved brudd vet vi at det kan være større naturinngrep som må til. Det gir oss en utfordring. Så det er ikke noe enkelt svar på dette.

Nå har ikke Venstre fremmet sitt forslag ennå, men for ikke å måtte bruke mer taletid, gir jeg vår støtte til Venstres forslag når det blir fremmet, for å si det slik.

Presidenten: Det kan komme til å skje relativt raskt, for neste taler er representanten Borghild Tenden.

Borghild Tenden (V) [12:39:38]: Venstre er opptatt av at vi har en god infrastruktur for transport av strøm. Det er nødvendig både for nye produsenter av fornybar energi og for at kraftmarkedet skal fungere på en god måte. Når dette er sagt, må viktige miljøhensyn alltid vektlegges tungt når nye linjer skal bygges ut.

Jeg vil også benytte anledningen til å trekke fram to konkrete kraftlinjer i luftspenn, som flere har vært inne på her i dag, som departementet har til klagebehandling, nemlig linjen Sima–Samnanger, som planlegges på nordsiden av Hardangerfjorden, og Fardal–Ørskog gjennom Sunnmørsalpene. Konfliktene knyttet til estetiske hensyn og miljøverdier er så sterke knyttet til disse linjene at alternativ kabling til luftspenn, slik som sjøkabel eller jordkabel, bør benyttes på flere strekninger.

I fremføringen av høyspentledninger benyttes det nesten utelukkende luftspenn, under henvisning til de retningslinjene som er gitt av Stortinget. Regjeringen har tidligere lovet at det skulle komme nye retningslinjer som i større grad åpner for fremføring av kabler i sjø og jord

der luftspenn vil være ødeleggende i viktige naturområder. Blant annet har Åslaug Haga, tidligere olje- og energiminister, sagt gjentatte ganger i Stortinget at det var behov for slike retningslinjer, og at de ville komme. Slike retningslinjer er ikke lagt fram. Dette er bakgrunnen for at Venstre i dag fremmer forslag om at det skal utarbeides slike retningslinjer, og det er avgjørende at disse retningslinjene legges fram før det tas beslutning om de to linjene som er til klagebehandling.

Venstre kommer også til å støtte forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti i innstillingen, og vi legger til grunn at de drøftingene og evalueringene som etterspørres i forslagene, er en del av et forslag fra regjeringen om nye retningslinjer, slik Venstre etterspør.

Jeg tar dermed opp det lenge etterlengtede forslaget.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:42:04]: For regjeringa er det sentralt å legge til rette for en betydelig økning av vår fornybare energiproduksjon. En bærekraftig utnyttelse av vannkraftressursene er et viktig ledd i denne satsingen. I lys av klimautfordringene vil utvidelse og opprustning av eksisterende vannkraftverk kombinert med skånsom utbygging av vassdrag være verdifulle bidrag.

Så må jeg innrømme at jeg nok har tatt med meg manuset til en senere sak. Så hvis presidenten tillater at jeg finner meg et manus som passer noe bedre til saken ...

Presidenten: Presidenten ser ikke bort fra at saken kan være tjent med det! (Munterhet i salen)

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:42:40]: Jeg tror at vi satser på det.

Presidenten: Med salens tillatelse vil presidenten la klokken starte på nytt. Statsråd Riis-Johansen har en taletid på inntil 5 minutter, med dertil hørende manus.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:43:11]: Jeg takker for elskverdigheten, og kan eventuelt begynne på andre avsnitt i sak nr. 5.

I denne saken begynner jeg med følgende: Utbygging av nett er viktig for forsyningssikkerheten og for å tilrettelegge for økt produksjon av fornybar energi. Vi står nå foran en periode med behov for vesentlige investeringer i sentralnettet. Det er derfor med tilfredshet jeg merker meg at alle er enig i behovet for nettinvesteringer framover. Det lover godt for at vi skal få bred tilslutning til de avgjørelser som må fattes på dette viktige samfunnsområdet.

Samtidig er det et faktum at anlegg for framføring av kraft medfører store installasjoner og inngrep i terrenget. Vi må forvente at meningene om bl.a. trasévalg er delte. Uansett hvordan lovverk og strategier for utbygging av kraftledninger utformes, kommer vi ikke bort fra at kryssende hensyn vil gjøre seg gjeldende. Hva som totalt sett er den beste løsningen for kraftforsyningssikkerheten, hen-

synet til mer utbygging av fornybar energi samt miljø og landskap varierer fra sak til sak.

Det er imidlertid vårt ansvar som politikere å gi så forutsigbare føringer og rammer som mulig for hvordan ulike hensyn skal vektes i planlegging og konsesjonsbehandling. Det er også svært viktig at utbyggingen av kraftledninger skjer så skånsomt som mulig. Derfor la jeg som kjent i april i fjor fram en strategi for hvordan det skal tas enda sterkere hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn når forsterkninger i kraftnettet planlegges. Strategien ble vedtatt her i Stortinget i vårsesjonen i fjor. Å revidere denne strategien bare ett år etter at den er vedtatt, ville vanskelig kunne beskrives som å gi forutsigbare rammer.

I kraftledningsstrategien er det gitt en helhetlig redegjørelse for ulike typer avbøtende tiltak på tvers av spenningsnivå. Fordeler, ulemper og utfordringer ved valg av kabel ble gjennomgått. Spørsmålet om kabling ble vurdert i et helhetlig perspektiv, og utfordringer og muligheter ved også andre former for prosjektilpasning ble belyst. En debatt begrenset til kabling på høyere spenningsnivåer ville løsrive vurderingsgrunnlaget fra denne helheten.

Ut fra en drøfting av naturinngrep, forsyningssikkerhet, teknologiske utfordringer, kostnader og muligheter for tilknytningspunkter og systemmessige tiltak konkluderes det i strategien med at kabling offerer et et samfunnsmessig rasjonelt tiltak på lavere enn på høyere spenningsnivå. Det slås fast at kabel skal være hovedregelen i distribusjonsnettet, mens bruken skal være gradvis mer restriktiv med økende spenningsnivå. Dette er en klar prioritering og føring som Stortinget gjennom behandlingen av strategien sa seg enig i.

Som sagt ble kraftledningsstrategien vedtatt av et samlet storting for bare ett år siden. Strategien er godt fundert og gir oss forsvarlige rammer for de avgjørelsene som nå må tas i tida framover, for at vi skal få et nett som holder mål i årene som kommer. Jeg er trygg på at stortingsbehandlingen av strategien, som vi hadde i fjor, på en forsvarlig måte har ivaretatt de hensyn forslagsstillerne fremmer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oskar Jarle Grimstad (FrP) [12:46:36]: Som fleire innlegg i denne salen i dag har vist, er dette ein debatt som har blitt teke opp igjen gong på gong. Det har også blitt fremma fleire Dokument nr. 8-forslag om same sak, der ein etterlyser ei avklaring. Representanten Serigstad Valen viser også til gjentekne debattar om dette temaet i salen. Ser ikkje statsråden at ei meir føreseieleg ramme rundt nettopp denne type utbyggingar ville ha gitt meir føreseielegheit, vore tenleg, og gitt ei raskare avklaring i nettopp denne typen utbyggingar, som tek altfor lang tid, noko vi ser bl.a. når det gjeld Fardal-Ørskog-utbygginga, som eit eksempel?

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:47:25]: Det er jo ikke sånn at f.eks. Ørskog-Fardal handler om en behandlingsprosess som tar tid som følge av manglende overordnede avklaringer. Det er jo en prosess som tar tid på grunn

av de mange små, nødvendige avklaringene for å finne en trasé som er god nok. Det handler om den skal gå på den ene eller andre siden av en fjord, om den skal gå gjennom et kommunesenter eller om den skal gå utenom. Det er ikke føringer som kan legges gjennom sentrale, overordnede linjer. Jeg tror bare vi må erkjenne at det å skulle bygge store kraftlinjer fra et sted til et annet krever mye arbeid for å klare å få en løsning som er god nok til å ivareta lokalbefolkningens interesser, god nok med tanke på miljøhensyn og god nok til å ha en god nok kvalitet på sjølve linja. Så å bruke Ørskog–Fardal som et eksempel på en sak som ville hatt en raskere avklaring hvis man hadde hatt en strammere ramme rundt kraftutbyggingen, eller nettutbyggingen, mener jeg er feil med tanke på hva saken faktisk handler om.

Jeg mener samtidig at når det gjelder å ha tilstrekkelige overordnede rammer, har Stortinget tatt tak i det tidligere.

Bjørn Lødemel (H) [12:48:53]: Eg er einig med statsråden i at Ørskog–Fardal er komplisert. Gjennom Sogn og Fjordane er det eit altfor svakt og dårleg nett. Dette er ei sak som ein treng å bruke tid på for å finne den rette løysinga.

Når det gjeld saka i Hardanger, kjem det stadig vekk nye opplysningar i avisene om ting som burde ha vore utgreidd nøyare, og det er ein betydeleg mistillit til den prosessen som går føre seg, bl.a. i spørsmål som blir reiste frå folkeaksjonen i Hardanger og i aviser. Eg trur det ville vere svært lurt om ein kunne hatt eit uavhengig organ som kunne gå inn når så store utbyggingar skal handsamast. Det vil gje tillit til resultatet, og det vil også gje tillit til prosessen.

Mitt spørsmål er: Korleis ser statsråden på at det blir kopla inn uavhengige organ for å vurdere dei opplysningane som no ligg inne om utbygginga av Sima–Samnanger?

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:49:54]: Jeg er litt forundret over inngangen til spørsmålet fra representanten Lødemel. Det kan oppfattes som om representanten ikke har tillit til at det statlige organet, NVE, er et uavhengig organ. Det er jeg helt uenig i.

Presidenten: Replikskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Rune Henriksen (A) [12:50:29]: Det er, som mange har sagt tidligere, et høyt konfliktnivå rundt naturinngrep som kraftlinjer, veiutbygging og andre større byggeprosjekter. Forslagsstillerne sier de har en ambisjon om å senke konfliktnivået ved å innføre mer – skal vi si – rigide regler. Det har jeg ingen tro på at man vil klare gjennom regelverket. Det som er viktig, som representanten Serigstad Valen var inne på ganske klart, er at det må være muligheter til å gjøre vurderinger og skjønn i de enkelte tilfeller, også ved utbygging av kraftlinjer.

Jeg undrer meg sterkt over bruken av betegnelsen «endeløse debatter rundt trasévalg», som om debatten i lokalbefolkningen og i samfunnet ellers rundt disse naturinn-

grepene og rundt disse konstruksjonene og valgene som skal gjøres, er noe negativt, noe vi vil ha mindre av. Det tror jeg man skal merke seg både på Vestlandet og andre steder, hvor man har et godt engasjement for lokalsamfunnene sine.

Jeg deltar selv i debatten om kraftlinjen Sima–Samnanger i Hordaland. Jeg synes ikke den debatten verken er endeløs eller ørkesløs. Den debatten er en veldig god debatt og har vært en veldig lærende debatt for de fleste som har deltatt i den. Både jeg og mitt fylkesparti deltar i debatten. Jeg har ikke hørt et bastant krav fra folk i Hordaland om en rask avgjørelse. Det er ikke saksbehandlingstiden som er problemet. Det er de foreslåtte traseene som er problemet. Det vil man gjerne ha diskutert, og det får vi diskutert.

Jeg har som sagt deltatt i de debattene. Og til den litt underlige merknaden i innstillingen om at man har merket seg at stortingsrepresentanter har deltatt i debattene «uten at det har medført noen initiativ på Stortinget», så er det å si at denne saken ligger til avgjørelse hos statsråden, ikke i Stortinget. Jeg har en svært god dialog med statsråden om denne og andre saker. Problemet vi står overfor her, som vi ikke kan vedta oss vekk fra med regelverk, er at vi ikke kan sette en pris på miljøet og miljøverdier som er endelig, definitivt og absolutt.

Jeg vil også si at vi nok har et forbedringspotensial når det gjelder måten vi formidler på og er åpne rundt saksbehandling. Det gjelder alle de etatene som er med i dette – i dette tilfellet Statnett, men det kan også være andre nettselskaper som har et forbedringspotensial når det gjelder å være klar og tydelig på hva man vil, og hvorfor man vil dette osv. Jeg tror at mye av debatten – den delen av debatten som handler om mistenkeliggjøring og frykt – kan fjernes på den måten. Så får vi en mer reell debatt om hva dette handler om.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:54:05]: Dette har vært en litt rar debatt, fordi posisjonen debatterer jo ikke det som opposisjonen står bak og foreslår. Da får jeg lese forslaget:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en evaluering av regelverk og praksis for bygging av kraftlinjer, deriblant en drøfting rundt grensedragning for valg av luftspenn kontra jord- eller sjøkabel.»

Vi sier altså ikke her at sånn og sånn skal det gjøres. Vi sier ikke om det skal strammes inn eller liberaliseres, vi sier ikke hvor grensedragningen skal gå, vi bare etterlyser at Stortinget får en skikkelig debatt om dette. Grunnen til at vi i forslaget ikke går inn og sier hvordan vi personlig ønsker det, er jo at vi ikke ønsker å låse debatten allerede i vår forespørsel etter en sak fra regjeringen. Dette er et svært komplisert tema, det er det ingen tvil om, og det vitner også debatten om. Derfor er det viktig at Stortinget får en grundig framleggelse av en sak på dette, så vi kan ta en god beslutning.

Når vi har valgt å fremme et slikt forslag, er det nettopp ut fra erfaringene som representanten Henriksen viser til. Det er en masse debatter rundt om i landet der det skapes

et inntrykk fra en del stortingsrepresentanter av at dette skal de ordne opp i. Men poenget er at en har jo nettopp vist til at Stortinget ga angivelig retningslinjene i fjor da vi behandlet nettpolitikken og nettproposisjonen til regjeringen. Så åpenbart er alle enige om at det skal være retningslinjer, men vårt spørsmål er: Er de på rett sted? For det ble ikke noen særlig debatt om retningslinjene i forrige års nettproposisjon. Da var det en debatt om at kabling skal skje på distribusjonsnivå, altså lokalt, men når det gjelder sentral- og regionalnett, så var ikke det et tema. Og stiller en spørsmål til dem som driver på de nivåene, så sier de at Stortinget ikke har gitt noen nye signaler på dette området.

Når en da i denne sal påstår at Stortinget ga klarsignal i fjor, så er det i hvert fall ikke slik at noe som helst er blitt endret. Og når en ser at en har disse debattene, der en i Hordaland hevder at nå skal en kjempe for ditt og datt, samtidig som en ikke gjør noe for å endre grensdragningene – retningslinjene som Stortinget har gitt – da er det en kamp i opinionen, uten at en forplikter seg til å gripe fatt i dette på Stortinget. For de retningslinjene som NVE og Statnett har å forholde seg til, er nå engang gitt herfra, gjennom regjeringen. Ønsker en å gjøre ting på en annen måte, må det gis nye retningslinjer. Da må Stortinget få en sak, så vi kan drøfte dette – og ikke gi inntrykk av at opposisjonen her kommer med en ferdigsydd greie, at sånn og sånn skal det gjøres – «rigide regler». Det står ingenting her i det hele tatt som er rigid. Tvert imot har vi gjort det så åpent som mulig. Jeg synes det oser av vikarierende argumenter for å stemme imot dette, og ikke minst av dårlig samvittighet fra en del rød-grønne politikere fordi de ikke ønsker denne debatten i Stortinget, men ønsker å holde den skjult i regjeringsapparatet.

Torstein Rudihagen (A) [12:57:22]: Til det som representanten Ketil Solvik-Olsen tok opp: Dei faktiske forholda er at i samband med Ot.prp. nr. 62 for 2008–2009 var det jo nettopp ein debatt om dei spørsmåla som Framstegspartiet dreg opp her no. Og det er jo hovudgrunnen til at ein ikkje meiner det er grunn til å gå inn att og begynne å evaluere eller konkludere med nokon nye retningslinjer på det noverande tidspunktet, for situasjonen har jo ikkje endra seg så mykje. Men utover det er eg heilt einig med forslagsstillaren i at ein må ha fokus på dette med nettutbygging og kva for type nett ein skal ha.

Eg er òg einig med Snorre Serigstad Valen, som seier at straumparing er noko vi alltid må ha med oss. Det bør eigentleg vere fyrsteprioritet. Men sjølv om ein lykkast med det, så veit vi at vi er heilt nøydde til å ha ny produksjon av ny og fornybar energi, anten det no er vasskraft eller vindkraft eller solenergi. Alt dette vil medføre auka behov for nett, både det regionale nettet og det nasjonale nettet.

Eg vil òg seie at vi må ha eit veldig fokus på utbygging av nettet mellom Noreg og andre land. Skal vi greie å vere med og hjelpe til med desse klimakrisetiltaka, vil vi måtte bidra med vår reine, fornybare kraft. Vi har vasskrafta, og dette er ein stor verdi i og med at ho kan

regulerast, og at ein kan få til ei utveksling i forhold til vindkraft og solenergi, som ein del andre europeiske land satsar på.

Så er da spørsmålet: Kva for slags nett skal vi ha? Mitt klare utgangspunkt er at der det er mogleg å byggje jordkabel, bør vi ha det som ein slags fyrste prioritet. Men eg ser jo at mange stader vil dette med jordkabel for det fyrste medføre store gravearbeid – store inngrep i naturen. For det andre ser ein at det er kostbart, og det er ein kanskje litt meir uprøvd teknologi. Og for det tredje ser ein at det kan vere veldig sårbart, og at ein må gå i gang att med nye gravearbeid osv. så fort eit eller anna har skjedd – det er lettare å gjere eit eller anna og få fort i stand att eit nytt spenn. Så derfor vil det i alle slike situasjonar vere konkrete avvegingar: Kva er den beste løysinga?

Når eg seier at ein bør ha jordkabel som fyrste prioritet, så er det fordi ein gjennom det er med på å stimulere fram kanskje meir effektive jordkabler, ein meir effektiv teknologi og ein meir kostnadseffektiv utbygging av jordkabel. For det trur eg er litt forsømt. Her er eit teknologisk potensial som ikkje er godt nok utnytta, og derfor bør vi heile tida ha fokus på å forbetre det med jordkabel kontra luftspenn.

Bjørn Lødemel (H) [13:00:33]: Representanten Sande har ved gjentekne høve her i salen etterlyst mi haldning i forhold til Ørskog–Fardal. Eg har grunnjeve dette ved fleire høve. Når vi ser dei store negative konsekvensane av nærføring av den 420 kV-linja både i Naustdal, på Nordfjordeid, i Sykkylven og nokre andre stader, krev det at vi gjer andre vurderingar. Vi ser òg at dei vurderingane som ligg til grunn med omsyn til negative konsekvensar for natur, miljø, verna vassdrag og ikkje minst når det gjeld nærområde til busetnad, er for svakt vektlagde. Derfor er det viktig at vi får nye politiske retningslinjer for bruk av sjøkabel som eit avverjande tiltak. Høgre har også fremja forslag om at ein ønskjer å få utgreidd eit supernett til Europa, og gjerne med forgreining vidare nordover, som skal vere med på å gje ei sikker forsyning, og også for eksport av straum.

Eg registrerte også at raud-grøne politikarar reiste rundt i Sogn og Fjordane i valkampen og sa at dei ønskte luftlinje, men dei ønskte at den luftlinja skulle kome vekk frå folk. Vi har fleire område der dette ikkje kan kombinerast med den traseen som vi i dag har til behandling. Då er det viktig å følgje med på kva dei raud-grøne politikarane gjer når denne saka blir behandla, og det er regjeringa som sit med ansvaret for behandlinga av den saka.

Så gjekk det litt raskt når det gjaldt desse forslaga. Høgre støttar forslag nr. 2, frå Venstre. Men vi vil også leggje til at ein må føreta økonomiske vurderingar ved utarbeiding av desse retningslinjene.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, se side 3647)

Sak nr. 4 [13:02:53]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Line Henriette Hjemdal og Borghild Tenden om småkraftverk i overgangsordningen for grønne sertifikater (Innst. 281 S (2009–2010), jf. Dokument 8:91 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti, og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten ut over den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [13:03:40] (ordfører for saken): Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har ambisjoner i energipolitikken. Vi ønsker at Norge skal være en sterk bidragsyter i forsyningen av fornybar energi. Klimaendringene stiller oss overfor fundamentale utfordringer i energipolitikken. Vi må fase ut fossil energi og erstatte denne med fornybar energi, uten klimagassutslipp. Dette må gjøres ved reduksjon av energiforbruket, konvertering av energiforbruk og dermed økt produksjon av fornybar energi. Det har aldri blitt satset så mye på utviklingen av ny fornybar energi som under vår sittende regjering. Det har blitt gitt betydelig støtte til nye prosjekter, og det er inngått avtale med Enova om at de skal levere 18 TWh fornybar energi og energieffektivisering innen 2011 og 40 TWh innen 2011.

Småkraftverk, herunder mini- og mikro kraftverk, er et godt tilskudd til økt produksjon av vannkraft. I Soria Moria-avtalen fra 2005 sier vi at regjeringen vil

«i større grad utnytte potensialet som ligger i opprusting av eksisterende vannkraftverk og i bygging av småmini- og mikro kraftverk».

I perioden 2006–2009 har det da også blitt gitt endelig konsesjon til en årlig produksjon på 3,4 TWh. I Soria Moria sier vi også at regjeringen vil

«innføre et pliktig grønt sertifikatmarked for ny fornybar energi og mini- og mikro kraftverk. Dersom et grønt sertifikatmarked ikke lar seg gjennomføre som forutsatt, skal andre virkemidler vurderes».

Dette er altså fra Soria Moria fra 2005.

Det felles sertifikatmarkedet med Sverige lot seg ikke gjennomføre som forutsatt. Etter en tid ble samtalen om dette gjenopptatt, i juni 2008 ble det utarbeidet en felles forståelse og 7. september 2009 ble det signert en overenskomst om prinsippene for videre arbeid. Overgangsordningene som skal gjelde fram til sertifikatmarkedet er på plass, ble lagt fram 26. november 2009. I disse overgangsordningene gis alle kraftverk med byggestart etter 7. september 2009 rett til deltakelse i sertifikatmarkedet. Mini-

og mikro kraftverk med byggestart etter 1. januar 2004 får også rett til slik deltakelse. Jeg minner om teksten i Soria Moria, at regjeringen vil

«innføre et pliktig grønt sertifikatmarked for ny fornybar energi og mini- og mikro kraftverk. Dersom et grønt sertifikatmarked ikke lar seg gjennomføre som forutsatt, skal andre virkemidler vurderes».

Innretning og nivå på støtte- og stimuleringsordninger vil alltid være resultat av helhetsvurderinger. De ideelle ordningene stimulerer til realisering av marginale prosjekter, hvor risikoen begrenser investeringsviljen. Vi ønsker ikke å bruke penger på dårlige prosjekter som aldri vil ha håp om å være verken bedriftsøkonomisk eller samfunnsøkonomisk lønnsomt. Vi ønsker heller ikke å bruke penger på å øke fortjenester som allerede er tilfredsstillende. Dette vil aldri bli en eksakt vitenskap. I overgangsordningene blir nå mini- og mikro kraftverk bygget etter 1. januar 2004 inkludert i sertifikatmarkedet, mens deltakelsen for øvrige kraftverk begrenses til de som ble påbegynt etter 7. september 2009. Jeg registrerer at denne beslutningen har skuffet dem som ikke får delta i sertifikatmarkedet, men som hadde håpet på det, og jeg har forståelse for det. Likevel støtter Arbeiderpartiet de vurderingene som er gjort, og vi anbefaler derfor at dette forslaget ikke bifalles.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:07:32]: Dagens debatt er en manifestasjon av et svik fra tre partier i Stortinget. Det er en debatt som reflekterer et ønske om å manipulere historien. Vi har allerede fått et eksempel. Det løftet som ble gitt til småkraftbransjen i 2004, var det en samstemmig komité som sto bak. Den komiteen som i 2003–2004 skrev merknader, viste til at olje- og energiminister Steensnæs hadde uttalt:

«Jeg vil understreke at de som bygger ut kraftproduksjon nå ikke skal tape på det ved en innføring av et marked for grønne sertifikater.»

Det var ingen som helst forsøk fra de rød-grønne partiene på å definere dette til kun å gjelde mikro- og mini kraftverk. Det som ble gitt, var et prinsippelt løfte om at ender teknologien opp i det endelige grønne sertifikatmarkedet, skal man være inne i overgangsordningen. Nå ser vi at småkraftverk kom inn i det endelige grønne sertifikatmarkedet. Så står representanten Henriksen på talerstolen her og sier at overgangsordning, nei, den skal være i forhold til Soria Moria I-erklæringen. Det er en forskjellsbehandling. Den ene ordningen har en form for prinsipp, overgangsordningen forholder seg til en politisk erklæring som kom etter dette løftet ble gitt, men som ikke tas med inn i den endelige ordningen. Det viser at det bare var et vikarierende argument, fordi regjeringen av en eller annen grunn har funnet ut at de som faktisk har tatt en risiko og vært pionerer, skal straffes.

Jeg synes det er ganske pinlig som stortingsrepresentant å oppleve at enkelte stortingsrepresentanter fra de rød-grønne partiene i avisene går ut og sier: Jeg har ikke personlig gitt dette løftet. Selv om man satt på Stortinget, og selv om man ikke på noen måte tok avstand fra den samlede komitéinnstillingen i debatten i 2004, står man nå her og sier: Jeg har ikke personlig gitt dette løftet. Man må jo

kunne stole på at når et parti sier noe, og det ikke kommer fram noe annet fra enkeltpersoner i debatten, står man bak det partiene lovte i 2004.

Jeg vil også vise til at daværende statssekretær i Olje- og energidepartementet Guri Størvold 3. mars 2008 skrev mail til et senterpartimedlem som skulle bygge småkraftverk, der det bl.a. sto:

«Du kan ta det helt med ro. Det som er sagt fra tidligere statsråder og i stortingsmelding nr 11 om at anlegg satt i drift etter 1.1.2004 skal kunne komme inn i ordningen med grønne sertifikat hvis de ellers tilfredsstillende kravene, står fast.»

Det er altså et løfte fra denne regjeringens medlemmer om at de løftene som Steensnæs ga, står fast.

Så står det helt til slutt i mailen:

«Håper dette var oppklarende. Og at du nå kan kjenne deg trygg på at partiet ditt fortsatt er til å stole på.»

Er det et parlamentarisk uttrykk å få le etter et slikt sitat? Jeg ville bare spørre før presidenten klubber, presidenten har gjort det før med meg.

Presidenten: Kunne du finne et annet, ville det være en fordel.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:10:32]: Da skal jeg la være denne gangen.

Det er åpenbart løgn – det er det vel heller ikke lov til å si – eller en luring av partimedlemmer å late som at et løfte blir opprettholdt, når man i dag åpenbart bryter det. Regjeringsmedlemmene og de rød-grønne partimedlemmene står nå her og forsvarer dette løftebruddet som om historien ikke har vært annerledes.

Det var altså et enstemmig storting som i 2004 sa at alle som bygger småkraftverk, alle som bygger grønn teknologi uansett, og som blir med i en endelig sertifikatordning, skal få være med i overgangsmarkedet. Poenget er også at de rød-grønne partiene forsterker denne enigheten og faktisk fremmer forslag om dette. I 2003–2004 fremmet de forslag om at man skulle få være med i overgangsordningen hvis man ender opp i det endelige sertifikatmarkedet.

Så vil rød-grønne representanter i denne debatten forsøke å påstå at det sertifikatsystemet vi i dag ender opp med, er vesentlig annerledes enn det man diskuterte i 2004. Ja, vi har stilt spørsmålet til statsråden om hvor forskjellen er, men statsråden kan ikke gi noen forklaringer på hva forskjellen er. Det at løftet var prinsipielt, er for så vidt nok, men når man prøver å gå inn på faktagrunnlaget her, ser man også at det ikke er forskjeller på det man da diskuterte, og det som regjeringen innførte.

Det at regjeringen i Soria Moria I-erklæringen hadde en annen løsning som var dårligere enn den de hadde lovt før valget, er en annen skål. Poenget er at det er ikke den politikken regjeringen til slutt gjennomfører. Derfor synes jeg det er urimelig at en akkurat for småkraftverk som har blitt bygd, har en politikk som de ikke lenger står for, men fastholder den for akkurat denne gruppen. Derfor ber jeg de rød-grønne representantene som har samvittighet i for-

hold til hvilket løfte som ble gitt, om å støtte opposisjonens forslag. Det er å gi en erkjennelse til dem som faktisk har tatt risiko, og det handler om å sikre at når politikere snakker om behov for investeringer i grønn teknologi, vil folk stole på oss i framtiden, og ikke når det er snakk om småkraftbransjen, ikke våger å ta den risikoen likevel.

Jeg tar opp det forslaget som opposisjonen står bak.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjørn Lødemel (H) [13:13:07]: Svært mange grunneigarar har gjort store investeringar og teke betydeleg økonomisk risiko for å byggje ut småkraft i alle delar av landet. Dei har gjort det eit samla storting har bede dei om, nemleg å satse på utbygging av fornybar energi.

Regjeringa si overgangsordning straffar dei som har stolt på raud-grønne politikarar, og som har våga å satse på ei viktig distriktsnæring. Klare lovnader både frå eit samla storting og frå raud-grønne politikarar har blitt eit gedigent løftebrot. Mange småkraftutbyggjarar risikerer no i verste fall konkurs og å måtte gå frå gard og grunn.

Grønne sertifikat har vore ei viktig sak i valkampen både i 2005 og 2009. Bondevik-regjeringa var langt på veg ferdig med ein avtale med svenskane i 2005, og det er rein trenering at dei raud-grønne regjeringane frå 2005 ikkje har fått ferdig denne ordninga, og at ho skal gjelde alle småkraftverk.

E-posten i saksutgreiinga, datert 3. mars 2008, frå tidlegare statssekretær Guri Størvold i Olje- og energidepartementet til senterpartimedlem Egil Berge angående småkraft og grønne sertifikat er eit godt bevis på at raud-grønne politikarar har brukt denne saka aktivt òg i valkampen, og det kan ha vore med på å sikre ein knapp valsiger til dei raud-grønne partia.

Underteikning av intensjonsavtalen med Sverige 7. september – ei veke før valet – var utan tvil eit stunt for å kunne nytte denne saka i innspurten av valkampen. No gjenstår det å sjå om dette blir eit nytt løftebrot.

Av dei 185 småkraftverka som er bygde etter 1. januar 2004, er det med regjeringa sitt opplegg berre 35 som får vere med i ein grøn sertifikatmarknad. Småkraftforeninga har lagt fram dokumentasjon som viser at det totale tapet er på 1,2 mrd. kr i sertifikatperioden. Mange småkraftverk som er bygde mellom 1. januar 2004 og september 2009, tapar fleire hundre tusen kroner i året, enkelte også fleire millionar. Det er svært dramatisk for dei det gjeld.

Vesleåni kraftverk, som statsråden sjølv opna 11. august 2009, tapar 750 000 kr kvart år på regjeringa sitt løftebrot. Eidsdal Kraft tapar 2 mill. kr og Fosstveit Kraft det same.

Ifølgje Nationen 21. mai 2010 meiner stortingsrepresentant Torstein Rudihagen frå Arbeidarpartiet at det ville vore for dyrt om alle småkraftverka skulle fått vere med i overgangsordninga for grønne sertifikat. Det er ei svært dårleg grunngjeving for eit slikt løftebrot. I tillegg er det ein påstand som ikkje held mål. Ei sertifikatordning som gjev utbyggjarane eit «tilskot» på 15–20 øre pr. kWh, vil gje eit utslag i prisen til forbrukarane på nokre få øre pr.

kWh. Det vil i verste fall føre til at ein forbrukar må betale nokre hundre kroner ekstra i auka straumpris. Når vi veit at auka produksjon fører til lågare pris, er det min påstand at forbrukaren ikkje vil merke at denne ordninga blir gjord gjeldande for alle som var lova å få vere med. Påstanden frå Rudihagen saknar rot i verkelegheita, og han må dokumenterast.

På heimesida til Småkraftforeninga hevdar stortingsrepresentant og leiar i komiteen, Erling Sande, at Senterpartiet har tapt denne saka i regjeringa, og skuldar på den måten dei andre regjeringspartia for dette løftebrotet. Dette fortel mest om rotet på raud-grøn side, men det er også ei alvorleg ansvarsfråskrivning frå representanten Sande si side. Senterpartiet har hatt olje- og energiministeren frå 2005 og fram til i dag og har hatt handa på rattet så lenge at dei har det fulle ansvaret for at desse lovnadene ikkje er blitt innfridde. E-posten frå tidlegare statssekretær Størvold er også eit godt døme på det.

Høgre ønskjer å halde lovnadene om at småkraftverk mellom 1 og 10 MW som er bygde etter 1. januar 2004, skal komme med i overgangsordninga med grønne sertifikat. Det handlar om tillit til politiske parti, folkeskikk og moral.

Ordninga med grønne sertifikat er eit viktig tiltak for å styrkje småkraftproduksjonen som ei viktig næring i distrikta. Det gjev også rein fornybar energi, som er eit mål i seg sjølv. Derfor vil Høgre i tillegg foreslå å revidert nasjonalbudsjett å fjerne grunnrenteskatten for småkraftverk opptil 10 MW. Høgre ser dette som viktige tiltak for å nytte ut dei utbyggingane som allereie er gjorde, og Høgre vil leggje til rette for ei vidare utbygging av småkraftverk framover. Høgre ønskjer å skape verdiar og næringsutvikling i distrikta, og grønne sertifikat og fjerning av grunnrenteskatten for småkraftverk er gode døme på det.

Snorre Serigstad Valen (SV) [13:17:57]: Innføringen av et felles elsertifikatmarked for utbygging av fornybar energi med Sverige er et veldig viktig grep for utbygging av ny fornybar energi i Norge og vil gi oss et verktøy godt egnet til å styre og dimensjonere en slik utbygging i årene som kommer. Selv om representanten Lødemel gjorde noen forsøk i forrige innlegg, tror jeg ingen kan slå fast med sikkerhet akkurat hvordan dette markedet vil slå ut når det trer i kraft. Vi kan likevel være sikre på én ting, og det er at det vil utløse en rekke prosjekter som ellers ikke ville blitt realisert, hvilket jo er målsettingen også: å opprette en mekanisme som utløser prosjekter som kanskje ellers ikke ville vært lønnsomme nok, men som etter en helhetsvurdering gjort av samfunnet er nødvendige for å øke vår andel av fornybar energi.

For ikke å forårsake en stopp i utbyggingen av kraftprosjekter i perioden fram til det grønne sertifikatmarkedet trer i kraft, har det vært viktig å få på plass en overgangsordning. Det er også alle enige om. Av prosjekter som har hatt byggestart etter 1. januar 2004, er det mikro- og minikraftverkene som omfattes av overgangsordningen. Opposisjonens forslag omhandler, som vi alle vet, småkraftverkene med byggestart før 7. september 2009. Jeg har forståelse for at det kan oppfattes urettferdig at ikke

alle typer kraftverk med byggestart etter 1. januar 2004 er inkludert i ordningen. Men slike grensdragninger må jo gjøres, og det er viktig at ikke for mye av sertifikatmarkedet som skal tre i kraft, bindes opp i allerede oppstartede prosjekter eller prosjekter som uansett ville vært lønnsomme.

I innstillingen til forslaget skriver opposisjonen at en enstemmig energi- og miljøkomité i 2004 ville gi en overgangsordning til alle kraftverk. Det ble også signalisert av daværende olje- og energiminister Einar Steensnæs. Den gang kunne man imidlertid ikke vite at den endelige avtalen med Sverige ville være helt teknologinøytral, fullt og helt uten begrensninger for vannkraft, som historisk sett er lønnsomt i Norge. Nå vet vi det, og da er det naturlig, som statsråden skriver i sitt svar til komiteen, at det foretas en helhetsvurdering og gjøres noen grensdragninger når en skal gjennomføre en slik overgangsordning.

Ifølge Småkraftforeninga selv utgjør en eventuell støtte til de aktuelle 130 kraftverkene denne saken gjelder, om lag 1,2 mrd. kr. Og selv om det for enkelte nok føles urettferdig, er det viktig å huske at dette ville betydd 1,2 mrd. kr mindre til vind- og bioprosjekter og andre prosjekter med et kanskje enda større støttebehov.

Til slutt vil jeg gjerne gjenta perspektivet jeg var inne på i diskusjonen under forrige sak: at vi alltid bør søke en så god energisparingspolitikk som mulig. Derfor mener mange aktører at et godt supplement til den kommende ordningen med grønne sertifikater, som vi diskuterer mye på Stortinget, er såkalte hvite sertifikater, som er en tilsvarende incentivordning for sparing av energi. Dette er noe jeg håper både regjeringen, statsråden og Stortinget følger godt opp framover mot innføringen av det grønne sertifikatmarkedet.

Jeg trekker dette opp fordi det er viktig å advare mot den oppfatningen at enhver kraftutbygging i klimapolitikens navn er ønskelig og av det gode. Mange andre miljøhensyn spiller også inn. Det må vi aldri glemme når vi diskuterer det som jo er betydelige naturinngrep, og som selvfølgelig har en kostnad.

Erling Sande (Sp) [13:21:35] (leiar i komiteen): For Senterpartiet er arbeidet for å leggje til rette for fornybar energi sentralt. Verda står overfor store klima- og energifordringar i åra som kjem, og Noreg har store ressursar innafor fornybar energi i form av vatn, vind og bio. Vi treng å gå frå det fossile energisamfunnet til det fornybare, og Noreg har gode føresetnader for å bidra til denne overgangen. Å utnytte meir av dei fornybare ressursane til å skape fornybar energi vil ikkje berre vere rett miljøpolitikk, det vil også skape verdiar, aktivitet, arbeidsplassar og kunnskap rundt om i landet.

Av og til er det riktig å gå lenger enn det marknaden åleine legg til rette for, for å stimulere til ny teknologi eller for å fremme miljøvennleg produksjon. Ordningar som kan stimulere til å fremme fornybar energi-sektoren, er difor viktige for regjeringa og for Senterpartiet.

På denne bakgrunnen var det særskilt viktig for Senterpartiet å få på plass ein grøn sertifikatmarknad. Og det

var særst gledeleg då statsråden i september kunngjorde at han var blitt samd med Sverige om ei intensjonsavtale for ein slik marknad frå 1. januar 2012. I marknaden skal all fornybar energi inngå. Det er fyrste gong to land har blitt samde om prinsippa for ein felles sertifikatmarknad på denne måten.

Samtidig blei det presentert ei overgangsordning der ein viste til at alle nye kraftverk med byggjearbeid etter den dato den avtala blei inngått, ville inngå i sertifikatmarknaden frå 2012, med dei resterande av dei totalt 15 åra som er rekna inn i ordninga med sertifikata. I tillegg blei det gjort klart at ordninga får tilbakeverkande kraft for alle kraftverk som har ein effekt på inntil 1 MW.

For Senterpartiet har dette vore ei utfordrande sak. Vi har både i denne salen og utanfor heile tida gjort det klart at vi hadde ynskt at overgangsordninga hadde fanna breiare enn slik ho blei presentert av regjeringa etter ei heilskapsvurdering. Vi er nøgde med utforminga av overgangsordninga når det gjeld dei fornybar kraft-verka som blir bygde i perioden frå hausten 2009 og fram til sertifikatmarknaden tek til å gjelde, men vi hadde ynskt fleire av dei små vasskraftverka inn i den delen av overgangsordninga som gjeld for småkraftverk med byggjearbeid etter 1. januar 2004.

Samtidig er det verdt å leggje merke til at det opposisjonen foreslår i Stortinget i dag, er å leggje alle vasskraftverk bygde i perioden 2004–2009 inn i overgangsordninga. Dette vil innlemme fleire enn dei småkraftverka som det har vore snakk om i den offentlege debatten, og gje ei større overgangsordning enn det Senterpartiet har arbeidd for.

Grøne sertifikat og overgangsordningar har vore mellom dei tydelegaste krava frå bransjen dei siste åra. Det var difor svært viktig å få til intensjonsavtale med svenskane om ein felles sertifikatmarknad og få til overgangsordningar. Samtidig er det lett å forstå at nokre av dei som har bygt ut småkraft, er frustrerte over at ein ikkje får den same lønsemda i prosjekta som ein hadde fått dersom ein hadde kome med i ei slik overgangsordning.

Sjølv om det før hausten 2009 aldri blei presentert noka konkret overgangsordning, blei det gjeve politiske signal om at ei slik overgangsordning ville kome. Desse signala var ikkje avgrensa til kraftverk under 1 MW. Andre storleikar har også vore tematiserte i denne salen. Eit eksempel er den feed-in-ordninga som var aktuell då sertifikatmarknaden for nokre år sidan blei sett på vent, som signaliserte at kraftverk opptil 3 MW var aktuelle med omsyn til å kome inn under ordninga.

For eit lite parti i regjering er det ofte ei utfordring at ein ikkje fullt ut når fram med sine løysingar. For Senterpartiet var det viktig å få på plass sertifikatavtale og overgangsordning. Det er vi glade for å ha bidrege til – i lag med dei andre regjeringspartia. Så må vi innrømme at vi ikkje har nådd heilt fram med den utforminga av overgangsordninga som dreier seg om åra frå 2004 og fram til 2009 og kraftverka som er bygde i den perioden.

Småkraftnæringa er ei viktig næring for å realisere ny fornybar og klimavenleg energi, verdiskaping og kunnskap rundt om i bygdene våre. Senterpartiet vil halde fram

med arbeidet for å sikre denne næringa vilkår for vidare satsing.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:26:28]: Den saken Stortinget diskuterer i dag, er ein viktig sak. Småkraftutbygging dreier seg om utbygging av fornybar energi, som landet vårt trenger. Småkraftutbygging dreier seg om god miljøpolitikk. Vi skal over til lavutslippssamfunnet. Da trenger vi mer ren energi.

Småkraftutbygging dreier seg om god distriktspolitikk, om utvikling av heile landet vårt. Småkraft er ein motor i mange av distriktene våre. Småkraft dreier seg om ein leverandørindustri som nå er bygd opp, og som vi ikkje hadde for noen år sidan. Småkraftutbygging dreier seg i saken her i dag om oss politikere, om vårt eget renommé, om vi står ved de ordene, det løftet, vi ga, om vi står ved den politikken som gir forutsigbare rammebetingelser.

Når ein statsråd får signaler fra ein bransje om at bransjen kan stanse opp fordi det er usikkerhet ved det systemet man tenker seg i framtiden – hvis ren energiutbygging er viktig, hvis det er viktig å utvikle distriktene våre, hvis det er viktig å være med i klimakampen – da tar man grep. Det gjorde olje- og energiminister Einar Steensnæs. I frykt for at utbyggingen av småkraftverk ville stanse opp, med tanke på det grønne sertifikatmarkedet, som da ikkje var på plass, ga man noen løfter. Man ga et løfte om at man skulle sette en dato for bygging. Dette er også bekreftet av regjeringen, gjennom St.meld. nr. 11 for 2006–2007, og også gjennom olje- og energiminister Odd Roger Enokssens bidrag til dette.

Jeg skjønner at det er mange småkraftverkutbyggere som er skuffet over stortingssalen i dag, men som også har vært skuffet de siste månedene. Det er ikkje lett å skjønne hvorfor en går bort fra løfter, bort fra politikk vedtatt her i huset.

Da jeg i november måned, etter at pressemeldingen var blitt sendt ut, stilte spørsmål til dagens olje- og energiminister, Terje Riis-Johansen, fikk jeg til svar:

«Det ble ikkje presisert hvilke anlegg som skulle være sertifikatberettiget.»

Nei, det trengte man ikkje å presisere, for man tenkte at dette skulle gjelde alle anlegg, at alle de 150–160 anleggene som var bygd, skulle komme innunder ordningen. Vi vet i dag at det bare er 35 anlegg som kommer med, fordi man har endret de løftene som ble gitt.

Det spørsmålet jeg sitter igjen med etter å ha hørt representantene Per Rune Henriksen, Erling Sande og Snorre Serigstad Valen, dreier seg om dette: Per Rune Henriksen skjønner at man er skuffet over at man ikkje fikk støtte – han har forståelse for det – men sier at man legger vekt på ein helhetlig vurdering. Representanten Sande sier at man ikkje nådde helt fram – selv om man sitter i regjering – og at det var svært viktig for Senterpartiet å få på plass grønne sertifikater. Men jeg må nok minne representanten Sande på at da Åslaug Haga som olje- og energiminister i desember 2007 tok opp igjen forhandlingene med Sverige, sa hun at hun hadde to begrunnelser for dette: at Europa trengte energi, som var utfordringen, og at dette var et krav fra opposisjonen i klimaforli-

ket. Så Senterpartiets egeninteresse var vel ikke det hun brukte.

Når jeg hører representanten Snorre Valen si at han også har forståelse for at dette kan oppleves urettferdig, men at man trenger å gjøre noen grensedragninger, er mitt spørsmål: Må det gjøres noen grensedragninger? Hvem har sagt det? Når har man sagt det, bortsett fra i Soria Moria erklæringen?

Borghild Tenden (V) [13:31:43]: Saken om grønne sertifikater minner meg dessverre altfor mye om biodieselsaken. De rød-grønne sier én ting og følger ikke opp det de har lovet. Det er synd for miljøet, det er synd for de gründerne som har stolt på regjeringspartiene og skapt miljøvennlige arbeidsplasser, og det føyer seg inn i rekken av saker som kan skape politikerforakt.

Venstre har vært pådriver for grønne sertifikater siden Bondevik II-regjeringen. Venstres Gunnar Kvassheim tok opp saken gjentatte ganger da han var leder av energi- og miljøkomiteen i forrige periode. Det er et bredt politisk ønske om å bygge ut mer fornybar energiproduksjon i Norge, som saksordføreren sa. I Stortinget har det også vært bred enighet om en ordning med grønne sertifikater. Ordningen med grønne sertifikater vil være et godt tiltak for å stimulere til en slik satsing.

En rekke enkeltpersoner og bedrifter har gjort store investeringer og tatt betydelig økonomisk risiko for å bygge ut fornybar energi, nettopp fordi det var et ønske fra et samlet storting. Dessverre premierer regjeringens overgangsordninger ikke foregangsmenn, entreprenørskap og utvikling.

Jeg har fått mange mailer og telefoner med spørsmål om jeg ikke kan prøve å få snudd Senterpartiet i denne saken, slik at de kan holde det de opprinnelig lovet. Jeg har sagt jeg skal prøve, men at jeg ikke kan forskuttere noe. Så herved utfører jeg oppdraget mitt ved å be iallfall noen fra Senterpartiet om å snu i denne viktige saken for en rekke gründerne – primært gårdbrukere – som har turt å satse på kraftutbygging i den tro at politikerne holder sine løfter, og som ifølge informasjonen jeg har fått, sitter igjen med store tap som går på bekostning av evnen til å skape en annen næring, noe de oppfatter som svært urettferdig.

Avslutningsvis: Venstre sitter dessverre ikke i energi- og miljøkomiteen, men vi er medforslagsstillere til dette representantforslaget og stemmer følgelig for forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:34:16]: Elsertifikatene vil bli et effektivt og kraftig virkemiddel for å øke utbyggingen av fornybar energi i Norge framover. I overenskomsten med Sverige om prinsippene for det videre samarbeidet, som jeg undertegnet 7. september 2009, er de viktigste prinsippene for det felles sertifikatmarkedet lagt. Vi har etter det hatt en svært god prosess i forhold til å fylle på med det mer tekniske rundt det.

Jeg hører at representanten Lødemel kalte dette et «valgkampstunt». Jeg må sterkt ta avstand fra den uttalelsen. For meg var dette mye mer alvorlig enn det. Jeg oppfatter det jeg gjorde i Sverige, som en milepæl for forny-

barsatsingen i Norge. Jeg tror det kommer til å bli stående i ettertid som noen av de viktige grepene for å sikre stabilitet innenfor produksjon av fornybar energi. Jeg konstaterer at vi har ulikt syn på det, men for meg var dette en svært alvorlig og positiv hendelse, som vi ble enige om.

De sentrale spørsmålene som aldri ble avklart – jeg gjentar, aldri ble avklart – i de forrige diskusjonene med Sverige, kom på plass gjennom de forhandlingene vi nå har hatt. Vi avklarer det norske ambisjonsnivået, og vi slår fast prinsippet om teknologinøytralitet. Vi har klaggjort at det felles markedet skal være på plass 1. januar 2012. Det er første gang to land har blitt enige om prinsippene for et elsertifikatmarked. Jeg konstaterer at innenfor EU-systemet og jobbingen med fornybardirektivet har det vært betydelig interesse og engasjement med tanke på den avtalen som Norge og Sverige har gjort. Det viser også noe av dynamikken i den prosessen som går.

Overenskomsten er utformet slik at den handler om framtidig produksjon. Den har ikke kommet på plass for isolert sett å gi støtte til produksjon av kraft, men for å bruke markedsmekanismene til å sikre økt tilgang av fornybar energi. Småkraft vil sammen med all annen fornybar energi bli mer lønnsomt. Når vi i tillegg nå bruker dobbelt så mye ressurser på å konsesjonsbehandle anlegg som det vi tidligere har gjort, og mange nye småkraftprosjekter har fått konsesjon, ligger det godt til rette for økt utbygging innenfor dette området framover.

Det kom fram forventninger om en overgangsordning etter at overenskomsten mellom Norge og Sverige kom på plass. Det var viktig å sikre utbygging av fornybar kraft også fram til det felles elsertifikatmarkedet med Sverige blir etablert. Det var nødvendig å avklare overgangsordningen raskt for å sikre denne aktiviteten. Vi ga klare signaler i regjeringsplattformen av 7. oktober 2009, og jeg presenterte deretter overgangsordningen 26. november samme høst.

Overgangsordningen skal gjelde fram til et felles elsertifikatmarked med Sverige er oppe og går i 2012. Ordningen omfatter alle kraftverk som produserer fornybar kraft med byggestart etter 7. september 2009. I tillegg omfattes alle mikro- og minikraftverk med byggestart etter 1. januar 2004.

I representantforslaget som er oppe til debatt i dag, foreslås det at

«alle anlegg med byggestart fra og med 1. januar 2004, og som kvalifiserer for grønne sertifikater fra 2012, inkluderes i denne overgangsordningen».

Det henvises til ulike prosesser, forslag og drøftinger fra forrige gang det var på tale å etablere et elsertifikatmarked.

Overgangsordningen som regjeringa har landet på, gir en klar beskrivelse av hvilke anlegg som er omfattet. Det er nytt. Bondevik-regjeringa presiserte aldri fullt ut hvilke anlegg som skulle omfattes, verken av overgangsordning eller av sertifikatmarked. Det var drøftinger, og det ble gitt signaler, men det ble aldri avklart. Uttalelser om hvem som blir sertifikatberettigede og hvem som skal omfattes av en overgangsordning i perioden etter det, har vært gjenstand for diskusjon.

Løsningen for overgangsordningen ble valgt etter en samlet helhetsvurdering. Det var nødvendig å foreta en grensedragnings bl.a. som følge av at all ny fornybar energi-produksjon blir med i elsertifikatsystemet. Denne grensen ble etter en totalavveining satt til vannkraftverk med installert effekt inntil 1 MW, lik alle mikro- og minikraftverk. Jeg mener sånn sett at vi har oppnådd svært mye ved at sertifikatordningen har kommet på plass. Jeg er opptatt av å få sertifikatmarkedet til å fungere fra 1. januar 2012. Jeg er ivrig etter å få bygd ut enda mer fornybar energi, og jeg mener at det grønne elsertifikatmarkedet vil være et av de aller viktigste bidragene for å få gjennomført det.

Presidenten: Det blir anledning til replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:39:26]: Regjeringspartiene forsøker å frikoble overgangsordningen fra de løftene som ble gitt i 2004, for dermed å si at avgrensingen kan være slik som regjeringen selv mener den skal være. Ved å innføre en overgangsordning som skal gjelde for kraftverk fra 1. januar 2004, erkjenner de i realiteten at et løfte har blitt gitt. Da er spørsmålet hva løftet var. Løftet fra Steensnæs var følgende:

«Sertifikatberettigede anlegg for elektrisitetsproduksjon med byggestart etter 1. januar 2004 vil ha en mulighet til å delta i et system for grønne sertifikater, selv om et slikt system måtte bli etablert etter dette tidspunktet.»

Systemet ble åpenbart etablert etter 1. januar 2004 – om det er det ingen tvil. Spørsmålet er: Hvor i dette løftet klarer statsråden å fortolke seg fram til at det skal være en avgrensing utover at de er sertifikatberettigede? Småkraftverk over 1 MW er sertifikatberettigede etter 2012. Hva er begrunnelsen, utover at man ikke ønsker det fra regjeringen, i forhold til løftet om at de ikke skal utelates i overgangsordningen?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:40:34]: Jeg er veldig enig med representanten Solvik-Olsen, som tar opp problemstillingen knyttet til at det her dreier seg om to prosesser, og sånn sett er det ikke mulig å se det som én lang prosess. Jeg synes at det egentlig kan være greit å sitere noen setninger, hva representanten Solvik-Olsen sjøl har sagt rundt nettopp dette. I brev til meg 3. oktober 2008 skriver representanten:

«Soria Moria-erklæringen innrømmer ikke grønne sertifikater til småkraftverk.»

Det var påstanden fra representanten Solvik-Olsen.

Den 1. juli 2008 skrives det fra samme hold:

«Kan man ved det forstå statsråden slik at han vil jobbe for at småkraftverk inkluderes i et grønt sertifikatsystem?»

Svaret på det var selvsagt ja, men igjen – oppstart av en ny prosess.

Representanten Tord Lien skriver i et spørsmål til meg den 23. oktober 2008:

«Soria Moria-erklæringens politikk for småkraftverk tilsier at de ikke får delta i et sertifikatmarked, samt at stor vannkraft er utelukket.»

Bjørn Lødemel (H) [13:41:56]: Eg òg ser fram til å få sjå det endelege resultatet av forhandlingane med svenskanane om grønne sertifikat, for det er eit viktig tiltak. Det er eg fullstendig einig med statsråden i.

Elles har denne debatten heilt klart synt at vi står overfor eit gedigent løftbrot. Det er ca. 160 småkraftverk som gjennom uttale og behandling i Stortinget har fått klare signal om at dei vil kome inn på den grønne sertifikatordninga. Nationen viste til at distrikta blir rana for 1,2 mrd. kr.

Det blir også hevdet at det er for dyrt å få alle med. Då er mitt spørsmål til statsråden: Kva er hovudgrunnen til å utelate dei 160 småkraftverka, som etter mitt syn har rett til å vere med i overgangsordninga? Kva er hovudgrunnen til å utelate desse?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:42:49]: Svaret på det er ikke noe annet enn det jeg sa i mitt innlegg, og som er det samme her som på relativt mange områder innenfor politikken, at det blir en avveining, en helhetsvurdering som blir gjort om avgrensning, f.eks. hvor langt en skal gå når det gjelder ulike støtteordninger.

Når det gjelder tallet, 1,2 mrd. kr, skal ikke jeg si at det er feil, men jeg tror det er viktig å ha med seg en premis her, og det er at hva sertifikatmarkedet vil bety av gevinst for dem som er innenfor, er helt avhengig av hvordan elprismarkedet utvikler seg framover. Hvis en vil se en utvikling som følge av karbonpriser, som følge av klimautfordringer som bidrar til at prisen på strøm i markedet går betydelig opp, vil verdien av sertifikatene bli desto mindre.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:43:47]: Statsråden var inne på at Bondevik-regjeringen ikke hadde noen avklaring av overgangsordningene. Det henger sammen med at forhandlingene med Sverige ikke var avklart og ferdige. De ble avsluttet i februar 2006 ved statsminister Jens Stoltenberg og daværende olje- og energiminister Odd Roger Enoksen.

Jeg ønsker å få mer forståelse av regjeringens politikk. Derfor bruker jeg saksordfører Per-Rune Henriksens formulering om at det ligger en helhetsvurdering til grunn. Man skjønner utbyggernes skuffelse, men det ligger en helhetsvurdering i bunnen.

Representanten Snorre Serigstad Valen har også forståelse for at det kan oppleves som urettferdig. Representanten Erling Sande sier at Senterpartiet ikke har nådd helt fram.

Etter å ha lyttet nøye til statsrådets innlegg for å prøve å skjønne helhetstankegangen, ber jeg likevel statsråden kort fortelle hva regjeringens helhetlige politikk når det gjelder denne overgangsordningen, egentlig går ut på.

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:44:52]: Spørsmålet er vel til forveksling ganske likt det den forrige representant tok opp, og som jeg svarte på.

Når det gjelder det at det er skuffelse hos bedrifter og enkeltpersoner som ikke kom inn under sertifikatmarkedet, har jeg den fulle forståelse for det, på samme måte som jeg har full forståelse for at vindkraftprodusenter som

søkte om støtte tidlig i fasen, og som fikk relativt lite tilskudd i forhold til hva som Enova nå gir av tilskudd per kWh, angrer på at de ikke ventet med å søke til tilskuddet ble satt høyere, fordi en så det var nødvendig for å få nok vindkraft inn i markedet.

Det er helt åpenbart at når man setter en grense, vil det være skuffelse hos dem som ser at det ville være mer lønnsomt å være på den andre siden av grensen enn det de sjøl er. Det har jeg ingen problem med å forstå, og det er utfordringen når vi lager nye ordninger. Det kan også være andre sider i politikken, i samfunnslivet, hvor ordninger lages, der en i ettertid ser at det kunne være mer hensiktsmessig å være på den ene siden enn på den andre siden av en grense.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:46:05]: Statsrådets forrige svar til meg viser hvor dårlig sak regjeringen har, for ved å sitere meg fra 2008 bekrefter statsråden bl.a. at Fremskrittspartiet hele veien har kritisert regjeringen for å bryte løftet om at småkraftverk skal få være med i den grønne sertifikatorordningen, eller i grønt støttesystem. Det var jo den generelle støtteordningen kritikken min da gikk på. I etterkant av disse sitatene har jo regjeringen snudd i sin politikk og sagt at småkraftverk skal få være med i en sertifikatorordning. Ergo: Jeg oppfatter det som en seier for det jeg har kjempet for hele tiden.

Denne debatten handler om overgangsordningen, altså konsekvensen av at den endelige ordningen tar inn småkraftverk. Men overgangsordningen bryter løftet og tar likevel ikke med småkraftverk, fordi løftet fra en samlet komité på Stortinget i 2004, fra statsråd Steensnæs var veldig tydelig: Alt som ender opp i den endelige ordningen, skal få være med i overgangsordningen. Vil statsråden i hvert fall være mann nok til å innrømme at han bryter løftet som komiteen, Stortinget og hans egen regjering tidligere har gitt, om at alle skal få være med i overgangsordningen som er med i ... (presidenten klubber).

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:47:16]: Grunnen til at jeg siterte fra representanten Ketil Solvik-Olsens og representanten Tord Liens brev stilet til meg i 2008 var – og er – at det på en veldig god måte viser at vi her snakker om to ulike prosesser, også et annet innhold. Nå får vi aldri noe eksakt svar på hvor den forrige prosessen ville endt, for den kom egentlig aldri i gang. Men det er helt åpenbart at en ordning med teknologinøytralitet som vi nå har fått fram, som gjør at ikke bare kraftverk på 6,7, 8 MW er inne i ordningen, men at de aller største norske kraftverkene også er inne, er noe helt annet enn hva som er omtalt i ulike dokumenter undervegs, og hva en etter all sannsynlighet så for seg ble landinga ved forrige korsveg.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:48:26]: I Kvinesdal kommune er det bygget flere småkraftverk siden 2004, og også før. Utbyggerne beskylder regjeringen for løftebrudd om grønne sertifikater i forhold til anlegg bygget i 2004 og fram til 7. september 2009. Arbeiderpartiordfører Odd Omland går høyt ut på banen i avisen Agder 31. mai. Der sier Omland:

«Det er riktig at alle småkraftverk som ble bygget etter 2004 skulle få være med på ordningen med grønne sertifikater.»

Omland peker videre på at han vil ta dette opp med stortingspolitikkerne fra Arbeiderpartiet.

Spørsmålet til statsråden blir da: Er det usant – eller, som vi i ikke-parlamentarisk sammenheng nok ville kalle løgn – det ordfører Omland uttaler? Jeg vil be om et kort svar fra statsråden. Er svaret ja eller nei?

Statsråd Terje Riis-Johansen [13:49:21]: Svaret på det kan være særdeles kort, for det er jo det samme spørsmålet som er stilt ved flere ulike anledninger her i replikkordvekslingen, og jeg viser til de svarene jeg der ga.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Henning Skumsvoll (FrP) [13:50:01]: I mars i år deltok jeg på Småkraftdagene i Haugesund. Der fikk jeg god kontakt med mange av deltakerne. Men det varte ikke lenge før de jeg snakket med, gjorde det klart at man ikke kunne stole på den nåværende regjeringen i energispørsmål. Den enstemmige innstillingen fra energi- og miljøkomiteen om at alle investeringer i småkraftverk bygget etter 1. januar 2004 og som kvalifiserte til grønne sertifikater, skulle få tilskudd så snart ordningen var innført, var nå helt glemt av regjeringspartiene. I debatten på Småkraftdagene tok flere opp dette løftebruddet fra regjeringspartiene om ikke å gi tilskudd til småkraftverk over 1 MW. Statssekretær Sigrud Hjørnegård forsvarte naturligvis regjeringens holdning. Statssekretærens uttalelse kunne oppfattes slik at en av hovedårsakene var vanskeligheten med å sortere ut dem som allerede hadde bygget anlegg, og derfor burde ha fått tilskudd.

Jeg stilte i mai i år et skriftlig spørsmål til statsråd Terje Riis-Johansen angående småkraftutbyggerne i Kvinnherad kommune som hadde henvendt seg til meg. I kommunen er det bygget ut småkraft på til sammen ca. 120 GWh. Med en svensk tilskuddsordning på 20 øre/kWh ville dette tilskuddet blitt 24 mill. kr. En del av dette beløpet ville ha tilfalt kommunen som skatt, en kommune som har dårlig økonomi.

Spørsmålet mitt til statsråden var om han var bekvem med at det ikke blir gitt tilskudd til fornybar energi bygget i perioden 1. januar 2004–7. september 2009. I svaret skriver statsråden at overgangsordningen ble etablert av Bondevik-regjeringen i 2003 for å sikre fortsatt utbygging av fornybar kraft fram til etableringen av et felles sertifikatmarked med Sverige. I svaret fra statsråden er det uteglemt at alle dagens regjeringspartier i merknaden støttet denne etableringen. Statsråden skriver videre:

«Regjeringens opplegg for overgangsordningen er basert på en helhetsvurdering og det var viktig å skjære gjennom vanskelige grensdragninger og avklare ordningen framover.»

Det er umulig for meg å forstå at det er flere vanskelih-

ge grensedragninger om hvorvidt effekten på småkraftanleggene er over 1 MW eller om de er under. Jeg ber derfor statsråden om å forklare hva helhetsvurderingen går ut på, og hvorfor det er vanskelige grensedragninger for tilskudd til anlegg med effekt over 1 MW, når slikt ikke er tilfellet dersom effekten er mindre enn 1 MW.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [13:53:04]: En enstemmig komité viser til at det «i lys av klimautfordringene er viktig med en målrettet og god satsing når det gjelder etablering av nye småkraftverk».

Dette høres lovende ut, ettersom det handler om økt satsing på fornybar energi – og da spesielt vannkraft, som er den reneste og billigste energien vi kan produsere. Økt satsing på vannkraft er både miljøvennlig og fremtidsrettet.

Samtidig må det være lov å påpeke at det er på høy tid at noe skjer, sju år etter at de rød-grønne tok over det arbeidet som Høyre og Bondevik II igangsatte med å få på plass grønne sertifikater og dermed også mer ny fornybar energi – sju år fra de tok over og til dette virkelig kommer i gang.

Det tragiske med denne saken er at alle de som valgte å satse, og som tok stor økonomisk risiko med byggestart allerede i årene 2004–2009, nå straffes ved at regjeringspartiene bruker sitt flertall til å avvise forslaget fra opposisjonen, som ber om at anlegg med byggestart fra januar 2004, og som kvalifiserer for grønne sertifikater fra 2012, må kunne inkluderes i overgangsordningen.

Her snakker vi om bønder og grunneiere i distriktene som har gjort store investeringer og tatt opp lån i god tro, fordi de gjorde nettopp det et samlet storting ba dem om. Til tross for det avviser nå regjeringen forslaget fra opposisjonen.

Med dette har regjeringen lurt 1 500 bønder og grunneiere landet rundt og påført dem et årlig tap på 400 mill. kr, ved å unnlate å følge opp egne løfter fra vedtak i Stortinget, i valgkampen og i Soria Moria.

Regjeringen svikter bønder og grunneiere, eiere av 150–160 småkraftverk som alle ønsket å bidra til å skaffe landet mer ren fornybar energi, og som var forespeilet at dette ville komme inn under den grønne sertifikatordningen.

Løftebruddet fra regjeringen føyer seg inn i rekken av flere løftebrudd, som f.eks. i biodieselsaken.

Den 6. april leste vi i Sunnmørsposten – og jeg siterer lederen i Småkraftforeninga i Norge, Trond Ryslett:

«Vi vart lurte trill rundt.»

Avisen Nationen hadde den 4. mai følgende to sitater fra Senterpartiets lokallagsleder i Norddal kommune på Sunnmøre, Egil Berge:

«Regjeringen holder ikke fast på noe av det de lover når de skriver Soria Moria eller holder valgtaler.»

Og:

«Jeg vet ikke hvem som tør å påstå at denne regjeringen fører en miljøvennlig politikk.»

Berge uttalte også i dagens utgave av Sunnmørsposten følgende:

«Regjeringen bruker 7 milliarder til å verne regn-

skog, men de sier det er for dyrt å støtte egen produksjon av fornybar kraft. Forstå det den som vil.»

Jeg forstår frustrasjonen til Senterpartiets egne tillitsvalgte (presidenten klubber), og jeg håper regjeringen besinner seg og tar ansvar i denne saken. Det vil rette opp mistilliten til regjeringen (presidenten klubber igjen), og det vil bidra til mer ren fornybar ...

Presidenten: Taletiden er omme!

Oskar Jarle Grimstad (FrP) [13:56:38]: Staten må vere ein påliteleg og stabil medspelar og må vere villig til å bere delar av den økonomiske risikoen når ei bestemt utvikling er ønskt. Slik er det dessverre ikkje i denne saka, og mange føler seg lurte opp i stry av storting og regjering.

Denne saka bidreg på same måte som biodieselsaka til å redusere tilliten mellom myndigheiter og investorar, spesielt innan grøn teknologi. Denne tilliten har lege til grunn når mange enkeltpersonar og bedrifter har investert i småkraftverk etter 2004, og mange har stolt på at haldninga til eit samrøystes storting ville bli følgt. I staden ser vi no at den raud-grøne regjeringa spring frå sitt ansvar, og ei rekkje enkeltpersonar og bedrifter som har gjort store investeringar og teke betydeleg økonomisk risiko for å byggje ut fornybar energi, har med andre ord gjort det eit samla storting bad dei om. Dei som satsa og tok mest risiko, blei straffa. Og regjeringas overgangsordning premierer ikkje føregangsmenn, entreprenørskap eller utvikling, men atterhald og dei som sit på gjerdet. Framstegspartiet meiner dette er svært uheldig, jf. dåverande olje- og energiminister Einar Steensnæs, som uttalte:

«Jeg vil understreke at de som bygger ut kraftproduksjon nå ikke skal tape på det ved en innføring av et marked for grønne sertifikater.»

Klarare kan det ikkje seiast; det la føringar for at svært mange satsa på denne grønne teknologien.

I tillegg uttalte ein samla energi- og miljøkomité at alle som investerer i teknologiar som blir tilkjende grønne sertifikat, skal få vere med i overgangsordninga, og ingen antyda nokon avgrensingar. Dette er å halde ein heil bransje for narr.

Dåverande statssekretær Guri Størvold i Olje- og energidepartementet sa m.a. til senterpartimedlem Egil Berge vedrørende småkraft og grønne sertifikat at du skal «kjenne deg trygg på at partiet ditt fortsatt er til å stole på».

Senterpartiet, spesielt, står igjen fullstendig frårova alt truverde i denne saka, som naturlegvis er viktig for distrikta, samtidig som vi politikarar har fått eit svekt omdømme.

Dette blir òg understreka av alle dei småkraftverka det gjeld. Dei karakteriserer det som eit løftebrot at dei raud-grøne partia stemmer ned dette forslaget frå opposisjonen. Av dei 185 kraftverka som er bygde etter 2004, er det med regjeringa sitt opplegg berre 35 som får vere med på sertifikatmarknaden. Og for dei som har investert i småkraftverk, i trua på at dei ville få vere med i denne støtteordninga, er dette svært alvorleg. Dette er grunneigarar i distrikta som har gjort store investeringar og teke opp store lån, i trua på at politika-

rane er til å stole på. Det har dei ikkje vore i denne saka.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:59:58]: En ekte mann står ved sine løfter, selv når det koster. En halv mann bryter sine løfter, men innrømmer det i alle fall. Det finnes ikke et parlamentarisk uttrykk om en mann som bryter sine løfter, bryter regjeringens løfter og etterpå benekter det. Løftet var at overgangsordningen skulle inkludere de samme kraftverk som i det endelige systemet. Det var det prinsipielle løftet som ble avgitt.

Statsråden prøver å unnsnippe med å vise til gamle spørsmål fra meg og mine kolleger, der vi har kritisert regjeringen for å ønske å ha en endelig ordening som ikke har med alle småkraftverk, fordi regjeringen i Soria Moria-erklæringen ekskluderte småkraftverk fra det grønne sertifikatmarkedet. Der var det en politisk uenighet mellom regjeringen og Fremskrittspartiet i forrige periode om hvor det endelige nivået skulle ligge. Det er det ingen tvil om. Nettopp derfor prøvde vi å presse regjeringen til å heve dette nivået. Vi visste at det ville være en fornuftig energipolitikk, og det ville kanskje parkere SVs motstand mot småkraftverk.

Men det at vi er politisk uenige om hvor nivået for det endelige systemet skal ligge, endrer ikke det faktum at det prinsipielle løftet som ligger til grunn, skal tas vare på. Hadde regjeringen stått fast på Soria Moria I-erklæringen og sagt: Den endelige ordningen blir på 1 MW, og da skal overgangsordningen også være på 1 MW. Da hadde jeg respektert det. Jeg hadde sannsynligvis vært ganske sur fordi nivået hadde ligget så lavt, men det handler om politikk. Det å stå inne for et løfte som er gitt, handler om noe helt annet. Det handler om ære, om å være troverdig og å kunne inngi tillit. Den hederligheten som politikere skal ha, som ikke minst regjeringen skal ha, også når et enstemmig storting sier det, ser vi ikke i denne saken. En prøver nå med vikarierende argument å late som om det ikke er en sammenheng mellom det løftet som ble gitt, og det saken handler om.

Denne saken handler om at en i 2003 så at pratet i Stortinget om å få til et grønt sertifikatmarked gjorde at småkraftprodusenter – spesielt småkraftprodusenter – la sine prosjekt på is i påvente av systemet. Nettopp fordi dette handler om småkraftprodusenter – jeg håper at Snorre Serigstad Valen lytter – gikk daværende statsråd Steensnæs ut med det løftet. Det var direkte myntet på småkraftprodusentene. Derfor er det så viktig at vi også ivaretar løftet når småkraftprodusentene har gjort det de ble forespeilet: Invester nå, så skal dere få være med i ordningen når den kommer. Alternativt kunne vi sagt: Nei, inntil vi vet hva det blir, blir det ingen løfter om overgangsordninger heller. Hva hadde da resultatet blitt? Resultatet hadde blitt at de fleste av småkraftprosjektene hadde blitt lagt på is. Vi hadde gått glipp av den strømmen de ville ha produsert fram til 2012. Det hadde ikke vært fornuftig energipolitikk. Men kostnaden fra 2012 hadde vært den samme som om vi hadde inkludert disse i overgangsordningen, for da ville prosjektene kommet.

Derfor er det ingen penger å spare på dette, og det er mye ære å tjene på å snu fra regjeringens side.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [14:03:24]: Jeg håper dette føles som en vond dag for regjeringen og for Senterpartiet, for det skal ikke være enkelt å gjøre det de gjør i dag.

I Adresseavisens leder på lørdag skriver de at i dag er det mange som har all grunn til å føle seg rundlurt.

«Mange bygdesamfunn rundt i landet har de siste årene satset på småkraftverk. Det har de gjort i trygg forvisning om at utbygging av fornybar energi er et prioritert politisk område. I dag er det mange som har all grunn til å føle seg rundlurt.»

Jeg synes den innledningen på Adresseavisens leder beskriver situasjonen ganske godt. «Rundlurt» er et dekkende og godt begrep i denne saken for alle dem i Distrikts-Norge som trodde på regjeringens løfter om at utbygging av fornybar energi er et prioritert politisk område. Det virker nesten som om Senterpartiets representanter i denne salen ikke tar situasjonen inn over seg, og ikke på noen som helst måte setter seg inn i hvordan dette oppleves for folk som føler dette på kroppen. Alle som har satset og investert, som trodde på regjeringens løfter – ikke minst de som trodde på Senterpartiet – føler seg sviktet, også nettopp fordi de vet at det er et flertall i Stortinget, det er et flertall i denne salen i dag når vi skal stemme i saken.

Mange av Senterpartiets velgere trodde at partiet var til å stole på. Dessverre viser Senterpartiet nok en gang at de ikke er det. Partiet oppfylder dessverre ikke løftene sine, og det ser vi gang på gang i denne salen. Senterpartiet bryter sine løfter når det gjelder kraftsituasjonen i Midt-Norge. Senterpartiet bryter sine løfter når det gjelder motorferdsel i utmark. Senterpartiet bryter sine løfter når det gjelder strandsoneproblematikken. Senterpartiet bryter sine løfter også i denne saken om grønne sertifikater.

Senterpartiet har hatt alle muligheter til å snu og å gjøre noe for å rette opp noe av den skaden som de påfører alle de grunneiere, alle de aksjonærene, som nå taper store verdier. Her snakker vi om partiets kjernevelgere, og partiet svikter sine kjerneområder. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det må føles ganske vondt for Senterpartiets representanter å behandle grunneiere i distriktet på denne måten. Her snakker vi om de menneskene som satser på næringsutvikling og bidrar til aktivitet i Distrikts-Norge. Dessverre kan vi ikke tolke signalene på annen måte enn at verdiskaping i distriktene ikke blir verdsatt.

Henning Skumsvoll (FrP) [14:06:49]: Jeg må ta opp litt av det som representanten Henriksen kom inn på, det at han hadde forståelse for at ordningen nå kunne føles urettferdig. Men det som skinte gjennom, var at skulle man gå inn på den ordningen som Småkraftforeninga ønsket for de anleggene som ble bygd fra 2004, ville det koste penger. Det er nok der problemet stikker dypest for sosialdemokratene. Det å tjene penger er jo ikke godt, så de vil

ikke gi noen støtte til dem som tjener penger, sa Henriksen. Men de kunne heller ikke gi støtte til dem som hadde anlegg som var dårlige. Det er jo en holdning som jeg må si er uforenlig med god folkeskikk, i forhold til hva man har lovet tidligere.

Så til representanten Serigstad Valen: Han hadde også forståelse for at folk følte seg snytt, men det måtte en grensedragnings til, og det er det samme som statsråden har sagt. Han fant det urettferdig at man kanskje skulle utbetale 1,2 mrd. kr for verk og anlegg bygd i perioden 2004–2009, for det ville gå på bekostning av dem som skulle investere i vindkraft og bio. Det virker som om representanten Serigstad Valen ikke skjønner at det gjelder vannkraft. Det er det vi har tilgjengelig i Norge. Det er det vi har mange muligheter til å bygge ut billig. Men vi må gå videre. Vi må droppe vannkraft nå, vi må gå til bio og vind – kanskje til og med havvind ville være bra. Så får i hvert fall vi forbrukere, som skal bruke den kraften, gode regninger.

Dette er klare løftebrudd fra politikerne. Det går ut over hele bransjen. Det gjelder ikke bare de rød-grønne. Det gjelder alle som sitter i denne salen. Innbyggerne i landet kan ikke lenger stole på oss. Politikerforakten øker kolossalt, og interessen for politikk blir stadig mindre. Jeg må si at for Senterpartiet, som er et distriktparti, må dette være en veldig vanskelig dag. Småkrafterne er stort sett bønder som bruker dette som et tilskudd til driften for å få levelige forhold ute i distriktene. Det burde Senterpartiet gå inn for og støtte fullt ut.

Bransjen har vist at den kan både produsere og bygge anlegg som er gode. Så er det opp til regjering og samfunn å bygge nett, slik at den strømmen som blir produsert, kan benyttes av innbyggerne i dette landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, se side 3647)

Sak nr. 5 [14:09:55]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll og Ketil Solvik-Olsen om norsk vannkraftpolitikk (Innst. 283 S (2009–2010), jf. Dokument 8:97 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tor-Arne Strøm (A) [14:11:14] (ordfører for saken): Denne regjeringen vil utvikle mer fornybar energi. Det skal ikke herske noen tvil om det. Jeg skal komme litt tilbake til det i mitt innlegg.

En bærekraftig utnyttelse av vannkraftressursene er et viktig ledd i denne satsingen. I lys av klimautfordringene vil opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, kombinert med skånsom utbygging av vassdrag, være et verdifullt bidrag. Jeg er overbevist om at det vil skje mye på vannkraftsektoren i årene som ligger framfor oss.

For Arbeiderpartiet og regjeringen er det resultatene som teller, og de gode løsningene. Én ting tror jeg denne salen kan være enig om, og det er at ting tar tid – sånn er det bare.

Statsråden har i sitt brev til Stortinget vedrørende denne saken på en god måte redegjort for regelverk og retningslinjer som gjelder på dette området. I tillegg er det gjennomført og igangsatt en rekke studier og prosjekter knyttet til opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk. Det arbeides svært godt på området for tiden.

Det vi opplever her i dag, er at opposisjonspartiene fortsetter med sin misnøyestrategi. De fortsetter med å si at denne regjeringen har kommet med det ene løftebruddet etter det andre. Men jeg tror ikke det stemmer helt. Det er en del ting som er gjennomført. Jeg skal til stor irritasjon for opposisjonen komme med en redegjørelse om de positive tingene som er gjort. Jeg synes kanskje det er viktig å dra fram det også, men det hører vi ingenting om. Jeg skal ta det punktvis. La meg også minne om det store temposkiftet innenfor fornybar energi som bl.a. ble gjort i 2005. Da skjønner jeg ikke, med min beste vilje, hvorfor ikke den borgerlige regjeringen – med Fremskrittspartiet som støtteparti – tok en del av disse grepene når det gjelder klimautfordringer, fornybar energi og en masse andre ting da de hadde muligheten til det. Det må noen forklare meg snart, for det har jeg ikke fått svar på.

Jeg skal illustrere med noen eksempler:

Vi har siden 2006 og fram til i dag satt av over 7 mrd. kr til satsing på fornybar energi gjennom Enova. Det kan vi kanskje være enige om.

Videre har vi opprettet et energifond som nå er oppe i 25 mrd. kr, der avkastningen går utelukkende til Enovas arbeid innenfor fornybar energi og energieffektivisering.

Regjeringen har gjennom en ny avtale med Enova forpliktet Enova til å levere energiresultater på 18 TWh fornybar energi og energieffektivisering fra 2002 til 2011. Og vi har en avtale om at de skal levere resultater på 40 TWh innen 2020.

I tillegg har vi styrket NVE betraktelig nettopp med tanke på utbyggingen av fornybar energi. Dette har ført til at konsesjonsbehandlingskapasiteten hos NVE omtrent er doblet sammenlignet med 2005.

Regjeringen har også inngått en intensjonsavtale med Sverige med tanke på etablering av et grønt sertifikatmarked fra januar 2012, som det er sagt flere ganger her.

I tillegg til det har vi fått på plass en havenergilov, som vil bli et viktig rammeverk for framtidig utbygging av fornybar energi til havs.

Jeg synes denne listen er ganske bra. Jeg kunne kanskje ha fortsatt litt, men tiden tillater vel ikke det. Dette er bare noen eksempler på det store taktskiftet i vår nasjonale energipolitikk innenfor fornybarområdet.

Det er en tid for planer og en tid for handling. Tiden for fagre ord, utredninger og planer er for lengst forbi. Vi trenger mer energi, ikke flere dokumenter og utredninger.

Jeg er veldig glad for at vi sitter i posisjon, at det er energiproduiserende partier som styrer dette landet, og at det som ligger til grunn for vår vannkraftpolitikk, er en omfattende konsesjonsbehandling, der konsesjonsmyndighetene foretar en avveining av fordeler og ulemper av et vannkrafttiltak gjennom helhetlige vurderinger. Vi skal fortsatt holde stø kurs i energispørsmålene. Men som jeg sa innledningsvis, så tar ting tid.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:16:28]: Jeg skulle nesten ha sagt at det mest troverdige i regjeringens energipolitikk er etternavnet til forrige taler.

Utgangspunktet for vårt forslag er bl.a. at statsministeren for noen år siden sa at «tiden for store vannkraftutbygginger er forbi». I løpet av det siste året har vise-statsminister Kristin Halvorsen sagt at først hadde Norge vannkraft, så hadde vi olje og gass, nå må vi komme oss videre til fornybar energi.

Det er en holdning til vannkraft som om det hørte fortiden til, men Fremskrittspartiet ønsker at det skal høre fremtiden til. Dette handler ikke om å ha en misnøyestrategi. Det handler om å ønske å få gode retningslinjer og gode rammevilkår for å utvikle vår viktigste bransje innenfor kraftforsyningen.

Egentlig burde dette vært en del av en helhetlig energimelding. Den har ikke kommet fra regjeringen, og den er heller ikke blitt varslet. I og med at forrige taler sa at tiden ikke er inne for å lage store dokumenter, oppfatter jeg nesten at det betyr at regjeringen også må skrinlegge sin oljemelding – hvis ikke henger ikke den type retorikk sammen. Det kan ikke være slik at det er behov for en oljemelding, men det er ikke behov for å ha forutsigbarhet og stortingsmeldinger på vannkraft- og energisiden. Så det er et vikarierende argument, for oljemeldingen regner jeg med at de vil framlegge.

Det som er poenget vårt, er jo at vi ønsker et politisk strategidokument, vedtatt i Stortinget, som legger de langsiktige føringene for vår viktigste kraftbransje. Det vi har sett under denne regjeringen, er at det er blitt bygd ut vannkraft. Det er det ingen som nekter for. Spørsmålet er om vi kunne ha fått til mer. Min påstand er ja. Kunne vi fått større tillit fra næringen, slik at de våger å utløse investeringer? Svaret mitt er ja. Forrige debatt om småkraftverk og overgangsordninger for grønne sertifikater vitner jo om en næring som er ganske forbannet på det regjeringen har levert. Snakker en med større kraftprodusenter, vil de også påpeke at det er stadige skatteendringer, fram og tilbake, avhengig av hvem som vinner omkampen – et eksempel på at de mangler den linjen de burde ha hatt.

Alle vet at SV er en stor motstander i mange av disse sakene. Senterpartiet er heldigvis en forkjemper, men mest og best når de er i opposisjon. For når de sitter i posisjon,

skylder de på at de vil tape for Arbeiderpartiet i Olje- og energidepartementet. Det synes jeg er trist. Men i en slik stortingsmelding kunne regjeringen ha lagt fram en omforent visjon om hva de vil med vannkraften i framtiden. Vi vet at Enova, som er regjeringens apparat for å innfri en del løfter når det gjelder fornybar politikk, og som stort sett alle her i Stortinget støtter – Fremskrittspartiet har vært mest skeptisk – har ingen virkemidler overfor vannkraftsatsing. Ingen visjoner er blitt delegert til Enova med tanke på å satse på vannkraft.

Men det er betydelig med vannkraft i dag i Norge. Jeg regner med at en del kommer til å dvele ved hvor flinke vi har vært, men denne debatten bør handle om hvor flinke vi skal være framover også. Hva skal vi gjøre med eksisterende vannkraft når det gjelder oppgradering og opprustning? Hvis vi skal bli Europas batteri, som mange har visjoner om, hva vil det kreve med tanke på å utvide dette for å drive vannkraftverkene våre hardere? Hvilke konsekvenser vil det ha for naturverdier, f.eks. for laksefiske, i disse områdene? Vi kan ikke bare stå og snakke om at vi skal redde verden med norsk vannkraft, uten å ta inn over oss hvilke store endringer det faktisk betyr både miljømessig og investeringsmessig å gjøre vannkraftverkene våre i stand til å levere kraft til særlig andre enn oss selv. Hva vil vi med småkraftverkene våre? Og ikke minst: Hva vil vi med ny, stor vannkraft? Og hva vil vi med norsk leverandørindustri innenfor vannkraftsektoren?

Vi vet at Statkraft og andre aktører gjennom SN Power investerer stort i vannkraftutbygginger i andre land. Vi har fortsatt et godt rykte som leverandører og innenfor teknologi for vannkraft, men det ryktet sviner litt etter hvert som vi ikke satser på det fra norsk side. Jeg mener at ved å gripe inn tidlig nå kunne en opprettholde det en har, styrke det og sørge for at norsk teknologi brukes i større grad ute. Regjeringen kunne gjerne begynt å investere og sørge for at norske selskaper reiste ut i verden og bygde miljøvennlig fornybar energi og fikk klimakvotene fra det, istedenfor å gå ut i markedet og kjøpe fra tvilsomme prosjekter eller fra store utenlandske selskaper.

Helt til slutt: misnøyestrategi. Det er en dårlig unnskyldning for at en ikke har klart å levere selv. Jeg blir ikke imponert over middelmådighet. Ja, alle erkjenner at det er blitt bevilget mye penger til fornybar energi nå. Spørsmålet er: Hvorfor ble dette fornybarfondet opprettet? Jo, det ble opprettet som en konsekvens av at regjeringen feilet i sitt arbeid med grønne sertifikater i 2006. Dette med fornybarfondet var jo ikke løsningen primært, det ble en reserveløsning fordi det alle egentlig ønsket, ikke funket. Det er det samme med Enovas mål. Har representanten Strøm lest Riksrevisjonens vurderinger av Enovas arbeid?

Jeg tar herved opp forslaget som vi står bak.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Kristin Halvorsen er sikkert smigret over å bli titulert som visestatsminister, men den tittelen finnes ikke i vårt statssystem.

Bjørn Lødemel (H) [14:22:09]: Eg er redd for at det er ein del av det eg seier i dag, som står i ein viss kontrast til saksordførar Strøm sitt innlegg.

Energispørsmål er dei siste tiåra vorte eit av dei viktigaste internasjonale politiske spørsmåla. Klimautfordringa er sjølvsagt ein viktig grunn til dette. Det aller meste av utslepp av klimagassar heng saman med bruk og produksjon av energi. Sikker tilgang til energi er nøkkelen til utvikling og betre levestandard for milliardar av menneske i utviklingslanda. Tilgang til energi har også vore det i vår del av verda. 1,6 milliardar menneske manglar i dag tilgang på elektrisk kraft.

Energiforsyningsikkerheit er også eit viktig politisk spørsmål i vår del av verda. Våre europeiske naboar har måtta fryse seg gjennom fleire av dei siste vintrane som følgje av usemje om gassprisar mellom Russland og deira naboland Ukraina og Kviterussland.

Det er ein viktig grunn, i tillegg til klimautfordringa, til at EU har vedteke eit direktiv om ambisjøs satsing på fornybar energi, med ei forplikting om ein fornybar del på minst 20 pst. innan 2020.

Det er berre i Noreg, Vest-Europas energistormakt, at vi lever i ein tornerosesøvn når det gjeld å diskutere energispørsmål. Her er det ikkje godt å vite kva dagens regjering meiner om dei store energipolitiske utfordringane. Sidan 2005 har den raud-grøne regjeringa med sine tre energistatsrådar berre levert ei einaste stortingsmelding om energipolitikk. Det var ei sak på fire sider om fornybar energi, der mesteparten av det politiske innhaldet faktisk vart trekt tilbake året etter. Det blir vel ei dryg side per statsråd i Olje- og energidepartementet.

Dessutan hadde det vore fint å få handsame eit dokument der regjeringa signaliserer kva retning ho vil gå i i energipolitikken. Stortinget har heller ikkje fått noko grunnlag for ein politisk diskusjon om EU sitt fornybardirektiv, trass i at vi veit at det vil få betydelege konsekvensar for Noreg. Den førre energiministeren, Åslaug Haga, lanserte i si tid som statsråd ei energimelding, der ein kunne sjå energipolitikken i samanheng. Det syntest Høgre var ein god idé. Dessverre vart det berre med tanken, for noko av det første dagens olje- og energiminister gjorde då han etterfølgde henne, var å avlyse den varsla energimeldinga.

Kvar gong vi har teke opp energi- og miljøpolitikk med olje- og energiministeren, har svaret vore anten månelanding på Mongstad eller Enova. No har òg månelandinga vorte utsett, og Enova si energirapportering har blitt slakta av Riksrevisjonen. Då er det ikkje fritt for at eg i dag føler meg litt som den vesle guten i eventyret – han som påpeika at keisaren ikkje hadde klede på seg.

Eg meiner at energispørsmål bør stå høgt på den politiske dagsordenen i Noreg, som fortener at Stortinget med jamne mellomrom tek seg tid til ein grundig diskusjon basert på ei melding frå regjeringa.

Noreg er den største produsenten av rein, fornybar energi i Europa. Det blir hevda med tyngde at vi er Europa sitt batteri. Vasskraft, som vi har mykje av i vårt land, er ein viktig stabilisator i den europeiske kraftmarknaden.

Trass i at mykje av vasskrafta er utbygd og mykje er verna, er det framleis mogleg å utnytte meir av denne

fornybare, utsleppsfrie energikjelda, som står for om lag 98 pst. av vårt kraftforbruk. Kva har den raud-grøne regjeringa gjort for å leggje til rette for meir utnytting av vasskrafta? Det eg tenkjer mest på, er statsministeren si nyttårstale der han annonserte at tida for dei store vasskraftutbyggingane er forbi. Eg meiner at vi i staden skal sjå på vasskrafta med nye auge. Dagens teknologi fører til langt mindre naturinngrep enn det gjorde på 1950- og 1960-talet. Det har vore ei rivande teknologisk utvikling på dette området. Dagens moderne vasskraftutbygging er ofte knapt synberr i naturen.

I tillegg til konvensjonell vasskraft er det mykje meir å hente gjennom småskala vasskraftutbygging frå mini-, mikro- og småkraftverk. NVE anslår eit potensial på landsplan på 25 TWh ny kraftproduksjon frå småkraftverk. Dette er meir enn 20 pst. av dagens kraftproduksjon, og det dekkjer meir enn 80 pst. av straumforbruket til norske hushaldningar. Det er derfor ei skam å sjå korleis dei som har satsa dei siste åra og investert i småkraftverk, har vorte handsama av den raud-grøne regjeringa, jf. dagens debatt om grøne sertifikat.

Investeringane i energiproduksjon er langsiktige og kostbare investeringar. Det krev stabile og gode rammevilkår. Potensialet for rein, fornybar energi i Noreg er blant dei største i Europa, og Noreg har eit stort ansvar for å leggje til rette for at rein, fornybar energi frå Noreg er med på å gjere Europa i stand til å nå klimamåla.

Dette er nokre av dei utfordringane og mogleheitene vi står overfor i energipolitikken, og det bør diskuteras i samband med ei energimelding, der det høyrer heime i ei stortingsmelding om vasskraft. På vegner av Høgre vil eg derfor støtte framlegget frå Framstegspartiet.

Erling Sande (Sp) [14:27:20] (leiar i komiteen): Vasskrafta har gjennom dei siste 100 åra betydd svært mykje for norsk velstandsutvikling. Frå vasskrafta har vi skapt industriarbeidsplassar, og energi har gjeve kraft til dei tusen heimar og dermed auka levestandard. Bruk av energi i transport, til varme, til elektriske apparat er svært viktig, for ikkje å seie heilt avgjerande for at vårt samfunn skal fungere. Det er umogleg å sjå føre seg landet vårt i dag utan stabil og god tilgang på energi.

I motsetning til mange andre land hentar vi mesteparten av denne energien frå fornybare energikjelder, og spesielt frå vasskraft. Dette gjev oss verdfull kraftproduksjon i ei tid då vi veit at utsleppa av klimagassar må ned dersom vi skal unngå dramatiske endringar i klimaet og artsmangfaldet på kloden vår. Komiteen har fleire gonger peika på den verdien som ligg i dei fornybare vasskraftressursane våre, samstundes som ein viser til den verdfulle vassdragsnaturen vi har i landet vårt, og ansvaret vi har for å forvalte denne på ein god måte. Mange av dei store vassdraga våre er allereie utbygde, men samstundes ligg det eit stort uutnytta potensial i utviding og opprustingsprosjekt og ikkje minst i bygging av småkraft- og mini- og mikrokraftverk.

Delar av dette potensialet held no på å bli utnytta som følgje av at mange mindre elvar blir bygde ut med mindre kraftverk. Dette er gledeleg, ikkje minst med tanke på kor viktig denne energiproduksjonen er for landet vårt på sikt,

og kva det betyr for miljøet. Opprustings- og utviklingsprosjekt i eksisterande kraftverk utgjer òg eit vesentleg potensial i åra som kjem.

Det er heilt klart at det har vore knytt utfordringar til sakshandsamingskapasiteten i NVE som følgje av den auka pågangen av nye energiprojekt. Denne handsamingskapasiteten er vesentleg styrkt dei siste åra, og det er med på å bidra til at sakshandsamingstida per prosjekt går ned, sjølv om ein må innrømme at på grunn av den veldige pågangen er det lang ventetid for mange prosjekt. I tillegg har regjeringa satsa på ei rekkje tiltak for å fremje ny, fornybar energiproduksjon. Eg skal ikkje gjenta dei tiltaka som saksordføraren på ein eminent måte gjorde greie for – og levde fullt opp til etternamnet sitt på det viset – men berre understreke at det har vore gjort ein vesentleg innsats.

Så blir det no i dag fremja eit representantframlegg om ei stortingsmelding om vasskraft. Når eg viser til dei tiltaka regjeringa har gjort på området, er det for å understreke det fokuset ein har nettopp på å gjere tiltak og få realisert nye fornybare prosjekt – ikkje berre ved å kutte sakshandsamingstida, men ved å satse offensivt gjennom Enova og gjennom å tilføre Energifondet meir midlar, og på den måten auke den totale ramma for fornybar energiproduksjon.

Nett har vi diskutert tidlegare her og òg andre tiltak.

Det er etter fleirtalet sitt syn no fyrst og fremst behov for nye prosjekt som kan framskaffe ny fornybar energi, og ikkje fleire planar. Og det må vere lov å seie at representantar frå Framstegspartiet dei siste åra i denne salen har fremja forslag om planverk for omtrent alt vi kan tenkje oss av sektorar innanfor energiområdet. Skulle partiet ha fått gjennomslag for denne måten å tenkje på, hadde departementet stort sett vore sysselsett som ei planavdeling og ikkje som iverksetjar av viktig politikk for ny fornybar energiproduksjon. På det viset må eg seie at det er lettare å halde seg til dei konkrete forslaga frå partiet.

På den andre sida vil eg gje ros til Framstegspartiet for å lyfte debatten om vasskraftproduksjon opp, ikkje berre på bakgrunn av den historiske betydninga denne produksjonen har hatt for landet vårt, men fordi det kan sjå ut som om enkelte iblant gløymer kor viktig vasskraftproduksjon er for oss.

All produksjon av energi fører til inngrep i naturen. Som politikarar er det vår oppgåve å bidra til at vi finn den rette balansen mellom å vareta naturverdiane og samtidig sikre miljøet gjennom produksjon av fornybar energi.

Delar av norsk naturvernørslse ser ikkje ut til å ha fått med seg at produksjon av fornybar energi fører til naturinngrep, for samtidig med at ein stadig kritiserer regjeringa for ikkje å leggje tilhøva nok til rette for auka fornybar energiproduksjon for å berge miljøet, er ein ute og demonstrerer omtrent mot alle former for fornybar energiproduksjon. Det heng ikkje i hop. Vi må av og til gjere eit val mellom miljøvern og naturvern, og av og til trur eg det er riktig å ta denne diskusjonen på nytt på bakgrunn av dei klimautfordringane som vi no står overfor.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [14:32:32]: Norge er et land med mye vannkraft. Det har vært kloke kvinner og menn i tidligere tider som har lagt til rette for vannkraftutbygging. Det har vært med på å skape arbeidsplasser. Det har vært med på å utvikle distriktene våre og hele landet vårt. For Kristelig Folkeparti henger dette sammen med en tankegang om å være gode forvaltere, om å bruke de ressursene vi har, på en fornuftig og skånsom måte, når man samtidig bruker dem slik at de skaper utvikling.

Fremskrittspartiet tar i dag til orde for en stortingsmelding om vannkraftpolitikk. Fra Kristelig Folkepartis side mener vi det er mer hensiktsmessig å ta et mer helhetlig grep og se energi og de klimautfordringene vi har, i sammenheng, og derfor mener vi at det er behov for en energi- og klimamelding. For vi har en klimakrise. Vi vet at hovedårsaken til den situasjonen vi står overfor, er at vi har brukt altfor mye fossil energi. FNs klimapanel gir oss tiden fram til 2015 for å snu trenden med utslipp av CO₂, hvis målet er at vi skal nå 2-gradersmålet. Jeg er glad for at det fortsatt er målet i forhold til temperaturøkning.

Men tiden begynner å renne ut. 2015 er det ikke mange år til, og derfor kreves det nå handling også her hjemme. Vi kan ikke bare lene oss tilbake og si at finanskrisen ordner opp, men vi må gjennomføre konkrete tiltak.

Vi vet også at verden trenger mer energi av rett type i forhold til den utviklingen vi ønsker for verden, for vi ønsker at mennesker skal komme ut av fattigdom. Da trengs det mer energi, men da er det også viktig at vi klarer å legge til rette for energi som ikke øker utslippene, slik at vi klarer en overgang til energibruk som reduserer de klimagassutslippene som vi har sett i tidligere tider.

I 2008 inngikk vi her på Stortinget klimaforliket med djerpe mål, viktige mål. Det som er avgjørende nå, er at regjeringen begynner å levere innhold når det gjelder disse målsettingene. Når man hører saksordfører Strøm, er tiden for planer nå over, og det er tid for handlinger. I denne sammenheng er iallfall det et viktig signal, men jeg tror ikke vi skal se oss helt blinde på at det også til tider kan være viktig at man legger noen nye planer. Fra Kristelig Folkepartis side mener vi at det er en manko i vårt norske politiske system akkurat nå at vi ikke ser energi- og klimautfordringene sammen. Derfor har vi gjennom denne innstillingen tatt til orde for en energi- og klimahandlingsplan, som vi vet at det også er støtte for ute blant de bedrifter og de organisasjoner som nettopp driver innen disse sektorene.

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:36:09]: Begynnelsen på innlegget bør virke kjent for denne forsamling!

For regjeringen er det sentralt å legge til rette for en betydelig økning av vår fornybare energiproduksjon. En bærekraftig utnyttelse av vannkraftressursene er et viktig ledd i denne satsingen. I lys av klimautfordringene vil opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftverk kombinert med skånsom utbygging av vassdrag være verdifulle bidrag.

Regjeringa legger i dag til rette for realiseringen av miljømessig forsvarlige vannkraftprosjekt. Gjennom utredninger får vi fram de områdene som trenger grundige-

re oppfølging av myndighetene. Norges vassdrags- og energidirektorat har som vassdragsmyndighet her til lands, gjennomført og igangsatt en rekke studier og prosjekter for å kartlegge hvilke tekniske og miljømessige muligheter vannkraft har, også sett i sammenheng med utnyttelse av f.eks. pumpekraft og vindkraftressursene vi disponerer over.

All kraftproduksjon har konsekvenser for natur og miljø. Det er viktig å framskaffe økt kunnskap om alle virkninger av fornybar energi, også mer kunnskap om eksisterende og eventuelt endret bruk av vannkraften. Regjeringa støtter bl.a. Forskningscenter for miljøvennlig energi – CEDREN – som arbeider med å få fram mer kunnskap om bl.a. virkninger av effektkjøring, muligheter for mer kraftproduksjon og mer laks mv. NVE har også fått utredet miljøkonsekvenser av raske vannstandsendringer. God kjennskap til disse sammenhengene vil bidra til at vannkraftressursene også framover kan forvaltes på en måte som hensyntar viktige miljøverdier best mulig.

Representantene etterlyser en kartlegging av det norske vannkraftpotensialet. NVE har ansvar for å ha oversikt over både eksisterende kraftverk og potensial for nye prosjekter. NVE fører statistikk over nettopp vannkraftpotensialet i Norge og offentliggjør årlig statistikk over hvilke energipotensial som er utbygd, hvilke som er vernet, hvilke prosjekter som er under utbygging, hvilke som har fått konsesjon, og hvilke som ligger i NVE til behandling.

NVEs konsesjonsbehandlingsskapitet de siste årene er styrket betraktelig. Vannkraftsøknader er gitt høy prioritet i konsesjonsbehandlingen. Det er også gjennomført en rekke tiltak for å redusere og effektivisere saksbehandlingstida i NVE. Jeg tar det for gitt at de økte ressursene til konsesjonsbehandling som er gitt NVE fra denne regjeringa, vil gi lavere saksbehandlingstid etter hvert som forbedringene virker.

Myndigheten til å gi konsesjon til vannkraftverk under 10 MW ble delegert til NVE i 2004. Fra dette året er myndigheten til å gi konsesjon for kraftutbygginger under 1 MW overført til fylkeskommunene. Det vil være naturlig å vinne erfaringer av dette arbeidet før ytterligere endringer gjennomføres.

Samtidig som vi jobber med rammevilkår og utredninger, gir vi også tillatelser til en rekke nye vannkraftprosjekter. I årene 2006–2009 er det gitt endelig konsesjon til en årlig produksjon tilsvarende 3,4 TWh ny vannkraft.

Representantene etterlyser støtte til leverandørindustrien. Det store antallet nye konsesjoner som blir gitt, sikrer aktivitet i Norge. Regjeringa støtter imidlertid også internasjonaliseringa av industrien, bl.a. gjennom INTPOW og UDs ren energisatsing. For egen del hadde jeg gleden av å være en del av denne satsingen i forrige uke da jeg var i Kina. Jeg ser at nettopp internasjonalisering innenfor dette området er noe som fungerer fra norsk side.

Representantene ber regjeringa fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk. Som jeg har redegjort for, gjør regjeringa og vassdragsmyndighetene et omfattende og betydelig arbeid for å utnytte vannkraften på skånsomt vis, og vi høster resultater av dette. Jeg kan der-

for ikke se at det er rett med en egen stortingsmelding om vannkraftpolitikken nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:40:12]: Forrige sak om småkraftpolitikk vitner om behovet for å ha langsiktighet og forpliktelser i det en gjør.

I sitt innlegg nå henviste statsråden til en mengde prosesser som bl.a. foregår i NVE. Det er prosesser som jeg synes er bra og viktige. Og så har jeg registrert i denne debatten at SV har latt være å ta ordet. Det oppfatter jeg som svært positivt i denne sammenheng.

Spørsmålet er likevel: Vil alle disse prosessene og arbeidet som skjer internt i regjeringa, på noen måte bli forelagt Stortinget, for å få både drøftelser og ikke minst forsøk på et bredt kompromiss om vannkraftsatsing framover, slik at det kan være rammebetingelser som vedvarer på tvers av eventuelle og sannsynlige regjeringsskifter?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:41:05]: Hvis representanten Solvik-Olsen ønsker deltakelse i prosessene internt i regjeringa, tror jeg representanten må være en del av regjeringa. Det tror jeg verken representanten eller undertegnede ser som særlig aktuelt.

Det som er prosesser inn mot regjeringas konklusjoner, er sjølsagt nettopp det, prosesser. Men det som jo er det viktige i forhold til den jobbinga og det engasjementet som jeg absolutt ser at representanten Solvik-Olsen har på dette området, er den praktiske politikken, at vi kommer fram til gode løsninger som bidrar til å få realisert prosjekter. Jeg synes det er bra at representanten gir honnør til NVE for de prosessene som går der. Det er god oversikt over hva vi har av ressurser i Norge innenfor dette, og vi ser at det faktisk skjer ganske mye for å bygge ut de mindre vassdragene nå. Så vil det være noen justeringer på det mellom de ulike årene. Men jeg vil si at vi nå er inne i en god fase, god periode, for å få realisert prosjekter.

Nikolai Astrup (H) [14:42:28]: Vannkraft har et enormt potensial i Norge. Det tror jeg vi er helt enige om. Statsministeren sa i sin nyttårstale at «tiden for de store vannkraftutbyggingene er forbi».

Mitt spørsmål er meget enkelt i dag – jeg skal stille det bare én gang: Er statsråden enig med statsministeren i dette?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:42:54]: Jeg skulle til å si at jeg bruker en del tid på nyttårstaler for tida!

Når det gjelder vannkraftutbygging, er det ikke tvil om at de største prosjektene er realisert eller ville vært i vassdrag som allerede er vernet. Vefsna var jo i så måte det siste av de store prosjektene der en vurderte om en skulle verne eller skulle bygge ut. Og da beslutningen om Vefsna ble fattet, ble realiteten den, som statsministeren påpekte, at de store prosjektene sett i norsk målestokk og litt bakover i tid var over. Det er heldigvis sånn at under de store prosjekter er det mange interessante, vesentlige prosjekter. De er regjeringa defini-

tivt opptatt av å få realisert, og det jobber vi for at skal skje.

Snorre Serigstad Valen (SV) [14:43:59]: Den samme opposisjon som roper etter innhold, har jo selv en sørgelig merittliste fra sin Bondevik II-regjering. Det kan vi vel ikke klandre Fremskrittspartiet for, med sin manglende styringserfaring. Men Høyres omsorg for vannkraft falmer jo i møte med en politikk for urensset gass, som de vil presse inn på markedet. Under vår ledelse, derimot, er klimamålene forsterket, støtten via Enova har økt formidabelt, og det er vi og ikke de borgerlige som har fått på plass et system for grønne sertifikater i samarbeid med Sverige.

Deler statsråden min oppfatning av og oppgittethet over at opposisjonens språk mellom retorikk og egne meritter etter hvert begynner å bli litt vel stort?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:44:40]: Jeg syns representanten Serigstad Valen ga en svært god beskrivelse av situasjonen, så jeg stiller meg bak vurderingen siden det gjøres mye innenfor dette området. Og det er vel også sånn at det kommer en del ulike innspill i forhold til alternativene.

Henning Skumsvoll (FrP) [14:45:07]: Statsråden gir mange eksempler på tiltak innenfor vannkraftsektoren i Norge, og det er bra. Men ser ikke statsråden betydningen av overordnede planer? Før man skal sette ting i en sammenheng, må man ha planer, f.eks. for total innsats på vannkraftsektoren, delmål, milepæler, så man kan kontrollere hvor langt man er kommet, framdrift, forbruk, overskudd i Norden – kanskje vi har for mye kraft her – nettbehov i Norge og i utlandet, teknologibevaring og leverandørindustri, altså de tingene som er viktige – ikke bare en opplisting, men noe som en kan måle regjeringens arbeid på hele tiden. Det er det vi spør etter.

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:45:53]: Jeg tror, med forbehold om at det var mange eksempler som ble trukket fram, at vi har bra med statistikk og bra med oversikt på de områdene som representanten her trekker fram. Realiteten er jo, på energiområdet som på andre områder i Norge, at vi har mye god informasjon, vi har god oversikt over det vi holder på med – og representanten nevnte her mange eksempler.

Så er det heller ikke sånn at vi ikke har de overordnede planene. Enova har blitt trukket fram mange ganger her i dag. Enovas virksomhet styres jo ut fra veldig tydelige planer, tildelingsbrev og politiske rammer. Det samme gjelder i forhold til de tildelingsbrevene som blir gitt til NVE, og de rammene som hvert år blir gitt for virksomheten der.

Så vi må ikke gjøre det til at den eneste overordnede rammen som en styrer virksomheten ut fra, er én type melding. Det er veldig mye overordnet som legges som rammer for virksomheten vår.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:47:15]: Statsråden og undertegnede er nok offensive på hvor mye resultater regjeringen har å skryte av sett i forhold til hva en alternativ

regjering kunne levert. Min påstand er jo at dagens opposisjon ville levert større resultater enn statsrådets regjering, selv om det blir en litt hypotetisk debatt.

Samtidig registrerer jeg at statsråden pleier å være offensiv på at de har tatt i bruk mer gass i Norge, selv om det ikke er rensing. Statsråden pleier å være offensiv på at de har tildelt flere leteliser til oljeboring enn forrige regjering, og at de har vært mer offensiv på vannkraft enn forrige regjering. Alt dette er saker som SV i opposisjon har vært fullstendig imot at en skulle være offensiv på. Spørsmålet er da: Er statsråden fornøyd med at SV i posisjon har blitt en fornøyd liten pusekatt i sine spørsmål til regjeringen om hva en har oppnådd og vært offensiv på?

Statsråd Terje Riis-Johansen [14:48:09]: Jeg tror ikke jeg vil bruke den benevnelsen om noe parti. Jeg har vel heller ikke noen annen kommentar til det enn at jeg syns regjeringa på dette området har kommet fram til veldig mange gode og kloke konklusjoner.

Representanten nevner ressursforvaltningen innenfor olje- og gassvirksomheten. Der mener jeg at vi har mye å skryte av i forhold til hva som har vært gjort de siste årene. Og for det som vi nå diskuterer, vannkraft, mener jeg det samme gjelder. Jeg opplever at det er én regjering som leverer én politikk, og det syns jeg er en god politikk.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torstein Rudihagen (A) [14:49:10]: Eg registrerer at opposisjonen ønsker stortingsmeldingar om både det eine og det andre. Det er jo ikkje akkurat med på å redusere byråkratiet, som dei samtidig ønskjer å gjere. Eg skal ikkje seie at ein ikkje har behov for stortingsmeldingar som eit grunnlag for å diskutere framtidig politikk på ulike område, men eg er slett ikkje sikker på at ei stortingsmelding om vasskraft, eller energi og miljø, som Kristeleg Folkeparti no peikte på, vil vere med på å betre vasskraftpolitikken i dette landet.

Samtidig er det kjempebra at det blir sett fokus på vasskraftpolitikken, og at vi får diskusjon i salen om han. For vi er jo einige om veldig mange ting. Det eine er at vi skal prøve å effektivisere energiproduksjonen og -bruken vår. Det andre er at vi likevel må ha meir ny og fornybar kraft, der sol, vind og bio sjølv sagt vil vere vesentleg, og bølgekraft osv., men der ein ikkje kjem utanom at vasskrafta òg må spele ei veldig viktig rolle i tida framover.

Eg trur Stoltenberg hadde rett i at tida for dei store vasskraftprosjekta var over. Men no er jo «store» eit relativt omgrep, så det er framleis att rom og potensial for mange skånsame utbyggingar i tida framover.

Når ein pratar om store og små kraftverk, hadde vi ein diskusjon i førre sak om dette med småkraftverk. Det er kjempebra at vi får bygd ut ein del småkraftverk, men vi må ikkje tru at dei ikkje har miljø- eller naturmessige konsekvensar. Eg har faktisk sett planar for småkraftverk som har gjort meg veldig betenkt, som har vore nesten større inngrep i naturen enn store, godt naturtilpassa kraftan-

legg. Derfor må ein vurdere og halde seg til kvar enkelt søknad.

Tradisjonelt har jo vasskraft og miljø vore sette opp mot kvarandre som motsetningar. Det er nok å tenkje på Alta og Mardøla, og kvar det enn måtte vere. I alle slike saker er det som sagt ei avveging. Men mange utbyggingar i den siste tida viser jo nettopp at teknologien og måten å byggje vasskraft på har vorte mykje betre enn tidlegare. Det finst faktisk eksempel der eg synest at dei har bidrege til at landskapet har vorte vel så bra som det var før, ein har fått dammar med fiskeanlegg osv.

Derfor må vi ikkje sjå anten svart eller kvitt på dette med vasskraft og vasskraftpotensial i tida framover. Det er veldig viktig at NVE no har fått styrkt kapasiteten sin, for det er der det har hopa seg opp. Og eg håper at mange veldig gode kraftutbyggingsplanar kan bli realiserte i tida framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går til votering.

Presidenten: I sakene nr. 1 og 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Bjørn Lødemel på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 2, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre
- Forslag nr. 1 er inntatt på side 2 i innstillingen, mens forslag nr. 2 er omdelt i salen.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for fremføring av kabler i sentralnettet som åpner for økt bruk av jord- eller sjøkabel i konfliktområder og hvor alternativ kabling kan redusere konfliktnivået og belastningen på miljøet.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.51)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingen fra komiteen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om en evaluering av regelverk og praksis for bygging av kraftlinjer, deriblant en drøfting rundt gren-

sedragning for valg av luftspenn kontra jord- eller sjøkabel.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:78 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Kjell Ivar Larsen og Oskar Jarle Grimstad om evaluering av lovverket som regulerer bygging av kraftlinjer – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 55 mot 43 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.00.55)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle anlegg med byggestart fra og med 1. januar 2004, og som kvalifiserer for grønne sertifikater fra 2012, inkluderes i overgangsordningen.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:91 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Line Henriette Hjemdal og Borghild Tenden om småkraftverk i overgangsordningen for grønne sertifikater – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 54 mot 45 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.02.14)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Ketil Solvik-Olsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:97 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll og Ketil Solvik-Olsen om norsk vannkraftpolitikk – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling

og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 61 mot 38 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.03.10)

Sak nr. 6 [15:03:23]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.04.
